

АДМИНИСТРАЦИЯ НА ПРЕЗИДЕНТА НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ

Стенографски протокол
(*Непроверен.*)

С Е М И Н А Р

29 – 30 март 2007 г. – х. “Белмонт”,
Пампорово

СЪДЪРЖАНИЕ

ОТКРИВАНЕ	3
Георги Първанов ...	3, 52, 66, 77, 80, 91, 103, 119, 122, 127, 131, 138, 143, 150, 155, 169, 178, 185, 189, 198, 213, 218
Добрин Канев	3
Васил Проданов	16, 65, 78, 112
Живко Георгиев	27, 89, 128, 166
Митко Димитров.....	37, 76, 120
Венцислав Димитров	43, 79, 87, 89, 116, 117, 142
Григор Горчев	61, 115
Андрей Бунджулов	67, 77, 113
Маргарита Атанасова	81, 88, 117, 119
Петър Странчевски	88, 152, 168, 186
Димитър Иванов	93, 115
Красимир Стоянов	107
Николай Иванов	108
Никола Колев	124, 167, 209
Борислав Борисов	89, 133
Сашо Пенев	139
Цветан Сивков	146
Ангел Марин	156
Емил Вълев	171
Николай Николов	182
Бойка Башлиева	191
Митко Николов	204
Светла Тошкова	206
Соня Стайкова	211
Зорка Първанова.....	214
Катя Николова	214
Бойко Радоев	217

Петък, 29 март 2007 г.
(11,10 часа)

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Уважаеми господин Вицепрезидент,

Уважаеми госпожи и господа,

Откривам настоящото съвещание. Поканил съм за участие секретари и съветници на Президентската администрация – досегашни и нови. Ще се опознаваме в хода на самата дискусия, да не губим излишно време сега за предоставянето. Когато предоставям думата, аз ще имам ангажимента да представям новите членове на Президентската администрация и новите ни съратници с функциите, които те ще изпълняват. Освен онези, които са ангажирани пряко или косвено, съм поканил съм поканил и двама души, с които работихме добре и първия мандат, и особено по време на кандидат-президентската кампания – проф. Васил Проданов и Живко Георгиев, на чиито анализи, разработки и мнения сме разчитали като един необходим коректив в нашата дейност.

Нямаме закован сценарий, идеята е да започнем с едно въстъпление, един доклад на Добрин Канев, който да даде базата за общото обсъждане. След това, в зависимост от характера на дискусията, ще потърсим възможности и за дебат по отделни теми, даже твърде вероятно е специалистите по отделните теми да се изкажат в рамките на един панел, но самата дискусия ще диктува и темпото, и параметрите. Нека не предопределяме нещата, да не ги заковаваме от самото начало.

Има думата Добрин Канев.

ДОБРИН КАНЕВ:

Благодаря.

Господин Президент,

Господин Вицепрезидент,

Темата на моето встъпление изглежда горе-долу така – кръстил съм я “Щрихи”, тъй като тя няма как да обхване всички аспекти на дейността на президентската институция, особено в рамките на един цялостен мандат, но нейната цел до голяма степен ще бъде да очертае възможната рамка за дейността на институцията през следващите пет години, да се опита да даде някакви идеи за стратегията на институцията, тоест за единството между целта на мандата и средствата за реализиране на тази цел; да ви представи някои разсъждения за втория мандат като един вид очакван резултат или продукт, като основният акцент на встъплението ще падне върху възможните програми и проекти, които биха могли да стоят в центъра на дейността на президентската институция в нейния втори мандат. Един вид като критерий за нашите разсъждения, все пак малко да се върнем към стратегическото мислене – какво представлява то, тъй като то ще ръководи и нашата дискусия тук.

Целта ни е да мислим активно, изпреварващо, не реактивно, да тръгнем от цели, които сме си поставили, а не от някакви възможности, с които разполагаме; да търсим приоритет на основата на тези цели и оттам да стигаме до съзнателни, основани на информация, на анализ решения, а не спонтанни, каквито често се случват в българската политика. И разбира се, да вземем предвид с всяко едно решение всички възможни последици, а не само краткосрочните и временните.

Мисля, че най-важният изходен пункт е да се опитаме да формулираме целта на втория мандат, която очевидно ще се различава в някои свои аспекти от целта на първия мандат на президента и на вицепрезидента. Според мен ние можем да намерим целта, ако съчетаем, от една страна, рамките и правомощията на институцията, заложиени в Конституцията, от друга страна, целите и задачите, които стоят пред България през следващите пет години, от трета страна, самият личен облик, стил,

който всеки президент налага върху своята институция, свързан с тези негови собствени програми, които той ще иска да реализира през мандата. И на четвърто място, не можем да пропуснем и един друг елемент, като перспективи през втория мандат, тъй като, така или иначе, не може да бъде всичко затворено в рамките на един мандат, без да знаем към какво се стремим по-нататък.

Ако се замислим къде са настъпили сериозните промени, или къде настъпват промени в сравнение с първия мандат, очевидно те са преди всичко в целите и задачите на страната, която вече има друг статут, друго геостратегическо положение, други задачи в рамките на Европейския съюз и очевидно в перспективата след втория мандат, доколкото първият мандат, наред с всички други задачи, които се преследваха, винаги имаше предвид и предстоящата възможност за един втори президентски мандат.

Ако се опитаме да формулираме по-подробно целта на мандата, аз бих предложил едно такова виждане:

- поддържане на политическа стабилност и съдействие за динамично икономическо и социално развитие на страната като член на Европейския съюз за постигане на съществен прогрес в ключови области – икономически, социални, по отношение на правовата държава;

- запазване и развитие на националната идентичност в рамките на Европейския съюз;

- оставяне на устойчиви следи от десетте години президентски мандат;

- създаване на организационни ресурсни предпоставки за активно обществено присъствие на президента и вицепрезидента след края на мандата.

Преди да видим как бихме желали да изглежда този втори мандат, би трябвало да се опитаме, поне в някакви най-общи щрихи да се опитаме да опишем очакваната среда през следващите пет

години по отношение на нейните вътрешни, външни измерения и оттам какви обективни възможности съществуват, съответно какви рискове или заплахи биха могли да произтекат за президентската институция.

Разбира се, в това кратко въстъпление не съм се и стремил да разработя по-подробно този въпрос. Той е по-скоро за да ни насочи още веднъж към най-едрите събития, които ще се случат по време на мандата както във вътрешен, така и във външен план.

От тази очаквана среда бихме могли да отчленим някои възможности, които биха благоприятствали дейността на президентската институция, това, което тя възнамерява да прави; членството в Европейския съюз, с всички нови възможности, които произтичат оттам; запазващата се финансова стабилност и икономически растеж в страната; изгледите за подобряване на материалното положение, поне в някои сектори в българското общество; и възможността за ефективно взаимодействие с настоящото правителство и парламентарно мнозинство.

Рискове и заплахи можем да очакваме през следващите пет години, първо, от евентуална политическа дестабилизация, каквито известни кълнове започват да зреят вече, които не можем да изключим, че особено след местните избори в края на тази година и началото на следващата година могат да придобият или по-мощен характер, вече отрицателните ефекти или най-малкото възприемани като отрицателни ефекти от членството ни в Европейския съюз; социални напрежения, които съществуват в нашата страна и тлеят; реалността от засилване на политическия популизъм в страната; традиционни рискове, които ги имаше и досега от участието ни във военни мисии с възможни жертви; от нерешения проблем в Либия; от нерешени ключови проблеми на Балканите; и един специфичен риск за институцията, свързан с това, че когато наближат следващите президентски избори, очевидно нейната сила леко поне

ще избледнее, доколкото общественият интерес започва да се насочва към бъдещи кандидатури, още повече че този период ще съвпадне вероятно и с други, местни избори.

Как бихме си представили втория мандат – малко в маркетингово измерение, като един вид продукт?

Струва ми се, че той има най-малкото три нива. От една страна, упражняване на конституционните правомощия, които президентът е задължен да изпълнява, от друга страна, поддържане на политическата стабилност в страната, на взаимодействието между институциите, недопускане на конфликт между институциите и в този случай вероятно ще му се наложи по време на мандата да извършва действие по кризисен и конфликтен мениджмънт. И едно трето равнище, което вече ще изрази собствения стил, изразен в програми и в проекти, инициирани и извършвани от президента, разбира се, в сътрудничество и взаимодействие с други институции или организации на гражданското общество.

Трудно е да бъдат в живота разграничени тези линии, формиращи втория мандат, но за аналитично удобство ние можем да го направим.

Разбира се, всяка една от тези линии може да бъде поле за обновление и не е изключено животът да наложи, особено по втората линия, резки изяви на президента, излизането му на преден план в кризисни ситуации. Но това, което можем да предположим сега – че основното поле за обновление, за въвеждане на нови елемент във втория мандат ще бъде именно тази трета линия, която формира продукта – втори мандат.

И преди да се насоча към нея, ми се иска да хвърлим един много кратък поглед към първия мандат и за тези наши бъдещи колеги, които не са били чак толкова вътре в дейността на президентската институция от гледна точка на собствените инициативи на президента, които бяха изключително много

насочени в редица области, като историческото наследство, социалната проблематика, младежите, културата, балканската политика и т.н. С помощта на много мои колеги се опитах да направя едно обобщение за президента, поне на една част от тези инициативи, те бяха няколко десетки, дори по-значимите от тях.

Тези инициативи по различен начин се посрещаха от общественото съзнание, от българската публичност. И тук ви давам данни от редовните изследвания, които ние правихме през годините на мандат от 2003-та нататък, в смисъл, прави ги Живко Георгиев, той е автор и на тези слайдове, които аз използвам за презентацията. Но от 2003 г. до март 2006 г. вече етапът преди настройката за изборна кампания бяха задавани аналогични, за съжаление на бяха идентични въпросите през цялото време, които се опитвах да изяснят доколко общественото мнение е запознато с определени инициативи, а също така и позиции на президента и на второ място, как ги оценява.

Бихме могли да кажем, че инициативите, които са свързани с определена благотворителност, социална насоченост са сред тези, които са предизвикали най-голям интерес и най-добре се познават от страна на българската публичност. Докато инициативи, свързани по-скоро с младите хора, насочени към тях, отчасти с патриотична тематика, са с относително по-слабо познати.

Настъпва известно преобръщане по отношение на оценката на дейността на президента в тези инициативи. Най-високо оценени по скалата от 2 до 6 са инициативите, свързани с младите хора, с патриотичната тематика, с благотворителната тематика. Макар и добре познати, инициативите, свързани по-скоро със социалните проблеми имат една сравнително по-ниска оценка от страна на общественото съзнание.

Бихме могли да ги погледнем и в един по-широк план, който освен собствено инициативите, включва и определени позиции на

президента по ключови проблеми, възникнали в нашата страна и в нейните външни отношения през този период. Тук отново виждаме степента на познатост, която по принцип е много висока. Аз бих казал учудващо висока. Може би Живко ще коментира този момент, доколкото въпросите все пак бяха закрити. Но виждаме, че, както можеше да се очаква, Българската Коледа е най-добре познатата, а и позицията на президента по отношение на един от най-острите въпроси в българската политика. И отново всичко, което той е казал по отношение на социалните въпроси.

Тук се повтаря същата картина по отношение на оценката. Най-висока е оценката за този тип инициативи, докато най-ниска остава оценката по отношение на социалната проблематика и в случая войната в Ирак, по която, както знаем, е разделено общественото мнение в страната.

Ако трябва да направим извод за множеството инициативи, започнати и развивани, отчасти някои завършени от президента през този период, от президентската институция, бих могъл да дам няколко типични примери за успешни такива инициативи, като Българската Коледа, "Съхрани българското", учредяването и започването на дейността на Тераклийския Държавен университет в Молдова, започналата и намерила първи степени на реализация идея за културни коридори в Югоизточна Европа, разбира се, и други. Това са някои примери.

Като проблематични инициативи, които по една или друга причина не бяха реализирани, не получиха развитие, бих могъл да дам пример за една инициатива, издигната или подкрепена от президента още в началото на първия мандат, за възстановяване на Голямата Базилика в Плиска, която посреща нееднозначен отговор от учените и специалистите в тази област и така или иначе, досега все още в сферата на дискусиите, напред решенията, или възможната инициатива около връщането на История

славяноболгарская, която аналогично също среща различен отговор от страна на най-известните български експерти или учени в тази област.

По-друг е случаят с издигнатата и повтаряна почти всяка година от президента инициатива за създаване на независима служба за борба с корупцията, равно отдалечена от другите институции, за да може да води реална, действителна борба срещу корупцията, която поради нежеланието и на политически сили, но и на изпълнителна и съдебна власт също остана да виси като едно предложение. Знаете добре каква е съдбата на инициативата за спасяване на 3 и 4 блок на АЕЦ "Козлодуй", въпреки изключително активната дейност, която бе извършена от страна на президентската институция, на практика бившето правителство предопредели това решение.

Като цяло какви проблеми бихме могли да видим от гледна точка на целия комплекс или бих казал целия сбор от инициативи по време на първия мандат?

Забелязва се недостатъчна целенасоченост. Тоест имаше инициативи в много полета, дори в едно и също поле множество инициативи, които някак си невинаги беше ясно, особено за публиката, към каква цел в края на краищата се стремят, какво искат да постигнат, как са свързани една с друга. Това е именно вторият проблем, който на мен ми се струва, че съществува. Тяхната системност, тяхната групираност, оттам и по-голяма ефективност. Възможността за цялостна реализация, имам предвид довършване докрай преди всичко на тези инициативи. Някои от тях по дефиниция не можеха да бъдат довършени със собствените усилия на президента докрай. Устойчивост във времето на тези инициативи и устойчивост в масовото съзнание, което в края на краищата е част от всяка една политика.

От тези проблем, които бихме могли да идентифицираме, изводът е, че вероятно за втория мандат (и това е един извод, който не съм измислил аз, а президентът на няколко пъти го е излагал) е необходимо да се помисли за няколко по-малко на брой, но по-крупни програми, които могат отделно да се планират, отделно да се реализират, отделно да се оценяват. Тоест да имаме една такава схема, грубо казано, в която има няколко програми, подчинени на целта на мандата, и в които всяка една програма да развива своите отделни проекти, като съответно всеки един проект ще има своите отделни прояви и изражения през годините на мандата.

Аз се опитах на базата на дискусии в Съвета на президента по изследвания и анализи и на участие на президента в тези дискусии, на това, което и той е казвал, да обобщя пет възможни такива по-големи програми, които могат да бъдат тема на обсъждане по отношение на втория мандат. В голяма степен те запазват приемствеността с първия мандат, тоест почти навсякъде вече е правено нещо, някъде е правено много, но трябва да се доразвие, няма никакъв смисъл то да бъде изоставено просто защото е било в единия мандат.

Едната бих нарекъл Историческа памет и национална идентичност. (Разбира се, всички тези наименования са много условни, но горе-долу да дадат израз.)

Втората, Солидарна България, която да обедини инициативите в, най-широко казано, социалната област, включително и благотворителност.

Младите, перспективата на България.

Президентски дебати.

Стабилност и развитие на Балканите.

Как според мен би могло да изглеждат поотделно тези по-големи програми?

Очевидно там, където има най-много натрупване и най-много дейност, е програмата Историческа памет и национална идентичност. На мен ми се струва, че е възможно тази програма, която е твърде голяма, да бъде разделена на три подпрограми:

"Съхрани българското", което да обедини голяма част от дейности, започнати от президента и достигнали много високо равнище по време на първия мандат, като проектът с летните бригади в исторически места и археологически; клубовете и годишният Национален младежки събор "Съхрани българското"; друг характер, по-висок статус в празничния календар на Деня на будителите; Българската история на лента; Филми на историческа тематика в българските училища; Св. Георги Победоносец – поддържане на военните паметници в страната; и реставрация и възстановяване на западното крило на Зографския манастир.

Тук до голяма степен може да се мисли и за още инициативи, или проекти, тъй като става дума вече за отделни проекти към подпрограмата.

Струва ми се, че във втория мандат, и това също президентът го е споменавал неведнъж, трябва да има по-голяма тежест върху марката "България в света" или "Образът на България в света", където досега освен определени изявления, определени усилия спрямо други институции нямаме нещо, което може да кажем, че е започнато като едни вид проект или инициатива и очевидно тук трябва да продължат нашите разсъждения.

Една втора подпрограма – Нашите сънародници в чужбина. Тук дейността като такава е много активна през първия мандат както на президента, така и на вицепрезидента, които във всички свои посещения в чужбина са се срещали, дискутирали са с нашите сънародници, но така или иначе, няма много, което да кажем – ето, тук сме постигнали нещо конкретно. Това, което реално е направено и което споменах още в началото, е Тераклийският Държавен

университет, който очевидно ще остане един от проектите, вече с неговото поддържане, тъй като всяка една такава институция среща много проблеми за своето развитие.

Програма Солидарна България, свързана преди всичко с благотворителни, в края на краищата със социална насоченост дейности. Проектът Българската Коледа е най-значимата инициатива на президента от първия мандат. Всичко свързано с деца в неравностойно положение, с ежегодните абитуриентски балове, свързани с борса, със специална грижа към домовете на сираците и разбира се, с тези конкретни проблеми, които дори и сега възникнаха.

Един отделен проект за хората с увреждания, свързан също с техните ежегодни балове, но и с една нова инициатива, която започна президентът – набиране на фонд за продължаване образованието на деца и младежи с увреждания.

И тук също един от проектите, започнат през миналата година – Дари книга, за снабдяване на читалища и т.н. с литература, която също е свързана с някакъв вид благотворителна дейност.

Програма “Младите – перспективата на България”. Тук разбира се, има много тясна връзка с част от патриотичните инициативи, доколкото те също са насочени по-скоро към младежите, но се опитам да я отделя.

Наградата "Джон Атанасов" – вече има своя авторитет, своята познатост, добива своите международни измерения.

Проектът “Дни на открити врати” до голяма степен е свързан с младежката и детската приемна на президента, която работи много открито, която подлежи според мен също на разширение, тъй като има много повече възможности.

Една награда от миналата година на президента за Най-добър млад фолклорен изпълнител и фестивал, която също подлежи да се развива.

И една идея, която президентът лансира след президентските избори – създаване вече на един по-постоянен форум за млади лидери в различни сфери на обществения живот на България, които биха могли чрез президента, президентската институция, президентската администрация да получат шанс за развитие в българската държава.

Тук разбира се, също може да се мисли много. Аз ще спомена само една идея, която беше обсъждана на заседание на Съвета по изследвания и анализи, че може би е добре освен наградата "Джон Атанасов", насочена все пак към високи технологии, технически дисциплинарни, президентът да мисли и за една президентска награда в сферата на обществените науки, най-общо. Но, разбира се, тук, както и навсякъде другаде, тъй като ние сме в тази сфера...

Програма "Президентски дебати". В тази програма съм се опитал да поставя редица проблеми, които по принцип излизат от преките правомощия на президента и които са свързани с осъществяване на политики – икономическа, социална и т.н., в които президентът може да лансира идеи, да отстоява позиции, да напомня, да критикува, но на него му е много трудно да стига до реални политически резултати.

Тук виждам мястото, да речем, на годишните икономически доклади, които вече за трета година ще бъдат представени, правени за президента, като една от основните прояви в областта на икономическата политика.

Поредицата от конференции и други изяви, в които и досега президентът излагаше свои принципни позиции по отношение на пенсионната реформа, на здравеопазването, на други проблеми на социалната политика. Но така или иначе, всички други възможни близки до президента области на политиката – демографската, науката и образованието. Доста мислих дали няма нужда от нещо отделно по отношение на корупцията и организирана престъпност,

но най-вече възможността реално нещо да се постигне ме принуди да я поставя в рамките на този тип програма на президента. Етническа политика, в която също вече са започнати да се реализират някои проекти.

И една програма, в рамките на международната политика, която е свързана с Балканите, където – поне аз така си мисля, тук сигурно ще ме разкритикуват или допълнят колегите външнополитически секретари, свързана с Балканите.

И вече наложилият се, развиващ се проект за културните коридори в Югоизточна Европа.

Може би нещо, което президентът още от началото на мандата си се опитва да стимулира, насърчава, да помага където е възможно – развитието на балканската инфраструктура.

Възможно е така да се продължи, търсене на специалния подход към Македония и по-специално към проблемите с общото ни минало.

Какво следва, когато ние определим своите програми, проектите към тях? Това, което аз ви предлагам, разбира се, е едно възможно виждане. Струва ми се, че по всяка от тези програми трябва да се направи отделно планиране, отделно ресурсно – имам предвид и като хора, и като средства осигуряване, отделно комуникационно осигуряване, така че да може цялостно да се планират, осъществяват, наблюдават и оценяват тези програми.

И разбира се, трябва да се търсят и специфичните партньори, доколкото президентската институция с нейните все пак ограничени ресурси може често да дава инициативата, идеята, но не е в състояние сама да ги извърши, тези партньори могат да бъдат и държавни институции, и граждански организации, в зависимост от съответната програма и проект.

И в заключение все пак да се запитаме какво е новото и разбира се, какво ни предстои да променим в сравнение с първия мандат.

Новото, аз лично поне виждам в едно ясно структуриране и последователно прилагане на програми, което не беше толкова явно, най-малкото, по време на първия мандат. Въвеждане на нови проекти, които да уплътнят тези програми. Един силно подчертан акцент към младите, макар той и да не е липсвал, но вече с възможност за включването им в дейности на президентската институция и на нейната администрация и чрез програмите едно по-силно отваряне към гражданския сектор, което беше в някакъв смисъл цел и на първия ни мандат, но не навсякъде струва ми се успяхме в достатъчна степен да го осъществим.

Благодаря ви.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

И аз благодаря.

Заповядайте, дискусиата е открита. Ако е необходимо, някои въпроси, ако не, може и в хода на самото обсъждане да се поставят въпроси и към края на дебата ще се опитаме да отговорим.

ВАСИЛ ПРОДАНОВ:

Аз не зная дали е редно ние с Живко веднага да вземем думата след Добрин, тъй като все пак ние виждаме нещата в известен смисъл малко отвън и не с тези детайли, които великолепно – поне за мен – бяха представени в доклада, който изнесе тук Добрин Канев.

Аз не съм се готвил по този начин, искам да кажа едно – две неща, които са може би малко по-обща, но имат значение в реализацията на тези конкретни програми, които видяхме в изложението на Добрин Канев.

Всъщност от тези неща – те са две – първото е свързано с възможностите на президентската институция за реализация на тези

програми и на всякакви други инициативи, за които ще стане реч тук на този мозъчен щурм, който е организиран във връзка с втория мандат.

Има една известна работа, която политолозите тук добре познават – на Морис дьо Берже, който се занимава с президентските режими и в която той открива една фрапираща разлика между институционалните правомощия и реалните функции на президентската институция. Той открива, че има режими, които по своята институционална организация имат относително ограничени президентски пълномощия, но в публичното пространство, включително международното публично пространство те са се наложили с представата за много силни президентски институции. Такава е, да речем, традицията във Франция.

В същото време има страни, в които от гледна точка на институционалните правомощия, например в една Англия, където са много по-силни правомощията на президента, в публичната представа както в страната, така и в международен план, това изглежда като че ли в много по-висока степен една парламентарна република, отколкото това, което тя реално е. Тоест конституционната юридическа дреха, която е ушита за президента, може да бъде, така да се каже, в зависимост от личността, която я изпълва.

И оттук моята визия за възможностите на нашата институция, имайки предвид именно личния стил, това, което е демонстрирал през първия си мандат президентът Първанов, и необходимостта от развитие и засилване на тези тенденции, които са се очертали през него.

Тук първото, което мисля, че би трябвало да кажа, всъщност произтича от самите особености на президентската институция, в най-висока степен бих казал, че това е може би от гледна точка на конституционната организация на обществото, може би

единствената морална институция – президентската институция като морална институция. Свързана с идеята, че президентът въплъщава общонационалния интерес, цялото, в контраст с партикуларните интереси, интересите, които преследва всяка отделна партия, ако щете, дори и конкуриращи се и балансиращи се помежду си власти. Или пък в контраст с една традиционна либерална идея за държавата, която не е експлицитно у нас достатъчно дискутирана в публичното пространство, но е силно популярна в този свят, в който ние влизаме, и във висока степен една немалка част от образците, които ни се задават оттам имплицитно и неимплицитно, предполагат неутралност, така да се каже, на държавата спрямо множеството частични интереси или представи за едни или други ценности.

Оттук всъщност мисля, че възможностите, които дава президентската институция, тя е не просто въплъщение на националните интерес, в този смисъл на общото благо, в този смисъл именно тя, а не една или друга партикуларна институция предполага и идеята в най-висока степен за национална идентичност, за национална цялост. И оттук според мен много важните функции, които са и могат да бъдат резултат на всички тези конкретни програми, за които тук се говори и които тепърва ще се оформят.

За мен – аз виждам президентската институция като ключова държавна институция за генериране на социална солидарност и социален капитал. Ние сме едно общество, в което в основни закони е записано – функционират на основата на идеята за солидарността. Нашата пенсионна система, нашата здравна система. Но, ей Богу, ние сме едно ужасно несолидарно общество. Оттук една от причините за това, че непрекъснато се пука по шевовете и пенсионната система, и здравната система, всеки гледа да се измъкне някак си, за да не попадне под действието на този принцип на солидарност.

За мен президентската институция при сегашната институционална организация на обществото е основната институция, която трябва да генерира доверие, социален капитал, солидарност и отгук вече в най-висока степен от личността на президента зависи степента, в която той представлява национален авторитет и да задава някакви образци на поведение. Ние за 18 години почти всичко, което съществуваше в нашата история, в литературата, като образец на поведение беше смачкано и унищожено. Може би само Левски остана, но понеже виси над главите на ужасно много твърде различни хора, които с него си правят имидж, има опасност покрай тях и той да получи петна по образа си.

В този смисъл една страна, в която фактически активно образци на поведение се налагат от участниците в Биг брадър, ние трябва да видим функциите на тази основна институция от тази гледна точка. Още повече че има един ключов момент, свързан с реалното функциониране на политиката у нас. Този ключов момент е, че имаме едно остро противоречие между доминиращото пропорционално начало, на което се опира функционирането на наша партийна представителна система и формирането на основната властова институция – парламентът, и реално мажоритарното функциониране на политическата система, особено от 2001 г. насам. Всяка от основните политически сили, която влезе от 2001 г. насам в активен оборот, влезе благодарение на носещия значимо количество символен капитал лидер, като се започне от Симеон Сакскобургготски, мине се през Волен Сидеров и се стигне сега до Бойко Борисов. Значи личността прави партията, не обратно – партията прави личността, каквато е традицията на масови партии, с които е свързана историята на основната партия в страната сега – Българската социалистическа партия, която винаги за сметка на цялото, на колективните решения като нагласи е била готова, или

поне като официална позиция да не поставя такъв акцент върху личността. Ако реалностите са такива, а за съжаление те не са такива, те само у нас – това е една глобална тенденция, която има много причини, за които нямам време да се спирам, най-близката дума и най-популярната е ролята на медиите в това отношение, то при една фрагментирана политическа система, в която партиите в най-висока степен се формират в резултат на символния капитал на лидерите, който са натрупали преди това лидерите, но в крайна сметка всяка от тях е носител на някакви частни или специфични интереси. Тук президентската институция, мажоритарното начало, което тя сама по себе си носи, при нея нямаме това противоречие, се превръща в изключително важен фактор.

Всъщност нека да погледнем в тези страни, в които то е доминиращо, дори институционално, в най-висока степен на политическа стабилност и устойчивост в развитието демонстрират, особено, когато имаме съвпадение на това, което конституционно и законово мажоритарно се предполага, и силни фигури. Една Великобритания с трите мандата най-напред на Тачър и сега с Блеър. И едната, и другата партия се крепят на личности и направиха това, ако не друго, и в момента е една страна, в която имаме една икономика с висока степен, с цветущо здраве.

Разбира се, всичко това, тази функция на президента аз я виждам както чрез личността и инициативите, които реализира тя в едно общество като нашето, в което знаем, че авторитетът на т.нар. политическа класа никак не е висок, допълнително нараства. И тези функции на президента аз ги виждам реализирани по два начина – както чрез личността му и всичките тези дейности, които той реализира... Между другото, забележително е това, което спомена Добрин, че изследванията показват, че с особено силно въздействие, следствие се ползват дейности, свързани с благотворителна дейност и със социална дейност, където този морален компонент е може би

много по-силно външно експониран и въздейства върху масовото съзнание.

Но аз поне виждам реализацията на тази функция както директно чрез личността на президента, така и чрез тази политика, която се следваше през първия мандат, но така има обещание чрез това, което няколко пъти вече в публичното пространство изразява президентът, така и индиректно чрез обединение за всяка от тези инициативи, не само в относително по-устойчиви структури, на основния интелектуален и символен капитал на обществото – на ключовите фигури, които вече чрез президентската институция и чрез президентските инициативи ще имаме една мултипликация, така да се каже, на този символен и морален капитал, който тя носи поначало благодарение и на Конституцията.

И в този контекст би трябвало да се изведат напред някои акценти, които се съдържат и в първия мандат, съдържат се и в това, което чухме в изложението на Добрин, но които от тази гледна точка са особено важни. Президентът неведнъж е поставил на разглеждане въпросът, да речем, за независима институция за разследване на корупцията на висшите етажи на властта.

И формално – аз поне не съм чул, може би някой е чул, но аз поне не съм прочел в публичното пространство някой кой знае какви сериозни аргументи да противопостави не нея. И въпреки това тя не се реализира. Като съм питал един или друг политик и той казва – абе, и аз не знам защо. Аз мисля, че този тип инициативи, които са свързани с противодействие на много силни негативни нагласи и опасности, които грозят нашето общество през следващите години, на тях трябва да се отдаде специален приоритет. Все пак, нека да хвърлим един поглед и върху това, което стана в една Полша. Там президентът Квашневски именно защото не успя може би да зададе толкова силно публично пространство на нагласи или създаване на атмосфера за формиране

на институционални противодействия срещу корупцията особено на управляващата партия, може би затова се случи това силно връщане назад, към популистки и не само популистки лозунги политически сили, които фактически спряха голяма част от инициативите и онези тенденции, които бяха зададени с неговото противодействие. За мен това е една от важните посоки за противодействие на тези опасности от националпопулистка вълна. Ние имаме едно предимство – всяко зло за добро – в сравнение с Полша, мисля, за това, че тя не е и няма опасност да бъде толкова силна, различна демографска структура. Полша има една по-различна от нас демографска структура и това недоволство от корупционните практики там има една много по-значима младежка база, която може да реагира и да среща реакции от значимо средно поколение. Ние при една демографска структура, където имаме 2 милиона и половина пенсионери, които не могат да бъдат такова активно начало, това в определен смисъл е наше предимство, но за съжаление от друга гледна точка е наш недостатък.

Това е едното, което искам да кажа, и второто, на което искам да обърна внимание, е свързано с целите, по-общо, програмите и стратегиите на президентската институция.

Аз няма да забравя, в онези години, когато с Добрин Канев бяхме заедно докторанти по едно и също време в Института за съвременни социални теории, тогава, в онази много богата библиотека, която имахме късметът да ползваме, се появи една от нашумелите книги на Маргарет Мийд, за промените в социалната регулация на обществото. Тя развиваше там една идея, за която винаги се сещам, когато наблюдавам едни или други прояви днес в нашето собствено публично пространство. Там тя говори за три етапа на развитие на обществата – от гледна точка на механизмите на регулация на тези общества, т.нар. традиционни общества, в които регулацията на настоящето се реализира чрез миналото – чрез

традициите, чрез образци, зададени от патриархални семейства, от патерналистични фигури, от учени в историята, така да се каже, обобщено казано. Там от историята, от традицията се извличат модели на поведение за настоящето. Т.нар. модерни общества, в които все повече традицията, историята не може да бъде адекватният обяснителен модел на това, което става и механизъм, за да задава образци за регулация на настоящето поведение, в които историците – пък и не само историците – започват да се оплакват, че обществата не се учат от миналото - това беше някъде 70-те години, когато излезе тази книга, но и т.нар. успешни общества, в които регулацията е само в бъдещето. Значи от стратегии, модели на поведение, очаквани представи за това какво ще бъде утре.

Аз така мисля, че в нашето общество през последните 18 години един от ключовите фактори за неблагоприятията, неуспехите беше, че то в много отношения, както на индивидуално, така и на колективно равнище е свързано с една домодерна форма на регулация. То се регулира чрез една постоянна дискусия, свързана с миналото, с опити за пренаписване на миналото, за извличане на едни или други дивиденди или оръжия от миналото, а не чрез анализ на стратегия, отнасяща се за бъдещето. Наблюдаваме това, което става в момента в публичното пространство, като публикува правителството, да речем, някаква стратегия за следващите няколко години за развитие на икономиката и очаква и опозицията, и основните анализатори в публичното пространство – това е всъщност най-важното – да започнат дискусия върху това. Не, те продължават да въртят около досиетата, около миналото! Значи **имама радикално изместване на акцентите на дебата в публичното пространство, които в най-висока степен се предопределят и от ключовите фигури в това общество по посока на миналото.** Така да се каже, приличаме на човек, който върви напред 18 години, ама с гръб и непрекъснато се препъва.

Затова и мисля, че от гледна точка на това, което ще прави президентската институция, ключово значение има преобръщането на посоката на дебата. Най-успешни са тези общества през последните два века – искаме или не искаме, - които са натрупали голяма емигрантска маса – Съединените американски щати, Канада, Австралия, Нова Зеландия, - която загърбила миналото някъде там, откъдето идва и гледа само напред. Неслучайно такава книга като тази, която споменах, може да се появи именно в Съединените американски щати.

И оттук и мисля, че през втория мандат в много по-висока степен целите на мандата трябва да бъдат ориентирани към нещо, което другите институции не искат, не могат и в най-висока степен са безпомощни да направят, реагирайки, както основните политически сили, за съжаление в редица отношения и правителството, а сигурно и следващото ще прави така, ситуативно. Значи появи се някакъв натиск и някаква нова ситуация и то реагира ситуативно. И тук е напълно прав за това, с което започна Добрин, **за необходимостта да се реагира не ситуативно, а изпреварващо и в зависимост от цели, които се поставят.**

И в този смисъл аз мисля, че именно президентската институция, още повече че тя вече след първия мандат може да си позволи да гледа много по-дългосрочно, би трябвало да акцентира върху по-дългосрочни цели, обединени около национална кауза, днешна национална кауза, която обаче да не е обърната към миналото, а към бъдещето. Ние сме най-бедната, най-изостаналата страна в момента в Европейския съюз. Непрекъснато печатът публикува данни как след 50-100-150-200 години ще настигнем най-напредналите държави. В тази ситуация, особено младото поколение всеки гледа да се спасява и поединично, разбира се, казва си – аз, ако след 200 години ще живея така както живеят тези в Западна Европа, по-добре аз да се преместя там, а да не бъде част от онова

национално цяло, което колективно ще търси решение на проблемите на тази страна. Това е ключов проблем, не само наш, за съжаление, който се проявява в различните страни, в различна степен, с различна сила. В каква степен ние можем именно чрез президентската институция да мобилизираме основния потенциал на страната около идеята за колективна кауза и колективно решение не за индивидуално спасение някъде от Гърция до Австралия. А това е решение и в най-висока степен на цял ред други проблеми.

Аз наскоро гледах една корелация, която никога не съм очаквал, че е толкова силна, между демографски растеж и равнище на оптимизъм на една нация. Колкото по-високо е равнището на оптимизъм, толкова по-висок е и демографският растеж. Това се отнася и за отделните социални групи. Значи тези социални групи, които имат най-ниска раждаемост, при тях тази корелация е много висока - между равнище на оптимизъм и демографски перспективи.

В този смисъл всички тези програми, за които говори Добрин, би трябвало да се обединят около една такава идея – мобилизация на нацията около едни национален проект, с който **в обзрими за сегашното поколение срокове да бъдат решени важни задачи на нашето общество**. Имаме модели в това отношение на малки страни, като нашата, които са направили това за две десетилетия, не само Ирландия, и Финландия, и Сингапур. Именно президентската институция би трябвало да бъде инициатор на една такава кауза, която да мобилизира нацията като цяло. Иначе сега ние се мобилизираме главно чрез негативни каузи. Да се противодейства на нещо, да се противодейства на това, че Европейският съюз ни затваря ядрените блокове, или да се противодейства на това, което прави Кадафи, а не чрез позитивни казуси. Или въпросът за акциза на ракията. Значи да спрем някаква опасност, която ни заплашва, а не да реализираме някакви общи национални цели.

И в този смисъл от всички тези програми, които изброи пред нас Добрин, аз бих извел, колкото и да изглежда като че ли не в правомощията на президентската институция, на преден план програмата “Президентски дебати”, с всички тези подпрограми, които изброи тук Добрин. Мисля, че около тези подпрограми, около тези “Президентски дебати”, които чрез този символен капитал, този морален капитал, който носи със себе си президентът, и който нещо много по-голямо от неговите институционални правомощия, институцията трябва да действа не само стабилизиращо, както се очаква от нея в кризисни ситуации, да реализира кризисен мениджмънт, а да задава дългосрочна стратегия и в този смисъл стратегия, която би ангажирала президента и след мандата. Значи когато би се създавала организация, институция и след мандата. Партиите не могат да направят това. Ние вървим горе-долу като тенденция към една политическа практика, която имаме в страни като Белгия и Холандия, т.нар. конссоциална демокрация – значи коалиционни правителства, които там имат своята ефективност досега и поради това, че има стабилен, устойчив държавен глава, който символизира цялото във формата на монарх, и разбира се, високото равнище на икономическо развитие и политическа традиция. Ако вървим в такава посока, то тази неустойчива политическа структура от коалиционни правителства иска дългосрочен стабилизатор, който не може да се реализира само във формалните правомощия на президента, а чрез една стратегия, която да мобилизира целия негов морален авторитет, от една страна, и интелектуалния ресурс на нацията, на първо място, около този тип програма – “Президентски дебати”.

Аз благодаря. Може би ще взема и след това думата с реплики, тъй като смятам, че това е мозъчен щурм, в който няма готови доклади, а обменяме мисли.

ЖИВКО ГЕОРГИЕВ:

Ще се опитам да бъда кратък, за да има време после за дебат. Част от моите частни, лични идеи вече прозвучаха и само ще дам, ако трябва, кратки аргументи, усилващи вече казано.

Първо, само една ретроспекция, най-вече за колегите, които са по-нови в размисъла за институцията.

Безспорно първият мандат получи всички възможни оценки за това, че е позитивен, и то много успешен мандат. Доказаха го не само резултатите от изборите, доказват го и всякакви изследвания, доказват го и по-задълбочени изследвания, където ние питаме по най-простия начин за доверие, недоверие и т.н. Естествено, тема навярно на друг формат дискусия е все пак да разберем защо беше успешен. В секрета за успешността на първия мандат има доста рецепти и за успешен втори, пък и всеки един президентски мандат оттук нататък.

Първият мандат беше успешен не благодарение на някакви обстоятелства. Той беше успешен въпреки обстоятелствата. Сещам се, че имаше една фраза, че всичко стойностно, всичко велико е въпреки, не благодарение на. Типичен казус беше и това. Разбира се, успешността можем да търсим в много измерения, и в намерения много автентичен, много искрен стил на поведение на президента, вицепрезидента, в заеманите къде проактивно, къде по принуда, реактивно, позиции, инициативи, оценки. Секрет за успешен мандат е добре работещата администрация на президентството. Тя успя да остане работеща и достатъчно невидима. Помним и други случаи, където надделяваха тенденции към лични изяви, които в крайна сметка бяха в разрез с интересите и на институцията, и на президента и т.н. Помогна липсата на гафове, внимателното обмисляне на всеки един жест и ненатрапчивият PR, който също го

има, но не от този дразнеш вид, който много бързо изчерпва ефекта си, дори да има бърз, светкавичен ефект, като трайна тенденция той води до негативни резултати. То PR е тогава PR, когато не се забелязва. Стане ли видим, вече започва да бъде неефективен.

Всичко това се случи в дяволски трудно време, особено към финала, когато в страната ескалира антиелитистката вълна, от която най-много си патят институциите, доверието в институциите и политическият елит. Популизмът в националистическата му версия, в – условно казано, аз я наричам социално-левичарска нотка, и маса такива неща, които не са благоприятни за удържане на доверие, за удържане на влияние, при това неформално влияние. Все пак, успяхте. И това го доказаха и изборите, доказа го и фактът – гледах тук това постелекторално изследване, което все не ми остава време да..., нося доклада. Това не говори зле за кампанията, която направихме, но просто подчертава някои факти.

От всички онези, които са гласували на първия тур – на втория е вече по-особено – 63% са решили далеч преди изборите кампанията и пр., което хич не е малко; 26% са решили за кого ще гласуват на старта, когато стават ясни играчите; 12% - в хода на кампанията. Това, че кампанията е добавила 12% и не е допуснала да се разочароват онези – това не е малък ефект. Но все пак, забележете, 63% са решили предварително, във и независимо. Значи това са хора, които са изградили представа, изградили са доверие, изградили са чувство на респект и към институцията, и към кандидат-президентската двойка, и към институцията като цяло.

За да кажа ласкава дума за институцията, значи в България винаги доверието в институциите е малко по-ниско, отколкото доверието в личностите. Естествено почти винаги през тези години по време на първия мандат, доверието в президентската институция беше с 4-5-6% по-ниско, отколкото примерно в президента, но пак президентската институция беше много, много, много и си остава

безспорен лидер, единствената институция в България – не се сещам друга, църква, армия, там другите, да ги приемем за институции, която да се ползва с доверието на 50% от хората, а стигало е и 60%, и 70% - в по-благоприятни условия.

Добрата оценка за първия мандат се е проектирала и в много позитивни очаквания. Не казвам много големи, а много позитивни. Защото “много големи очаквания” – вече започва да плаши. Прекалено големи ще станат очакванията.

За втория мандат. Веднага след изборите. Какъв очаквате да бъде вторият мандат за президента Първанов?

53% - по-успешен от първия. Макар че не е ясно в какво се изразява такава оценка.

34% - като първия, без промяна. Това е позитивно.

4% - очакват да е по-неуспешен. Българинът винаги ще има...

По-нататък откривам реплика от типа – “Ще се отпусне, няма трети мандат”. Чисто човешки разсъждения.

Какви са приоритетите? Стратегията е ясно знание на приоритетите. Какви са приоритетите според съвкупния електорален корпус, гражданите на България? Тук влизат и тези, които са гласували, тези, които не са гласували, тези, които са гласували за Волен Сидеров.

Кои области смятате, че трябва да са приоритетни през втория мандат на президента? – Никаква изненада – социалната политика. Повишаване на доходи, пенсии, всичко е събрано тук, 75%.

Здравеопазването – безспорно второ, 69%. Много.

Преодоляване на корупцията и престъпността – 57%.

После започва леко под 50% стойности.

Икономическата политика – каквото и да разбира всеки (това са обработени от открити въпроси) – 41%.

Образованието – пак доста – 39%.

Отбраната и националната сигурност – 33%.

Външната политика – 26%.

Политиката към нашите съграждани в чужбина – (от открит въпрос е излязло) 18%. Това не е малко, да ти хрумне в открит въпрос при наличие на толкова силни други опции.

Честно казано, така и не разбрах, но ми се е появило обработено – отникъде не ми следва, че трябва да се яви – екологичната политика в широкия смисъл на думата. Навярно покрай всички тези дебати – 16%.

По-нататък вече започват дреболии.

Очевидно част от нашите съграждани са в силно проблемната обща наша ситуация – в здравеопазване, доходи, бедност и т.н., и те са в първите две – здравеопазване и социални... Очевидно има някаква, вече надскочила над колая си, решила част от проблемите си средна класа, която започва да се сеща за екология, която беше тотално забравена. Аз за пръв път виждам някой да се сеща за екологични проблеми. Това беше навремето, 1990 г. Екогласност. Оттогава умря тотално. Никъде не ми излиза. Виждате, образованието доста добре стои, връзките с нашите съграждани в чужбина. Като погледнах, то 12% от българските домакинства имат човек в чужбина. Те може и по друга логика да искат, това не е само Молдова, Тераклия, това са нашите собствени деца, внуци, родители, които са в чужбина. Ние ставаме наистина отворено общество, което излъчва много мощен свой корпус къде ли не по света.

При тези приоритети какво виждаме? Тук виждаме една класация на дефицитите в политиката на властите в България. Най-напред е онова, което се преживява като най-дефицитно. То така е и в живота – класацията на ценностите е класация на дефицитите. Най-ценно е онова, което най-много го няма. Това виждаме.

Разбира се, сигурно си действа и инерцията от силно отстоявания социален ангажимент през първия мандат и изобщо

общата представа за президента, президентската институция като социално ангажирана, но има и реално осъзната проблемност и усещане, че никой засега не прави нещо активно, за да реши проблем като здравеопазване. Явно и с корупцията няма особени успехи.

Аз си мисля, че трябва да имаме естествено тази претенция, защото е претенция, очакване (не знам коя дума е по-точна) към президентската институция, нищо през втория мандат няма да разтовари институцията и президента от очакванията, че те ще бъдат активни по тези направления, макар че би било не много смислено, ако изградим стратегия изцяло върху тази всекидневна, масова визия за приоритетите на президентството.

Аз си мисля, че това, което и Добрин очерта като една възможна визия за дейността на институцията, за целите на институцията през втория мандат, и това, което след това допълни Васил Проданов, са добра основа за анализ. Лично моето разбиране за това, което е смислено, е следното.

Ако е истинска стратегия – така сме кръстили продукта или приближението към продукта от тази дискусия, – тя трябва да бъде адресирана не просто към този кратък времеви бъдещ хоризонт, който е мандатът, но да бъде достоен за стратегия на президентска институция, която олицетворява държавността, да бъде визия и за един много съществен принос, първоначален тласък, първоначално участие на президентската институция към изграждането на една визия за бъдещето на страната ни, тъй като **най-големият дефицит**, който аз като изследовател в крайна сметка откривам, все едно дали хората го осъзнават или не го осъзнават, това е **тоталната липса на яснота в каква България ще живеем в 2015-2020 г.** До момента, януари 2001 г., имаше някакви междинни цели, които запълваха този дефицит – чрез Европейския съюз, всякакви други такива, наистина междинни цели, които са по-скоро средство. Но зее

дефицитът на обща визия за бъдещето на страната. И това ражда несигурност, това ражда фрустрация, особено в прослойки, които са силно недовлетворени от настоящето, а такива продължават да бъдат поне 50-60% от българите. Няма социално-психологическата ситуация в страната да стане по-лека дори при очертаващите се, общо взето, позитивни тенденции в областта на икономика и жизнен стандарт. Нещо повече, появяват се нови фактори за невротизация на огромни прослойки.

Истината е, че за 15-16 години в обществото ни се случиха не особено благоприятни неща, не говоря само за демографски и всякакъв друг смисъл. Ние успяхме да станем потребителско общество. И е дяволски невротизиращ фактът, че халът ни си остава общо взето такъв, какъвто си беше като покупателна сила, като възможност да достигат една солидна част от хората до елементарни потребителски блага. Значи като мериш ценностите, ние сме толкова потребителско общество, колкото са типичните развити, високоразвити страни. Телевизии, медии, интернет, поведенчески образци, що годе успешни в България, направиха обществото ни потребителско. И при една такава ценностна система непрекъснат източник на неврози е призоваването в ситуация на бедност, в ситуация на дефицит на средства. Започват да се невротизират дори на пръв поглед прослойки, които би трябвало да са в по-добра ситуация – градска средна класа. Тя по логиката на социалното сравнение побеснява, че някакви други, по-неправилни, по-незаслужили, са далеч няколко обиколки пред тях в стандарта, който би трябвало да си позволят. То и затова в "Атака" има страшно много такива хора. Там са или най-бедни, но не са най-бедните там, там си имат страшно много представители на градската средна класа, която е истерична по логиката на социалното сравнение.

Другият сериозен проблем е, че има всички белези на културен регрес в обществото. Културен регрес, съчетан с фрустрация, който ще бъде мощна хранителна база за всякакви видове популизми, които ви хрумнат. И популизмът ще бъде голямата заплаха за България от всякакъв вид през следващите години. Аз затова – после ще се върна – най-сериозно очаквам новото в дейността на президентската институция през втория мандат да бъде наистина опит да се изгради някаква отговорна визия и тя да се представя на цялото общество за бъдещето на страната. Но съм твърдо за това да продължава и патриотично-историческия вектор в усилието, тъй като все пак той може да е една частична, но една профилактика срещу някои видове популизъм – ние трябва да мислим и за това, - както и солидарният вектор, “Солидарна България”, който пък е за ултралевия, левичарско-носталгичния тип популизъм. Те трябва да съществуват като профилактика. Защото, извинявайте, каквото и да си говорим, би било лоша оценка за втория мандат, ако следващият президент е популист. Това ще е лоша оценка за всички нас. (Както се случи в Полша.) В България не е по-благоприятна ситуацията, отколкото в Полша. То навсякъде избуя този популизъм – и в Унгария го има, и в Чехия, и в Словакия. На какво основание да мислим, че пък ние ще сме великото изключение? Нищо много позитивно не се е случило в живота.

Така че нека си ги има тях, обаче да мислим и за бъдещето. Шансът да се разработи такава визия наистина като че ли съществува най-вече около, под шапката на президентската институция. Съмнявам се, че партиите могат да заделят такъв интелектуален ресурс. Съмнявам се, че правителството, притиснато от дневния ред на обществото, също е в състояние. То, строго погледнато, няма и особен интерес, особено когато е такова сложно, в коалиционен формат, то ще мисли за следващите избори.

Президентската институция единствена може да създаде някакъв национален тинк-танк, национален отбор. Вчера беше лош пример (мачът между Албания и България), но все пак националният отбор със сигурност е по-добър от клубните отбори. И с ангажиране и на млади хора, на форуми, на интернет, слава Богу, има вече много технически възможности, с ангажиране на млади българи от чужбина, откъдето и да са, за разработване на някаква такава визия и тази визия да бъде различна от тези радващи окото и душата прогнози за 150 години, при сериозното допускане, че пък те ще седят на това равнище. Това решително е невдъхновяващо. България се нуждае от ново бъдеще. Не от това, което би се случило, ако нещата вървят така както вървят. Нужно ни е ново бъдеще. Само това може частично да създаде някаква друга социална среда, в която биха се случвали позитивни неща и в политиката, и във всекидневието на хората. За съжаление социалният песимизъм продължава да бъде много висок. Не може, песимизмът убива всякакви желание за колективно мислене и действие. Социалният песимизъм. Той не е добра среда за социална солидарност. Той не е добра среда за, ако щете, активно строене на собствения живот. Той е среда само за неврози и за дивиянтно поведение и за истеричен популизъм. Нужна е някаква нова оптимистична теория за българския народ там. Сега, това теория ли ще е, каквото ще да е, може и да не е теория. Всичко останало обрича страната на по-тежки проблеми. Би ме направило и мен песимист, макар че бих искал да съм, дори нашият оптимизъм да е по формулата на Грамши, оптимизъм на волята. Дори да е песимизъм на разума, оптимизъм на волята. То освен някакъв такъв волунтаристичен, на инат оптимизъм, другият е трудно постижим.

И ако нещо подобно успее да се случи и то намери сериозна обществена подкрепа, естествено партии някои, естествено държавни институции, но основният партньор би трябвало да бъде

гражданското общество, в широкия смисъл на думата. Кое то между другото в момента е безумно осиротяло. Донорите вече ги няма. Партиите – някои от тях, главно десните, си имаха протежирани неправителствени организации, т.нар. тинк-танкове. Всичко това осиротя. Сега традиционните граждански организации са в много тежка криза. Те искат да бъдат полезни, искат да работят, имат някакъв капацитет, имат експертиза понякога по-голяма от тази на цяла партия. Ако някой ги приласкае, ако някой им даде хоризонт, не е нужно средства непременно, те биха могли да станат много сериозен... Особено тези, които са тип тинк-танк, пълно е с такива. Те вече са на улицата. Все още имат офиси, но не знаят какво да правят. Те биха станали много сериозен партньор.

И второто, това би било чудо, това би било най-голямата заслуга на президента. Ако успее да спечели за каузата на така отговорното медийно поведение основните медии в България. Цялата истерия в страната иде от абсолютно пулперизирано, вулгаризирано, безотговорно медийно поведение. Тук става дума за 10-25 медии, няма нужда всички. ТВ Планета не е проблем.

Ако успее президентът да постигне това, и то в името на – дай да търсим добрата новина... Има една скромна рубрика в една телевизия – “Добрата новина”, дето ми се губи, като ми показват 100 убити, пет запалени, обезумели ситуации, добрата новина...

Значи ако се направи около президентството някаква такава коалиция за нов тип поведение, това ще реши проблеми и на хората. Хората истерясват. Той дори да е в нормална ситуация, в края на краищата тези медии си губят хората като читатели, като слушатели, зрители. То е непродуктивно от пазарна гледна точка. Тиражът им отива. Ако те бъдат спечелени за тази кауза и да провокират, нека да участват в този дебат, да лансират идеи, ако трябва... Знам, че то намирисва на социализъм, дявол да го вземе. Не да търсим

позитивния герой сега, там няма висока смъртност, сред позитивните герои на новото време...

Ако ги спечелим за каузата на преобръщане на песимизма, на истерията, на фрустрацията в социален оптимизъм, с това ще направим най-голямата полза за страната като цяло. Защото тяхното безотговорно поведение създава среда за популизъм, създава среда за какво ли не. Всички тези негативни неща, които ние говорихме.

Така че на мен любимата ми идея, която виждам през втория мандат, е превръщането – освен съхраняването, патриотично, това всичко, няма как, там е добре като профилактика, създаване или превръщане на президентството в нещо като един национален тинк-танк – дали ще е с дебати, дали с друго, но и ангажиране на гражданския сектор, естествено на отговорни партии, и на медии, основните медии в страната за каузата да търсим идеи и да създаваме оптимизъм, да преобърнем обществените нагласи. Това се е случвало, ей Богу, трябва да се проучват, има такива опити. Има такива опити и те са успешни, при това без тоталитарно дирижиране. Не говоря за онзи оптимизъм, който е дежурен, казионен, някой го е наложил авторитарно. Плюс това, сега мисля, че влиянието, респектът към президента и президентската институция, в медийните среди все още е голямо. Само че това трябва да се случи в първите три години. После онези ще литнат след нови търсения.

И другите неща, но те са вече малко. Това за дискусиата, да не отнемам много време.

Благодаря.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря. Имаме добра основа за дискусиата.

Заповядайте.

Ст.н.с. Митко Димитров – чиято цел, да поясня, защото обещав, че при вземането на думата ще пояснявам кой в какво

бъдещо качество е тук, господин Митко Димитров съм го поканил в екипа като съветник – аз съм го формулирал - по икономически стратегии. Можем допълнително да мислим. Тоест той има пряко отношение към темата, която в трите изказвания беше изведена като водеща, темата за президентския дебат, за това да диктуваме общественото мнение и политическата визия по големия въпрос, най-общо казано, за каузата оттук нататък.

Имате думата, господин Димитров.

МИТКО ДИМИТРОВ:

Благодаря Ви, Господин Президент. Аз бях планирал, изчаках да видя как ще започнат дебатите, но наистина се чувствам задължен сега от встъпителните доклади, които бяха направени, просто да споделя докъде е стигнала работата с икономическата стратегия. Повечето от вас знаят, че в действителност по инициатива на господин Президента още в началото на първия мандат, мисля даже, че ние, изследователите, много късно откликнахме на тази инициатива или може би сме имали нужда от събиране на кураж да се захванем с такава проблематика.

Така или иначе, стратегията в този вариант, в който може да бъде предложена за обсъждане, е готова. Аз се надявам, че в понеделник мога да я връча на главния секретар или на президента и в най-скоро време да се насрочи публично представяне, което да бъде началото на обсъждането на този документ.

Това беше един от основните проблеми, който трябваше да решим и на който търсим решение, всъщност как да се получи така, че това да не бъде един документ само представен, показан пред публика, няколко дена шумотевица около него и след това забравен. Какво да направим, за да може да се получи един работещ документ. Тоест това означава институциите, които всъщност трябва да го осъществяват, да приемат този документ като техен. Защото приемат ли го като външен, наложен, направен от екип, колкото и

многоброен да е, нашият екип е от 35 човека, включва представители не само от Икономическия институт, от други институти на БАН, от трите икономически университета, от други институции, но така или иначе, колкото и да е многоброен или представителен, институциите, които ще го изпълняват, трябва да го чувстват като свой. Затова нашата идея е това да бъде началото, след това да бъдат включени всички заинтересовани институции, тоест да им бъде представен един отворен документ, който да даде тласък на дискусия, да започне дискусия и към него да бъдат добавени вече, ако щете, интересите, ако щете, вижданията на правителството и на работодателски организации, на синдикати, на други заинтересовани институции, партии, ако щете, за да може в крайна сметка да се получи някакъв документ, който да може да изиграе ролята на национален документ. Затова казвам, че той може да бъде в един вид, в който да стартира дискусията. Имал съм разговори преди това с Лалко Дулевски, може би там е едно подходящо място, където може след това, след първоначалното представяне по-професионално вече да се обсъждат нещата, за да може да се получи този ефект, и разбира се, на всички други възможни места, където биха проявили интерес или където се сметне за необходимо или полезно да бъде направено това обсъждане.

Сега, не знам дали този документ, който сме подготвили, ще може да изпълни тези така високи цели и очаквания, които са свързани с очакванията на хората. В действителност това, което се опитавме да направим, е да потърсим възможности, основно в недобре използвани ресурси в страната, тоест чрез по-ефективно използване на ресурсите, възможности за ускоряване на икономическия растеж. Един от основните проблеми, който трябваше да решим, е дали да поставим целите в сравнителен план – това, което непрекъснато се чува, след колко години ще достигнем

Германия, след колко години ще достигнем средното равнище на Европейския съюз, според мен това е в известна степен некоректно поставена цел, защото ние не знаем тези, с които се сравняваме, с каква скорост ще се движат. Тоест това означава да приемем някаква скорост, която може да не бъде същата. И освен това второто нещо е дали пък непременно трябва да си поставим за цел като една промяна на състоянието и промяна на нашето положение, което единствено може да ни удовлетвори, примерно, когато достигнем средното равнище на Европейския съюз, това означава половината от населението в Европа да бъде в по-лошо положение от нас. Дали пък изобщо трябва да си поставяме такава цел?

Затова целта, която си поставихме, използвайки критериите, които основно Световната банка използва за разграничение на различните групи страни по степен на развитост, е България да влезе в клуба на развитите държави, на богатите държави, най-ясно и най-просто казано, което не е ниска, не е лоша цел. Представете си, това се случва за първи път в историята на страната. Успяла е да влезе в един клуб на богати държави, може би на по-ниските стъпала, на по-ниските стълбички, но така или иначе, това означава качествена промяна в състоянието, в положението, в статута на страната. Ако това нещо може да се задържи и може да остане трайно, тогава вече нека за следващите поколения да остане целта да се изкачват по-нависоко, колкото може, по-високо в тази стълбичка.

Чисто количествено, резултатите, които се получиха, може да се очаква – пак искам да кажа и още веднъж да се предпазя и да го повторя по-ясно, това не е прогноза, това не е предвиждане на състоянието, ако независимо от това каква ще бъде политиката..., тоест това е поставяне на една цел, която за да се достигне, би трябвало да има такава и такава политика и използване на такива и такива ресурси по такъв начин.

Така че според нас е възможно, има възможност да се постигнат чисто количествени темпове, по-високи от 6% през първите няколко години, за да може след това да настъпи един период примерно, който да продължи пет-шест години с темпове около 8-9% на развитие и ориентирана към 2020 г., това означава, че може да бъде постигнат един брутен вътрешен продукт, който измерен в покупателна способност, паритетът на покупателната способност да наближи около 20 000 евро. За сравнение, сега е около 8000 евро. И вече според пазарния курс на лева, в зависимост от това какво е равнището на цените, значи някъде около 14-15-16 000 евро в реално изражение на човек.

Не знам колко подробно, мисля, че може би това е въпрос вече да споделим останалите неща, или пък дискусиата, ако възникнат въпроси. Смятаме, че сега, обърната вече към дейността, която се очаква на президентската администрация, мисля, че разположени във времето, това би могла да бъде една от основните цели и да се намери подходящият начин, първо, да се възприеме от останалите, и с възможността за промяна, внасяйки своите виждания и своите корекции към една такава стратегия. След това да има възможност за активни мерки за популяризиране, разгласяване, в това число не само в България. Тук си мислех даже защо не заедно с Външно министерство, те имат такава политика, защо да не се потърси възможност за представяне в една или две европейски столици, примерно Брюксел, Париж. Могат да се потърсят и други възможности. И оттам нататък това да бъде допълнено с един годишен доклад, в който да се прави преценка на извървения път на проблемите, които са решени, на проблемите, които има да бъдат решавани. Защото както и да се възприеме, колкото и стабилно и сигурно да бъде подкрепена, това винаги ще си остане една отворена система, отворена програма, която ще има нужда в течение

на времето да бъде коригирана съобразно това, което е постигнато и съобразно новите цели, които са възникнали.

Тоест един годишен доклад, който да обхваща цялата икономика, тоест да не бъде вътре в него, може да има акценти, но да не бъде посветен само на един от проблемите, да стеснява избора до, да кажем, виждането на екипа кое е най-важното. Един доклад, който понякога се прави сравнение с практиката в Съединените американски щати. Значи той това не може да бъде доклад от този тип. Там институцията е призвана да изпълнява, тя има правомощията, поставяйки нещата, тя поставя и възможностите за реакция или за изпълнение.

Мисля, че тази форма, която при нас е избрана – доклад от експерти за президента, дава точно илюстрация или пък е подходяща точно за нашия случай, когато подготовката на този доклад и авторитета на институцията дава възможност тези въпроси да бъдат обсъждани, да бъдат дискутирани и оттук да се получи някакво въздействие върху тяхната реализация.

Мисля, че в тази работа има достатъчно експерти, които могат да бъдат използвани, в това число и в неправителствените организации, но мисля, че и от Икономическия университет, и Икономическия институт на БАН има достатъчно хора, които могат да свършат работа. Разбира се, ние може да бъдем отворени към участие на всички, от всички страни, независимо какво е работното място.

Следващият въпрос беше свързан с ресурсите. Когато се планират определени действия, трябва да се намерят ресурси за компенсация на участието, в края на краищата. Аз съм споделял няколко пъти, имам отдавнашна идея, че и правителството, и президентската институция, и парламентът имат нужда от един фонд, който да бъде предназначен точно за поръчка на избрани от тях екипи, по избрани от тях теми, получаване на експертно мнение,

което да им позволи да вземат по-правилно решение. Тоест да се даде свобода, чрез която те могат да определят приоритетите, но в същото време да се даде възможност за подбор, за вкарване на, ако щете, съревнователно начало, но така или иначе, за ползване на експертно мнение.

Мисля, че това е въпрос, който може да бъде решен. Мисля, че и министърът на финансите не би имал нищо против, даже той споделя, че ако има такъв фонд, той също има проблеми, които би поръчал да му бъдат разрешени чрез него. Така че става въпрос действително за нещо, което може да бъде полезно за тези, които ще вземат решение да го създадат.

Това е, между другото, част и от една по-обща политика. Тук не бяха засегнати проблеми на науката и на образованието, на висшето образование, но това е също един проблем, към който президентската институция може да се ориентира. Мисля, че това е проблем, по който тази ангажираност може да има достатъчно силен и благоприятен ефект в крайна сметка.

В стратегията сме сложили като необходимост – в крайна сметка правителството да изпълни ангажимента си с този прословут 1% от брутният вътрешен продукт, който да се отделя за наука. От това може да намери решение и този фонд, за който говоря, тук задължително или даже на първо място, би трябвало да бъдат насочени средства за създаване или разширяване на капацитета, който във висшите училища трябва да съществуват изследвания. Те сега са буквално изоставени от правителството. И създаване на един фонд, който чрез конкурсни начала да може да стимулира развитието на науката в България.

Така че това, което споменах, може да се разглежда като част от тази по-обща политика. Може би да спра дотук и ако има въпроси, да взема отношение допълнително.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Вероятно дискусията ще опре пак до Вашето мнение. Благодаря.

Венци Димитров – няма нужда от представяне, едно от имената на прехода, поканен също в икономическия екип.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Благодаря на господин Президента.

Вярно, че ме покани като икономист, обаче аз от самото начало ще разчупя малко тази черупка, защото съм провокиран от дискусията и наистина мисля, че сега, в самото начало, дискусията трябва да заеме онези рамки, които колегата Канев постави в самото начало.

Най-напред, законотворците във Великото Народно събрание – аз не съм я подписал тази Конституция, между другото – поставиха едно интересно противоречие в Конституцията. От една страна, президентът е държавен глава, той се избира пряко от народа, от друга страна, има много малко правомощия.

И второ, сега имаме втори мандат. Такъв феномен досега не сме имали в демократичното развитие в България. Нямаме втори мандат, сега имаме за пръв път втори мандат. Какво значи втори мандат? Тук колегите политолози го очертаха – вторият мандат вече президентът не се бори за трети, най-малкото. После, той не се бори даже и за рейтинг, не се бори за влияние, въпреки че имаше един президентът, дето имаше най-високия рейтинг, пък видяхме какво му се случи. Не можа да се пребори за втори мандат. Той не се бори за втори мандат. Той не се бори за рейтинг, не се бори за влияние.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Беше личност на 20-и век.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Да, да, нещо такова беше, най-великият българин!

Така че кой трябва да отвоюва, защото това не е само морално право на президента, а това е негово морално задължение – да се бори за разширяване по някакъв начин на политическия терен, на мястото на президентската институция, на мястото на президента като личност в политическия живот на страната, и не само в политическия. Кой трябва да го направи това? Това няма да го направят партиите, няма да го направят партиите в парламента, няма да го направят и други такива подобни институции. Това трябва да го направи само самият президент и президентската институция.

И на мен ми се струва, че това трябва да се подчертае в стратегията, - че точно вторият мандат е моментът, когато президентът може да се бори за разширяване на това влияние. Защото тогава той не се подчинява на неговото най-напред индивидуално желание да вземе втори мандат, нито да се подчинява на партийната дисциплина да увеличава влиянието на политическата сила, която го е издигнала, или на политическите сили, които са го подкрепили по време на избори. Тук го забравяме това нещо и знаем, че президентът е президент на целия народ, независимо от това колко са го подкрепили, още повече че пък в този мандат такава голяма подкрепа за един президент, толкова много проценти никога не е имало!

Значи той има и моралното задължение да си го извоюва това пространство в политиката, това влияние като президент. Защото хората са гласували за него директно, не чрез партии и не чрез комитети и т.н.

Така че от гледна точка на тази особеност може да се постави като основна цел повишаване на влиянието на президентската институция в страната. Защото това нещо, когато стане, за всеки следващ президент ще е по-трудно да намалява това влияние или да не се съобразява с това, което е постигнато от настоящия президент. Мисля, че това е основата на особеността на втория мандат на

президента, - че той може спокойно да се бори за увеличаване на влиянието.

Тези цели – мисля, че тук беше изказано вече мнение, че вторите, тоест т.нар. президентски дебати трябва да минат на по-предно място в сравнение с другите. Те са важни, естествено, може би са успешни, обаче те са периферни за обществото, както и да ги погледнем. Дали ще награди този или онзи, дали ще стимулира, важно е президентът да заеме ролята си на държавен глава и наистина да решава проблемите, които другите политически институции не могат да решат – било правителство, изпълнителна власт, било парламентът. И аз мисля, че тук на първо място, трябва да се изведе нещо, което те досега не са решили. Напротив, в едно блато, върху което те все повече и повече потъват и не могат да излязат от него.

Аз имах възможност да говоря с господин Президента преди година и половина, когато така неуспешно и злосластно се опитвах да се боря тук на някакви избори, но тогава разбрах, в сравнение с това, което е било преди 15 години, какво става сега. Сега става нещо страшно. Политическите партии започват да се замерят една с друга не с пачки с пари, а с бали с пари! И няма кой да ги контролира, забележете. Няма закон, който да ги контролира.

Напротив, те сега, преди няколко месеца тихомълком някак си, без вниманието даже и на масмедииите си извоюваха нещо, което преди не се бяха сетили, чисто и просто, и никога не са го плащали – данък дарение. Как така те няма да плащат данък дарение, а пък другите юридически лица с нестопанска цел ще плащат? Мисля, че трябваше да се намери начин този закон, вярно, че тогава, в суматохата около приемането на държавния бюджет никога няма време човек да реагира бързо, но трябваше да се протестира по някакъв начин.

Примерно, като искат да намалят, да намалят и за юридически лица с нестопанска цел. Като искат да го намалят, не на нула, да го намалят на 1%, доколкото знам, има една организация на юридически лица с нестопанска цел, която от години наред казва за символичен данък дарение. Казва за 1% данък дарение. Нека и партиите да си плащат 1%, и те да си плащат 1%, но не и в основата си данък дарение. Като го казвам това, го казвам, че те използват своята сила, бих казал, и своите възможности да извоюват някакви предимства сам за тях. И затова те не са способни да се преборят с корупцията, която според мен, а и не само според мен започва от изборите. Защото партиите се финансират по незнайни канали – то е ясно по какви канали, партиите се реализират от тези, които после заедно с тях образуват мафията. И това, което се случва сега с този Вальо Димитров, не е изолиран случай само за Топлофикация, то е така с всякакви други подобни структури. И не е само така с тези, които са го подкрепяли. Виждате, че там или тази партия, или онази партия са го подкрепяли с надеждата да взимат пари.

Аз знам как се правеха едно време избори – изборите се правеха почти без пари. Сега изборите се правят със страшно много пари и с кувари с пари. И няма кой да тропне по масата и да каже – абе дайте да сложим край на това нещо! Защото мафията какво е? мафията е обвързване на политическата власт с организирана престъпност. Само организирана престъпност не е мафия. Мафията винаги има намесени и политици. И затова неслучайно в Съединените американски щати – четох, пак посланикът се беше изказвал нещо по този повод. Това наистина е проблем, който самите политически партии..., нито правителството, нито парламентът може да реши. Президентът какво може да направи? Може да направи доста, макар че не всичко. Може да направи едно обръщение – било пред парламента, било пред нацията, било пред нацията и пред парламента. Дайте да се борим за нова политическа

култура при изборите, дайте да забраним, както е забранена рекламата, да кажем, на цигари или на наркотици по телевизията, да забраним политическата реклама. Колкото и чудно да звучи. Защо? Защото няма друга политическа култура, която да забрани тази политическа реклама да се използва в ущърб на хората. Ами политици не са кока-коли да се продават по телевизията – който има повече пари, да си купи време по телевизията или билбордове, да печели.

Като не може да пресечем тайното даване на куфари, нека поне да пресечем това нещо, за което се харчат тези пари, което е явно и което хората виждат. Аз виждам сега, че хората не гласуват за този, който дава най-много пари за реклама. И сигурно ще е така. Но ако се забранят примерно тези плакати..., като има плакати, нека всички кандидати да излязат на един плакат. И тези да се залепват на определени места. Да, разбира се, и хората ще казват – този оттук, този оттук.

Защото иначе започват..., какво е това? На миналите парламентарни избори, на миналите извънредни кметски избори в София партиите дадоха десетократно, бих казал, - и това е минималното - повече пари от разрешеното. И когато се обърнахме към тези, които трябва да ги контролират, те казаха – това не е наша работа. Ние може да касираме един избор само на един кандидат, ако се докаже, че е похарчил повече пари и ако се докаже, че е избран. А ако се докаже, че не е избран? Ако не го избера, той направо опорочава резултатите, защото той се е намесил. Значи трябва да има един механизъм на следене на онези средства, които се дават на политическите партии и на инициативни комитети за издигане и когато той ги надвиши, чисто и просто този кандидат да бъде изваден оттам. Засега такива механизми няма. И недейте да очаквате, че самоинициативата ще дойде от политическите партии, вътре в парламента ще кажат – дайте да се самоограничим!

Ами те от това живеят. Може би трябва да им се увеличат заплатите, не знам. Аз съм един от авторите на тази система за заплатите още през 1990 г. я направихме. Заплатите на народните представители, на които се подреждат после и министрите, включително и президентът и другите държавни служители, че не могат да взимат повече. Но сега виждам, че може би трябва да се направи нещо друго. Защото те ако не разчитат на тези черни, мръсни, сиви, както искате, пари, те не могат да живеят. Те не могат да живеят с тези заплати, които им се дават само за това.

Така че наистина президентът може да направи нещо. Президентът може да направи тези обръщения. Президентът също така има на разположение службите. Може би трябва да се свържем с местата, където са силни службите, примерно Съединените американски щати, където се грижат за това нещо – кой колко пари харчи. Но знам, имаше една дискусия по повод на сделката с външния дълг. Аз тогава предложих нещо, което беше прието на смях от хората, които бяха около масата. Ами президентът да накара службите да видят има ли някакви съмнителни сделки около този външен дълг. Аз съм сигурен, че има и повечето хора са сигурни, които се занимават с това нещо, че има. Една част от журналистите също мислят, че тези пари, които са откраднати по време на трансформацията на външния дълг, сега са дошли в България и са под формата – хайде да не ги казвам – на хотели или друго, в какво се влагат тук! Ами на службите това им е работата. Те това ако не могат да направят, какво правят? Мисля, че това е основното. Не да се джавкат за едно или друго нещо.

Затова мисля, че борбата с корупцията, като на преден план се изведе най-напред което е възможно, финансирането на политическите партии, би могло да се изведе на малко по-предно място.

От другите теми, които бяха лансирани за стратегията, значи тази темата за икономика, мисля, че за това съм привлечен, да помагам за това нещо да се разработи. И аз бих желал този доклад да не е тематичен. Да бъде традиция, още когато излезе първият, го похвалих. Да стане наистина доклад, който да обърне сериозно внимание на диагнозата на българската икономика и на нейните дефицити в момента. Какво пречи на по-бързото развитие, не толкова на прогнозата? Да кажем, ще имаме толкова. Сигурно ще имаме и по-високи темпове, след като Китай и Индия имат по 9 и 10%, но, да кажем примерно, пречи корупцията, пречи дефицитът, разни други работи, ще се каже какво пречи. И този доклад не да е до президента, защото до президента всеки може да пише, никой не може да забрани на някой да пише, а да е доклад на президента. Тоест той да ангажира по определен начин авторитета на президентската институция. А когато се ангажира авторитетът на президентската институция, то се предполага, че всички ще направят всичко възможно този доклад да мобилизира цялата икономическа мисъл в България по определен начин и при съответна институционализация.

Защото наистина, аз виждам, когато правителството лансира определени анализи, то гледа да си направи реклама. Когато опозицията прави нещо, и тя цитира нещата едностранно. Когато, да кажем, т.нар. организации на работодателите правят, те гледат от гледна точка на техния интерес, обратно е от гледна точка на синдикатите. Има едно, бих казал, прогресиращо разделяне или парцелиране на икономическата наука.

Ето в един такъв доклад това парцелиране ще бъде избегнато. И затова мисля, че е много добре това нещо да става и естествено ще има някакъв шум около него, когато се лансира, обаче той ще служи като отправна точка за действията на всички политици, тъй като ще бъде неутрален, защото ще защитава интересите на нацията

и няма да защитава интересите на определени групи, примерно както е в Германия или в Съединените американски щати има подобен доклад. Би могло да стане това и у нас.

Други неща, които биха могли да излязат на преден план, това са естествено – подкрепям с две ръце, както казах, за юридическите лица, това е една от темите на гражданското общество, да се подкрепят с нестопанска цел, и то не само тези, които имат привилегии, които са за обществена полза.

Аз съм малко по-скептичен за това, ако се изведе социалната политика, какво може точно да се направи. Мисля, че не може да се направи точно нищо, не нищо, но не много. Така че винаги ще бъде изтъкнато после като минус на еди-кой си мандат, че не е успял да се справи с целите, които си е поставил, примерно да подобри здравеопазването или да оправи пенсиите. Това нещо не може да стане. Това ще стане постепенно, но не бива да излиза на преден план, защото неуспехът ще бъде предвидим.

Освен това може би последната точка – как беше формулирана от Президентските дебати при колегата Канев?

ДОБРИН КАНЕВ: Икономическа политика.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Да, да, беше интересно. За мен един много сериозен проблем е, вярно, че президентът не може да го реши, това е проблемът с циганското малцинство в България, даже и в София. Аз не знам колегите около тази маса дали са посещавали циганските квартали – ромските да ги кажем вече – Факултета или Филиповци. Тези, които не са ги посещавали, когато ги посетят, ще видят, че това е нещо много по-различно от това, което са си мислили. И ще видят, че проблемите са много по-сериозни отколкото изглеждат на пръв поглед. Може би трябва да се организира, за да стане ясно на хората за какво става дума, да отидат да видят какво е. Това не е България. Това е някаква друга държава, въпреки че примерно е десетина

процента от България. Там примерно електромерите им са на 10 м височина отгоре, там наши държавни и общински служители много рядко минават, полицаи – от дъжд на вятър, законите са си техни, там се гледат прасета, за кокошки да не говорим, и коне. Но това не е сериозният проблем. Проблемът е как живеят тези хора и че те наистина са част от България. Мисля, че и този проблем би могъл по някакъв начин да бъде засегнат, за да се изработи някаква стратегия за решаването му, защото виждаме, че досега, 15 години, даже той не се повдига. Някой естествено спекулира или се тупа в гърдите като прати един – двама депутати в Народното събрание от това малцинство, но проблемът е много сериозен и предвид голямата им раждаемост, ще става още по-сериозен за в бъдеще.

С това бих желал да приключа, въпреки че искам да отворя една скоба и да посоча още един нерешен проблем, който би могъл поне да бъде координиран от страна на президентската институция – това е проблемът с отпадъците, т.нар. боклук. Имаше една инициатива от президента, той даже посочи конкретно място, какво да се направи, обаче то не стана. Може би трябва да се седне, да се създаде една възможност на всички заинтересовани институции под капака на президента да бъдат свикани и да се види как може да се решава, защото този проблем не е нито само на кмета, нито само на правителството, нито на президента, той е проблем на цялото общество и след като не се решава, виждаме какво става. Разкарват се насам-натам тези бали, те ще се започнат да се пукат, да миришат и проблемът се задълбочава, ето този кметски мандат също изтича, кой ще стане кмет за в бъдеще, и аз не знам, но проблемът ще си остане нерешен, влачен и става много по-остър, отколкото е бил досега.

Благодаря ви.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Проф. Горчев прави заявка, но аз бих предложил – ще ме извините, проф. Горчев, да направим една пауза, следобед ще продължим, защото приближава времето за обяд. Аз само няколко думи ще кажа, не за да затварям дискусията, напротив, по-скоро да я катализирам, да заостря някои от проблемите, защото искам да стане действително сериозна дискусия. Тя върви нататък, но очаквам повече, особено от досегашните членове на администрацията – секретари, съветници и др.

Аз ще вървя по записките, нямам време да систематизирам бележките си, да ги подреда.

По това, което каза и Добрин. Винаги сме си казвали, че е важно да бъдем не просто реактивни, а да можем да действваме изпреварващо и много рядко сме успявали да го постигнем. Мисля, че това е общ проблем на институциите, на българската политика. И се надявам вторият мандат да не е така. Но маркирам този въпрос, защото струва ми се, че в последните месеци ние имаме проблем и по отношение на реактивността. Да допуснем, че и аз не съм бил достатъчно активен, не изключвам, че известната неизясненост в администрацията кой къде отива, кой остава, перспективата в личен план в някаква степен е повлияла. Но аз съзирам отсъствието на достатъчна реактивност и го казвам на всички, които ще имат отношение към нашата работа оттук нататък, защото това е много важно условие, и това разбира се, е въпрос на организация. Ако ние поделим по-добре и по-правилно своята дейност, вероятно ще бъде по-добре. Но нека да се разберем, не искам аз да откривам проблемите в медиите или в кореспонденцията, или някъде и аз да сигнализирам на съответния секретар, че такъв проблем някъде има. Това го смятам за недопустимо.

Друго, още по-важно обаче – ние може би ще имаме по-малко като обем работа втория мандат, но трябва да я вършим по-качествено, ако трябва да перифразирам един класик. Имаме голям

дефицит на идеи. Казал съм го пред досегашния състав на администрацията, повтарям го тук пред новите членове. Може идеята да не бъде толкова работеща, но нека да излезе, да я обсъдим, да бъде провокативна, да бъде нестандартна. В обществото ни има глад за идеи. И в този кръг тук, и цялата тази инфраструктура, която ще създадем – накрая сигурно ще говоря по този въпрос около президентската администрация, трябва да бъде генератор на идеи за обществото като цяло. В това аз виждам смисъла на президентските дебати, които аз повече възприемам едно по-ранно понятие, което го имаше в разработките на Добрин Канев – “българските дебати”. Нека така да бъде. Нека да има претенция в това, което ние ще направим. Но заявката е важна с оглед на онова, което ще произведем в крайна сметка.

Добрин знае, и онези, с които стартирахме първия дебат – темата за кризисния мениджмънт, за рисковете, за заплахите пред институцията, пред страната, винаги е била за мен един основен проблем, по който винаги съм настоявал и за съжаление така и не сме успели да го постигнем – да изработим една матрица на поведение, някакъв модел. Защото предизвикателствата не са чак толкова непредсказуеми. Дали ще бъде протестът на шофьорите, дали ще бъде някаква друга форма на социално напрежение, нещата се повтарят, леко видоизменени, но обикновено се сменят субектите, които поощряват подобни протестиращи общности. Сигурно леко и моделът на поведение се променя, но горе-долу нещата се повтарят. И ние работим, според мен вече това трябва да стане, за модела ни на поведение в условията на следпарламентарно действие, имам предвид най-вероятно редовни избори след 2 години и половина. Някои ще кажат 2 години и половина са много. Да, но аз не искам да бъда както в състоянието от юни – юли 2005 г., макар че и тогава имаше изградени контакти, взаимодействие, които в значителна степен улесниха решаването на задачата. Но ако ние сега си

представим няколко възможни варианта, да очертаем подстъпите, съответно можем да помислим и върху механизмите. Не да бъдем хванати неподготвени в една такава ситуация. Но и други възможни кризисни в политическо отношение ситуации.

По повод на инициативите и програмите, от програмите нататък. Между другото, когато формулираме програмите, горе-долу тази схема аз я възприемам, тя може да се обогати с още две – три, не повече, според мен е важно да търсим не просто по-търговското, по-силното, по-въздействащото. Защото когато кажеш историческа памет и национална идентичност, не светва червената лампичка в съзнанието на гражданина. "Съхрани българското" звучи по друг начин. Но аз споделям отделно, емпирично такова наблюдение, не мога да твърдя, че това е представително. Вероятно Живко би могъл да го изкоментира по-добре.

Същото се отнася и до останалите формулировки. Разбира се, не във формулировките е въпросът, а в същността. Защо благотворителните ни инициативи са най-популярни и най-добре приети в обществото? Сигурно има много причини, но аз ще се опитам така импровизирано да формулирам няколко от тях.

Първата е, че има кауза. Значи има едно болно дете, което е символ. Какво по-силно от това да знаеш, че можеш да помогнеш – с едното левче или с някаква друга форма на подкрепа?

Второ, защото може да се види бързо реалният резултат от една такава кампания. Нещо, което по отношение на никоя друга дейност в президентството като че ли не може да стане. Затова и аз приемам, и сам съм един от идеолозите на тази идея за дебатите – по нея ще коментирам малко по-късно. Но и тук, и по отношение на всичките ни изразени позиции аз оставам с едно съмнение, най-вече с оглед на реалния резултат. И най-силно формулираната позиция, може да увисне, примерно идеята за независимата служба за борба с корупцията. Една силна идея, мога да кажа, това е идея на

настоящия главен прокурор, когато беше съветник – може би е на целия ни Правен съвет, но във всеки случай той ми я обоснова. Няма никакви аргументи против и въпреки всичко тази идея просто отмря.

Същото се отнася за поне една дузина други идеи, които съм обосновал, примерно в социалната сфера, дебатите по здравеопазването, по положението на хората с увреждания, трансплантацията – хайде, накрая нещо стана, ама никой не помни, че аз скочих срещу парламента, даже мисля, че и в администрацията не беше еднозначна средата. Има няколко случая, в които аз съм тръгнал срещу мненията на своите експерти – оплюха ме, там имаше една такава парламентарна група, Новото време, и накрая почнаха да склоняват в нашата посока, но не съвсем, и в крайна сметка не се разбра. Не за друго, аз не се боря за лична слава, но все пак трябва да градим авторитета на институцията и този авторитет минава през немалко, макар и малки спечелени победи. Имаме нужда от такива победи. Колко са нашите идеи, които са реализирани? Ако направим преглед, ще видим, че не е голям броят им.

Връщам се към инициативите. Третият фактор, съдействащ за успеха им – мобилизацията на широка обществена подкрепа. Тук действително има голям потенциал. Работата на президентството, на институцията с обществените фактори или в най-широкия смисъл с гражданското общество. Аз споделям впечатлението, непрекъснато срещам лидери и представители на граждански организации, които се чувстват забравен, отритнати, които искат да бъдат полезни и действително не става дума за пари, във всички случаи. В някои от случаите – може би да. Тези хора искат да се върнат като фактор, техният глас да се чува и е най-добре да се чува чрез президентската институция. Вчера видяхме младите ромски лидери. Ето един пример в това отношение – къде ли не са ходили, в Министерството на образованието и науката, в Министерството на труда и социалната политика – почти без ефект. Но ние сме един от

факторите, които не само проявяват чуваемост, но и реализира някои от идеите, които възникват по тази линия.

Четвъртият фактор – прозрачност, един чист, ясен морален ангажимент. Българската Коледа, със сираците по същия начин се работи. Имаше тук-там някои съмнения от хора, които са недовлетворени, но като цяло никой не може да постави под въпрос това, че работим абсолютно прозрачно и такъв ще бъде принципът ни оттук нататък, независимо за какво става дума – дали за тези инициативи, дали за нещо свързано с проекта и управлението.

Връщайки се на инициативите, ще кажа следното. Част от тези инициативи бяха коригирани. Тук давам отговор и на това, което Добрин маркира за някои от тях. Примерно Голямата Базилика. Видя се, че това е нереалистична работа. Да дадем 15 милиона – министерството даде три, май че после още три милиона и започнаха да вършат тази работа, която ние имахме намерение. Но ние свършихме друга, не по-малко видима и обществено значима работа – с бригадите, които направихме там. И няма лошо, може би не сме го направили достатъчно отчетливо, да кажем – коригирайте тази своя инициатива. Направихме я по-реалистична, по-постижима, а може би и по-ефективна. С История славяноболгарская по същия начин – няма да стане от раз. Обаче това обяснява появата на идеята за ремонтването на Банското крило, защото стъпка по стъпка ние бихме могли да реализираме тази според мен значима цел.

Понеже стана дума за историята, за миналото, аз съм напълно съгласен, един от големите дефекти на прехода – може би за първите две – три години е бил обясним, но сега вече е неоправдано, това е, че в основата на политическата мотивация и на сегашните партии, които са горе-долу същите, винаги е била историята. Дори БСП, която е по-историческа партия, по-бързо изживява това, отколкото десните партии. Затова е и реваншизмът,

затова са и тези постоянни теми. Ако искаме да работим с младите, трябва да сменим радикално модела. Но това не пречи към по-далечното минало да имаме едно по-активно отношение. Живко е прав, или проф. Проданов го каза, това е начин да изземем част от аргументите на крайните радикални популистски течения.

Аз допълнително ще коментирам самите програми, може би в хода на самия дебат, мисля, че това, което не успяваме – и се опасявам, че и в днешната дискусия няма да го постигнем, - е да формулираме каузата пред нацията, целите. Целите, пак казвам, които да са ясно формулирани, постижими, мотивиращи.

Помня добре изказването си – в парламента сега, на 22 януари – темата за конкурентоспособността на българската икономика беше основна тема. Не знам Николай Иванов дали си спомня, понеже той ми е помагал в тази част. Никакво внимание, капка внимание нямаше в медиите по темата. Ама защо нямаше един вестник, който да го отрази? Вероятно ние сме виновни. Значи не успяваме да си продадем достатъчно добре, пак казвам, ще ме извините, че се повтарям, търговски своите послания. И това ме притеснява с оглед на онова, което ни предстои.

Въпреки всичко аз все пак смятам, че особено важно е да се задвижи тази идея за българските дебати. Можем да я стартираме, разбира се, като видим готовността на стратегията, може би непосредствено след Великден, някъде около 10-12 април. Моята идея е към края на месеца да направим един голям форум. Предварително обаче ние ще сме раздали годишния доклад, който е по социалната тема, който е солиден, който обаче звучи пак малко тежко, академично и ще трябва да помислим как извеждаме три неща, които да се запомнят – да се хванат от медиите и да се търкалят поне няколко седмици. Да си разпределим ролите, в това число да разчитаме и на хора, които да влязат в дискусията. Може би не под тази форма, по която досега ги правим. Защото какво

става? Ние каним един широк кръг, излизат двама – трима известни критикари, те си обосновават мрачните прогнози и на другия ден за нашия доклад нищо не се пише, излизат мненията на тези двама – трима души. Няма нищо лошо, аз съм за това да има критични мнения, да има сблъсък на мнения. Но все пак съм и за това ние да успеем да си реализираме продукта.

Много важно е да разпишем поне първите теми и възможни насоки на работа на този форум. Аз все още си работя с онова понятие – съвсем работно, което още като партиен лидер си бях наумил – своеобразен Клуб 100. И дано да му намерим някакво силно, запомнящо се, интересно наименование, но това е идеята. Да се съберем научният, експертният потенциалът на нацията, който е способен не прост народа даде вярната оценка, но и да предложи работещи управленски решения. Не съм оптимист по това, че можем лесно да ги наложим на онези, които в крайна сметка ще имат ангажимента да ги реализират. И аз говоря по принцип. Диалогът ми със сегашното правителство е по-добър отколкото с всяко друго възможно правителство – минало и бъдещо, аз съм реалист. Но все пак всяка формула, поднесена отвън, се приема доста трудно.

Освен това на мен много ми се ще заедно със сериозните, тежките анализи и фундаменталните стратегически програми, които ще предложим, да можем да предлагаме отделни решения. Да хванем един проблем, ако трябва да задълбая, колектив – няма проблеми, ще намерим финансиране – и да се каже: проблемът за малките и средни предприятия, или за малките крайгранични общини – сещам се, защото утре ми предстои среща с десетина такива общини – на този проблем президентството предлага някакво решение. Не срещу другите институции, не без тяхна подкрепа, но по наша инициатива, с мобилизация на експертен потенциал, допълнителен, извън онова, което те ще предложат.

Много важно е, без да се подчертава изрично, оптимистичното звучене на нашите материали. Това, което винаги сме си говорили, е, че президентската институция може да бъде фактор в преодоляването на този нихилизъм, който има в обществото. Част от него е мотивиран социално, предвид на положението, в което се намира огромната част от населението, но част от него е мотивиран субективно, с тези безброй фактори, които действат – от радикалните партии, до немалка част от медиите. И все пак, хората искат и има глад за оптимизъм, но той трябва да бъде поднесен интелигентно, не така натрапчиво.

Другите неща ги прескачам, не защото ще ги подмина, но защото по тях може да коментираме в хода на дискусиата и аз ще взема отношение на финала им.

Само едно нещо, което и Венци Димитров каза накрая, за модела на функционирането на политическите партии, на политическия модел. Между другото, има в предварителните разработки и доста радикални предложения, в това число идеята за това президентът да иницира на финала на това Обикновено Народно събрание идеята за Велико Народно събрание; промяна на Конституцията. Аз съм резервиран към такава идея, признавам си. Първо, защото продължавам да смятам, че на този етап все още не се налагат конституционни промени, в това число и по отношение на президентските правомощия, за които аз съм се изказал и държа на позицията си. Но промени в законите, финансирането, един куп други въпроси – неща, по които, ето и Бойко Радоев е работил, както и Венци Димитров има позиция, моят правен екип нееднократно ми е предлагал позиции, в това число и решения. Някои от тях аз съм обосновавал, в това число и от парламентарната трибуна. Може би си струва в един момент да се систематизира всичко това, не знам кога, къде би могло да се обоснове една такава позиция, защо не и пред този форум, за който говорим? Това е

достатъчно сериозна тема, която да бъде обсъждана в един момент. Защото част от дефектите на онази Конституция от 1991 г., която иначе е една европейска, солидна Конституция, се проявяват. Но по-важно не да намерим решения, които няма да ни изправят пред много тежки политически предизвикателства. Мисля, че по-важно е сега да поддържаме в крайна сметка политическата стабилност до момента, до който нямаме гаранция за необратимост в развитието на политическия модел. Аз имам същите притеснения, защото съм контактувал и с предишния полски президент, контактувам и със сегашния и мога да си направя изводите. А при нас следващото раздаване – в преносния смисъл на думата – в политическия живот може да ни поднесе много сериозни изненади.

И най-накрая, бих искал да звучат много конкретни идеи. Нека да не бягаме от конкретиката, да не останем пък на едно много високо теоретично равнище на дискусиата. Примерно припомням, че в хода на първия мандат имаше инициатива за референдум по членството ни в Европейския съюз. Пак необяснимо защо тази идея не беше възприета. Аз лично смятам, че от това партиите щяха да спечелят – и управляващи и опозиция. Но така или иначе, това не стана. Тук да бъдем справедливи, преди няколко дни някои от медиите поеха темата за дебатите и за целите даже. Нашите гости тук вече се изказаха по темата, но имаше мисля, че във в. "24 часа" една статия на Валери Найденов, в която той открито призовава президентът да провокира един референдум. Само че когато опрем до темата, не е много ясно за какво да питаме народа. Аз съм много за това. Някаква скромна стъпка към този тип демокрация трябва да направим. Обаче много важно е тази първа стъпка да не бъде фалстарт. Защото една злеизбрана тема..., даже си мислех да направим тук една анкета, да видя кой как си представя възможните няколко проблема, по които да питаме хората. Сигурен съм, че ще се затрудним сериозно. Аз съм се оглеждал често, мислил съм и,

откровено казано, трудно намирам такъв проблем, който действително да може да доведе до голяма активност. Защото един референдум с 25% активност ще бъде провал, ще бъде по-скоро компрометиране.

И накрая, пак за конкретните неща. В разработките има и аз припомням, говорихме, като става дума за историята, за това да инициираме пантеон, тоест идеята пак за помирението, за другото отношение към историята. Стои въпросът – колкото и да няма правомощия президентската институция, за видимите неща. Не знам как го беше формулирал Добрин.

ДОБРИН КАНЕВ:

Точно така беше.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

За нещата, които остават. Има идея за национален исторически музей, друг тип. Много е трудно, макар че ако се разберем с правителството, аз мисля, че не е невъзможно да се мисли и за такова нещо. Защото идеите са си идеи, дебатите са си дебати, но и такива неща трябва да се случват.

С това предлагам да приключим на този етап.

Приятен обяд. Продължаваме в 15,30 ч.

(Обедна почивка 13,50 – 15,30 часа)

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Госпожи и господа, откривам второто заседание. Припомням, че приключихме към момента заявката на проф. Горчев.

Само две думи да кажа. Проф. Григор Горчев е ректор на Медицинския университет в Плевен. Извън скоби, беше ръководител на Инициативния комитет на Плевен, поканен е и се радвам, че прие да бъде съветник по здравната политика на президента.

Заповядайте, проф. Горчев.

ГРИГОР ГОРЧЕВ:

Благодаря.

Господин Президент,

Господин Вицепрезидент,

Аз бях доста затруднен в моята преценка на самата ситуация, по редица причини. Вие знаете, че в момента българското здравеопазване изживява една криза и то е ясно, то се вижда. Тоест няма визия за проблема и след този 17-годишен преход, поради една или друга причина, на ситуации и събития, българското здравеопазване в момента е в колапс.

Наистина, правителството прави каквото може, да изведе тази система от това състояние, но вие виждате какви са резултатите.

Имайки предвид самото състояние на нацията – това не е само мое мнение, но е мнение на всички организации, на моите колеги, че трябва да има една личност, която трябва да обедини нацията. Неведнъж е казано какво мисли президентът по тези въпроси. Наистина президентът е този човек, който може да обедини нацията и по един или друг начин, да даде насоки на една здравна политика.

Аз внимателно слушах презентацията и там видях самия абзац за промени в здравната стратегия предишните пет години. Наистина това е една много трудна материя, която иска много усилия и аз тук ще подкрепя доцент Димитров, че ние трябва да бъдем много внимателни с тези приоритети тези пет години. Тоест да си поставим ясни цели, ясни задачи по отношение на тази здравна стратегия. Нещо повече, имайки предвид опитите на развитите демокрации, президентът е този, който дава идеите, който ги генерира и със своя пример те се създават и променят цялостната здравна политика на тези правителства.

Никсън през 1971 г. в своя кратка, но прочувствена реч пред американския Сенат засяга въпроса за здравеопазването и брой на

него 100 милиона долара за борба с рака. Не трябва да забравяме също Жак Ширак, който през 2003 г. – една от неговите точки в неговата кампания беше план за борба с раковите заболявания във Франция. И наистина към края на неговия мандат, следейки анализите на експертите, се установява, че неговият план успява. Аз добре познавам здравеопазването на Франция и в неговите основни седем цели за борба с рака въобще, той променя коренно това заболяване, по отношение на леталитет, на продължителност на живот, на качество на живот. Тези цели са отделни, сега не е тема на този разговор. Тоест, както казва Никсън, Съединените американски щати са една богата държава, тя трябва да има здрав народ. Ние сме бедна държава, реципрочно, но нашият народ не трябва да бъде болен.

Именно в този аспект какво предлагаме?

Конкретни цели, конкретни програми. Някой ще каже, че тези програми стават много. Но ние трябва да бъдем доста ангажирани.

Добре звучи и се приветства тази кампания на госпожа Първанова по отношение на рака на гърдата. Аз имам лично наблюдение и наистина с тази кампания се снижава доста това заболяване при жената. Но това не е само ракът на гърдата, става въпрос за рака въобще.

Ако самата президентска институция се ангажира с един такъв национален план за борба с това заболяване, като общност, то може да генерира идеи, които могат след година – две да повлияят на политиката на самата здравна система. Защото вие знаете, че много трудно самото президентство може да повлияе на самата политика на здравеопазването.

Далеч съм от мисълта, че това може да стане много лесно. За това трябва много добър експертен екип от експерти, добри специалисти, неангажирани, които са добре проучени, мотивирани, за да генерират тази идея.

Трябва да ви кажа, че в момента състоянието е плачевно. Аз не искам да се задълбочавам в строго професионалния проблем. Той е страшен. По отношение на доплащане, по отношение на университетски болници, по отношение на общинско здравеопазване – това са неща, които в момента са доста оплетени, благодарение, знаете, на непопулярните закони, приети преди години за тези търговски дружества, което тотално обърква цялата система. Немотивирани преподаватели, в здравеопазването, по-точно в медицинските университети нямаме кандидати за пет медицински специалности – не само при нас, навсякъде в страната – заради непопулярност, ниско заплащане и т.н. Перспективно застаряване на академичния състав, което е израз на тази зле водена здравна политика.

Аз няма да ви отнемам повече от времето, но съвсем коректно мога да маркирам нещата в една насока. Наистина, нека да бъде здравеопазването приоритет, както беше казано от самите анализатори. Това е правилно, но трябва да бъдем много внимателни. Защото знаете, този проблем генерира също социално напрежение.

Аз бях на среща с мои колеги в различни клиники, които вече масово напускат. Преди години беше парадокс, в една водеща университетска клиника се бореха някъде 12-13 човека за едно място. Докато сега ние вече не може да намерим хора за тези клиники. Тоест те напускат университетските болници и отиват да работят в по-малки болници заради естествено по-добро заплащане. Тоест в университетските болници е голям потокът пациенти с тежки заболявания, но заплащането е едно и също, както в една обществена болница.

Какъв е механизмът, как трябва да стане, това е вече въпрос на ниво експерти. Имаше две кръгли маси, в които аз участвах – едната беше с министър-председателя, другата – министъра на

образованието и науката. Вземаха си бележки, но може би само с пожелателен характер. Може би е време да се намеси със своя авторитет, със своята компетентност – аз междувременно с господин президента съм говорил много пъти на здравна тематика, той е много добре запознат, много информиран и смятам, че поне трябва да се тръгне в тази насока. Лично аз настоявам в стратегията, която ще бъде приета за бъдещия петгодишен мандат, поне да бъде включен един такъв план-програма за едно социално заболяване – било то рак, било то хипертония, било то диабет, било то нещо друго.

Благодаря ви.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря.

Проф. Проданов, въпрос сигурно имате.

ВАСИЛ ПРОДАНОВ:

Аз се извинявам, че пак вземам думата, само с три изречения. Напълно съм съгласен с това, което чухме. И тъй като президентът призова за конкретни инициативи, ще призова аз президента за нещо конкретно като начало.

На 19 и 20 април в НДК, в зала №10 аз, заедно с ректора на Медицинския университет проф. Овчаров и с шефа на Лекарския съюз д-р Кехайов събираме целия елит на здравната система, начело с директорите на големите болници, представители на комисията към Народното събрание, Здравната каса, от министерството на една национална конференция. Темата е Българската етиката в българското здравеопазване. Засега президентът е дал съгласие да бъде под негов патронаж. Аз настоятелно моля за съгласие там да лансира няколко такива основни идеи за здравната система, като начало на отношение към тази тема. Аз самият няма да забравя 1992 г., когато бях на специализация в големия център по медицинска етика в Съединените американски щати “Хейстингцентър”. Те

подготвяха тогава здравната програма на Клинтън и знам какво огромно значение се отдаваше от страна, разбира се, на макар и една президентска институция с други функции, на този проблем и досега се отдава на този проблем.

Аз съм напълно съгласен, като имам предвид и как буксува стратегията за здравната реформа, тук имаме едно задръстване на нещата и би могло да се даде началото на отпушването на този проблем.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Аз бих предложил и предложението ми е адресирано не само към проф. Горчев, но към всички онези, които ще имат конкретни ангажименти – това са повечето от нас – по отделните теми да готвим кратки ударни текстове и ясни, конкретни ангажименти. Аз бих искал като представям екипа, да има пет-шест, колкото преценим, до 10 точки, но да не са прекалено много, зад които заставам в стремежа си да постигнем реална реформа в българското здравеопазване. Реални, видими, резултатни промени.

И да има – напълно съм съгласен с тази идея, но да се прецени вече – едно, не повече от две неща, които ние поемаме и за чиято реализация ще работим активно. Дали ще бъде програма за раковите заболявания, дали хипертонията, имаше навремето един покоен ваш колега, който ми предложи обстойна програма, нямаше и време и възможности да го подкрепим. Но астматиците – един друг голям проблем, с който ни занимават редовно.

Казвам го, защото ние и досега по инициатива на господин Николов, на ваши колеги сме изразявали президентската позиция по редица конкретни въпроси, първо. От нас тръгна дебатът за здравните осигуровки например. Не са били малко случаите, в които изразяваме и общи позиции. И аз съм участвал поне в две кръгли маси. Но мисля, че мина времето на кръглите маси. Искане се нещо реално, конкретно да се направи. Първо, позицията да бъде изразена

достатъчно категорично, и второ, да има едно – две неща, които да кажем – подхващаме ги, не ги правим само ние, но ние сме един от основните фактори. Стига да не влезем там във вътрешния дебат, както се казва, между шамарите. Не искам да вземам страна във вътрешно-етични спорове, защото всичко в крайна сметка има отношение към етиката. Има далеч по-значими въпроси, по които президентът може и трябва да се произнесе.

Други? Заповядайте, Андрей Бунджулов.

АНДРЕЙ БУНДЖУЛОВ:

Сложността, пред която сме изправени, като слушам дебата, е действително в това как да се направи синтез при положение, че има изключително важни приоритети, проблеми и всички те в момента сякаш изискват някаква преоценка. Ето, проф. Горчев каза – ракът. Аз съм болен от хипертония и много ще настояваме тук с Добрин да ни се обърне внимание на нас. С това не искам да подценявам нещата, напротив. Въпросът обаче е действително в каква плоскост – това ме занимава – трябва да поставим проблема за идеите и приоритетите.

Струва ми се, че плоскостта, в която можем да разсъждаваме – поне на мен така ми се струва, е в това, че ние навлизаме в един действително нов цикъл на реформи, едно ново поколение на реформи, ако погледнем хоризонтално българското общество – преди да е свършил прехода, ние навлязохме в нов преход. Тук се знае, наши колеги обявиха края на прехода, после направиха няколко уговорки на тази тема. И драмата е, че ние навлязохме в нов преход преди да сме си свършили модернизацията, преди да сме извървели пътя на предишния преход. Ние сме в едно заварено положение, когато навлизането в новата ситуация ни изпреварва по отношение на дефицита на изпълнение на задачите, които по принцип ни постави 1989 г. дори, в някои отношения ние имаме задачи да решаваме 1989 г., след 1989 г., а в друго отношение сме в

съвършено нова ситуация. Просто две вълни сякаш се интерферираха, така да се каже, се насложиха една в друга и някой трябва да подреди картината, някой трябва да внесе ред в обществените представи и в обществения дебат.

Ние разполагаме с много стратегии, ако погледнем, и програми на изпълнителната власт, стратегическа референтна рамка до 2013 г., Програма за реформи до 2009 г. Всички тези програми обаче имат една слабост, че те са конституирани конюнктурно механично, с оглед да се усвоят там едни пари и да се отговори там на едни изисквания – или може би се изразявам малко крайно, може би картината не е точно такава. И когато се казва – няма национална кауза, няма национална цел, ние не трябва да се плашим колко е сложно да се измисли тя. Всъщност ни се казва нещо друго. Казва се – ами не ни е подредена картината. Това, което каза Живко, нямаме – не знам дали е оптимистично, но нямаме реалистична и оптимистична теория за нашето развитие напред в близките 10-15 години.

И сега, питам се каква е целта на мандата? Целта на мандат е да се поставят трегерите, основите на тази визия и да се направят първите – е, те не са първи, защото видяхме, че това е едно застъпване на вълни, но да се предприемат стъпки от ключово значение, които ще поставят България в тези релси, за които се говори, за да станем ние не само формално, а реално членове на Европейския клуб.

И затова действително ми се струва, че темата за българския дебат се оказва ключова.

Работата е в това, че ние не трябва да излезем в положението, че ние знаем отговора на този въпрос. Всъщност истината е, че ние вероятно отчасти го знаем, отчасти този отговор ще го търсим заедно с гражданското общество, с други държавни институции, с политическите партии, с изпълнителната, законодателната власт,

тоест фактически ние ще бъдем в един процес, който вероятно, не знам защо, ми се струва, че ключовата година е 2009 г. Тя е ключова година в политическия календар, защото от една страна, тогава са следващите парламентарни избори, от друга страна, тогава са следващите избори за Европейски парламент, от трета страна, тогава завършва един голям цикъл на планиране в рамките на Европейския съюз и същевременно си поставя за цел Европейският съюз да създаде някаква нова основа на своето – дали Конституция или каквото и да е, - тоест 2009 г. е една граница. Тя е и в някакъв особен смисъл средата на мандата. Средата на мандата е краят на сегашното коалиционно управление, ако всичко се развива в един най-вероятен сценарий, че правителството, кабинетът, коалицията ще изкарат своя мандат.

Така че всъщност излиза, че за този дебат, който иначе е една безкрайна задача, ако трябва да поставим някакъв хоризонт, той действително е началото на 2009 г., когато трябва по някакъв начин това да бъде финализирано, поне на мен така ми се струва.

Проблемът е, че за да създадем тази картина, ние ще събираме вода от различни кладенци, ще вървим по различни линии. Много добре е, че може да се започне с икономиката. После вероятно ще се търсят и другите линии, така че тази картина по много линии да се съчетае. Въпросът е коя формата, кое е символното място, коя е трибуната на този дебат. Дали това е един постоянно действащ форум, или това са дискуссионни форуми, съобразно с всяка една от тези теми, кое е плюсовете и кое е минусите на всяко едно решение. И може би трябва да се търси взаимно допълване, защото в крайна сметка идеята е да се постигне символният, политическият синтез. Така че не президентската институция изведнъж да извади от единия си джоб една стратегия и да каже – ето я стратегията, а да се окаже, че това е един продукт на един процес, който протича година, година и нещо, който обаче тече, това е сюжет, това е нещо, което е

лансирано, което минава през фази и минава през своите порции на послания. Защото не е нужно още сега и наведнъж, а пък не е и възможно практически.

Интересното е, че това е кризисен мениджмънт, за който говори президентът. Всъщност ние овладяваме нарастващите вълни на социално-политическо напрежение на популизма. Защото пред нас с този дебат това трябва да го разглеждаме като управление на политическия процес на стабилизация на България и едновременно включване на нова вълна на реформи чрез един такъв дебат. Тоест, ако действително центърът е този..., между другото, самата подготовка, самото режисиране, ако щете, драматургията на този дебат е изключително сложна евристична задача.

Това означава всъщност и наред с другото, това, за което говорихме, изпреварващо формиране на дневния ред, но така, че то да не е налагане преднамерено.

Сега, проблемът с гражданското общество в този план е много сложен, защото гражданското общество е в криза, но не заради друго, а защото в годините на прехода, във всичките тези 17 години беше изградена една декоративна негова фасада, финансирана от външни, екзогенни фактори – Отворено общество, NGI - не казвам лошо, това не е упрек към гражданското общество. Просто гражданското общество го няма, то беше подменено от един артефакт. От група от говорители на гражданското общество, които не че са лоши, някои от тях са много интелигентни, много умни, но те са по някакъв начин твърде превзети или твърде тенденциозни в някои свои стратегии, да го нарека така.

И сега проблемът е, че след като на тази фасада ѝ се спира кранчето – образно казано – какво се случва с нея. Можем ли ние нея да я легитимираме и да я крепим или трябва да създаваме, така да се каже, автентични, да даваме помощ и да инвестираме в кълнове на автентични граждански инициативи и структури.

Задачата е изключително сложна, тя опира практически до този дебат, защото всъщност много важно е кого ние въвличаме като партньори в този дебат.

И още един въпрос ще засегна и спирам.

Съгласен съм с всички тези, които казаха, че президентската институция обективно, поради характера на управлението, фрагментарността на политическото пространство, кризата на гражданското общество се превръща обективно в лидер на следващо поколение реформи – не на осъществяването на реформите, а на синтеза. Тоест на създаването на продукта, националния продукт. Не можем да измислим сега националните цели, пък и не е нужно, може би те ще елемент по елемент ще се надградят. Първо ние трябва да излезем с някаква рамка според мен. Тоест както Менделеевата таблица – да кажем тук, тук, тук има елементи на национални цели.

Ключовата дума според мен е конкурентност в един много широк смисъл на думата. Но ако трябва да видим коя е сърцевината на тази конкурентност, това са, разбира се, човешките ресурси на нацията. Това е и демография, това е и образование, това е и младото поколение, това е и развитието на високите технологии, и инвестициите във всичко това. Това образува според мен все пак ядрото на това, към което се стремим. Наука и образование, високи технологии и инвестиции – младото поколение. Според мен някъде там е центърът, обаче някъде там, може и да не е само това. И следователно, ако това е така, не е много ясно, но може би да се окаже, че мястото на този дебат, като един от претендентите, не съм сигурен, може да се окаже академията за млади лидери. Само че лидер, разбрани не като политически лидери, а като лидери в науката, в предприемачеството, в културата.

И тук се връщам към това, че тук разбира се, е и "Джон Атанасов", и всичките тези инициативи, но в крайна сметка за да не

губя повече времето, това, което мен донякъде ме притеснява, е, че има опасност да се разлее по много линии. Усилието е обратното, трябва да го интегрираме, и то, ако е възможно, да посочим как по различни линии това се влива в един поток, в една линия, в един дебат, чиято цел е ето тази, се оказва, и той приключва някъде преди европейските и парламентарните избори в 2009 г., в края на сегашната управляваща коалиция, дай Боже, да няма кризисни процеси, и в средата на мандата.

Това е на този етап.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря на Андрей.

Аз го бях предложил някъде, но го поставям още по-настойчиво като задача и за международните секретари, но и за онези, които имат специфични експертни характеристики в рамките на администрацията. Дайте да направим един прочит за това как се трансформираха националните цели на 10-те членки след 2004 г. Да видим какви промени при тях станаха. Може пък да “откраднем” нещо. И дали има при тях подобна амбиция, дали няма опасност да залитнем в търсене на някаква идеология. От една страна, е много мотивиращо, но от друга страна, да не изхарчим национална енергия в нещо, което ще бъде просто красиво и нищо не значещо, не работещо. Това едно.

Второ, аз имах една такава идеология във времето, когато бях партиен лидер, сега по понятни причини съм я снел от въоръжение – за социално-либералния преход. Обаче проблемът си остава и аз се надявам българските дебати, които ще инициираме, да дадат отговор къде е балансът, стратегическият баланс и във всеки един период на нашето развитие между либералното и социалното.

Аз винаги съм го казвал, непрофесионално, действително трябва да има натрупване, за да имаме една по-активна социална политика. Да де, ама няма ли опасност увлечени в стремежа да

дадем максимален простор на бизнеса, както и сегашното правителство го прави, да компрометираме самата идея за реформите, даже може би вече сме ги компрометирали.

Тоест кога и как успоредно с това трябва да се правят онези необходими социални реформи и действия, които да създадат една позитивна мотивация на хората, защото каква политика, ако 80 на сто от хората не са мотивирани, не я разбират, не искат да я разберат тази политика. Сега няма да отговорим, но това трябва да бъде много важен критерий в оценката на онова, което изработваме като продукт.

Аз упреквам понякога правителството, към което съм толкова съпричастен, че се държи като служебно правителство. Още по-малко ние можем да си позволим да се държим като някакви абстрактни, отвлечени управленци. Ние работим в една конкретна социална среда. И ако ние не се съобразяваме с очакванията, с изискванията на тази среда, без да правим популистки жестове, без да правим излишни самоцелни неща, има опасност просто да дадем зелена улица на онези, които коментирахме в първата част на дебата. Много важно е да хванем мярката, да хванем съчетанието.

Трето, надявам се, стратегията да ни даде отговор на този въпрос. Но каквото и да се напъваме да направим, ако не застанем зад – този път обосновано, не декларативно – зад няколко приоритета, все едно, че нищо не сме казали. И да отстояваме тази позиция. Примерно науката. Аз, откровено казано, подкрепям го, просто защото съм от тази среда и защото – веднага ще поясня, досега не е излязъл някой обосновано да ми каже като инвестираме в науката 1%, и със съответните данъчни поощрения, ще спечелим слез 10, след 15 години това и това като общество, като икономика. Може би огрубявам нещата. Но за да мотивираме и политиците, и обществото, трябва да сведем аргументацията си до понятни, до работещи формули и послания.

Четвърто, вероятно господин Николов, доцент Маргарита Атанасова също ще се изкажат, другите ще взимат сигурно отношение по социалната тема, но ние не можем да очакваме, че темата за социалния президент, характеристиката, за в бъдеще може да бъде уплътнявана само с тези чисто благотворителни инициативи. дайте да видим кои са тези две – три неща, които ще засилят, ще направят по-убедителна тази представа. И не е заради представата, а заради това да оставим реални следи в тази сфера. Защото досега сме имали и единия, и другия подход. Понякога сме били първи във формирането на позициите или поне в отстояването им. В повечето случаи обаче президентът е бил по-скоро посредник в условията на социалните конфликти. От учителската стачка, както съм казвал, до боклука.

Венци, аз действително тогава, без никой да ме е молил, го инициирах това и се събраха, имаше представители от пет министерства, общината и всички, които имат отношение. И си стиснахме ръцете, застанахме на парадния вход, дето застават обикновено членовете на Консултативния съвет и след това първият беше Бойко Борисов, който отиде в Бобв дол и се прегърна с кметицата Каленичкова и каза – не, не, никакъв Бобов дол, ние ще търсим други варианти. При положение, че за Бобов дол ние, аз си жертвах авторитета. Не само в тази община, където по понятни причини имам слаби резултати. Но защото винаги съм смятал, че това е лидерството, не е само да произвеждаш празни формули, а да правиш конкретни, макар и дребни стъпки.

Още един пример ще ви дам, за да разберем за какво става дума. Учителската стачка. Аз се намесих в един момент, в който нещата бяха на границата на задънената улица, да не кажа, че бяхме вече вътре в нея. Едните, учителите, искаха 8%, правителството не даваше нищо, макар че Орешарски каза – парите ги има, въпрос е на принцип. И си спомням тук малко пикантерия. В хода на тежките

консултации, не знам дали от господин Николов ми беше подадена една бележка, в която пишеше – “Янка Такева е съгласна на 4,5%”. Ударихме по масата – 4,5% и се оказа, че може. Само че от тази работа не спечели нито правителството, естествено и президентската институция, това е забравено.

Като се прави нещо, трябва да се прави изпреварващо. Това ми е мисълта. Можем ли ние да кажем, без да изпадаме в ролята на тези радикални популистки течения, но да формулираме сега, не тогава, когато бюджетът е излязъл от парламента, тъй като тогава няма никакво място за лавиране. Или когато е в комисия. Даже и тогава е трудно да се наложи позиция. Не по целия фронт. Да кажем, в момента тези едно, две, три неща са най-злободневните. Дайте сега да мислим, когато тече съгласуването – Венци е по-голям бюджетар от всички ни, ще каже съгласуването на бюджетната процедура, дайте да мислим по тези няколко пункта. И другото, моля ви, бъдете любезни да чакате. Ще ми се да имаме такава позиция, в това виждам аз изпреварващата позиция на институцията. И по едни съвсем конкретни параметри, а не просто абстрактно по стратегическите цели.

И последно, по повод на казаното от Андрей. За гражданската инфраструктура.

Ние навремето мисля, че правихме едни списъци, може би трябва да ги актуализираме. И не е въпросът в списъците, а в реалния анализ на онези граждански структури, с които ние можем да работим по реализацията на тези проекти. Примерно по стратегията, по икономическите дебати и по частните експертни разработки, които ще правим.

Аз си го представям така. Значи Клубът 100, или както ще го наречем, освен това ядро, което ще бъде национално в смисъл не на столично, хубаво би било примерно кметове от общините да дойдат – 7-8-10, но да има мрежа от експертни, от граждански структури,

които ние бихме молили, бихме им възлагали (не знам коя е точната дума) разработки по конкретни теми. Печелят те, защото те ще популяризират своите идеи, своя продукт, печелим и ние, защото в крайна сметка ще можем да наложим една, надявам се, работеща позиция. Тази гражданска мрежа ние трябва да изясним за себе си, в това число и за създаването на евентуално нови неправителствени организации. Защото сега не е достатъчно да работим само с тези, които са създадени от онова време, с други цели, някои успяха да се преобразуват, да се адаптират, но мисля, че новото време налага вече да се подпомогне, да се поощри създаването на други подобни. Впрочем от лявото пространство, откъдето аз идвам, този въпрос винаги е бил подценяван и мисля, че това е дефект за цялото ни гражданско общество.

Други? Заповядайте, Митко Димитров.

МИТКО ДИМИТРОВ:

Ще се опитам да дам пример за проблем, към който бихме могли да подходим изпреварващо.

В нашата разработка има една много ясна графика, която сравнява кривата на брутният вътрешен продукт на глава аот населението и доходите на населението и се вижда много ясно, че в началото – 1991-1993 г., има спад в брутният вътрешен продукт, но много по-силен спад в доходите. След това започват да се движат успоредно, през 1995-1996-1997 г. пак спад на брутният вътрешен продукт, но много по-силен спад и след това пак започват да се движат успоредно. Но се е появило едно натрупване, което не може да се преодолее, тоест доходите са на много по-ниско равнище, отколкото е брутният вътрешен продукт.

Добре. Трудно ли е да предвидим, че това ще ражда непрекъснато напрежение? И когато се обсъжда стратегията, може да се предвиди каква ще бъде реакцията на работодателя, каква ще

бъде реакцията на синдикатите. Президентът би могъл да изпълни някаква посредническа роля, за да се получи някакво решение.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Заповядай, Андрей.

АНДРЕЙ БУНДЖУЛОВ:

Тук големият риск е унгарският риск. Защото, когато отпушиш, когато президентът каже – ами да, има такава рязка ножица и кога най-после доходите ще догонят, да се затвори тази ножица. Да, ама отсреща, от Европейската комисия ти казват: недейте и да помисляте. Аз си спомням в Унгария, когато правиха последните избори, когато тогавашният, бившият премиер в Унгария дойде и каза: за Бога, не качвайте заплатите 50% както ние направихме. Тогава Коалиция за България реши, че не с 50, а с 25 на сто трябва да бъде. Оказа се, че е така.

Това е една от дилемите – социално-либералният модел как функционира. Дали ние ще трябва да станем говорители на такъв тип промени или обратното, да поставим нещата в каква плоскост. Между другото, от тази гледна точка е много любопитно какъв отговор се дава в икономическата стратегия, която е разработена.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Доходите не са само заплати, има и друго...

АНДРЕЙ БУНДЖУЛОВ:

Да, доходите не са само заплати.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Само едно изречение, необходимо е пояснение. Ние, позицията на президента и целия ни екип, по време на кампанията и всички, които са говорили от наше име, нито за миг не си позволихме едно популистко изречение, едно изхвърляне нямаше. В случая не става дума да станем говорители на тези среди, които очакват да им се обещае – всичко на всички, както се казва. Става дума за държавническа преценка на онова, което е възможно и което

е необходимо, да ги съберем някъде, къде е пресечната територия. Няма да дадем отговор на въпроса сега, аз го поставям просто за размисъл.

Заповядайте, Васил Проданов.

ВАСИЛ ПРОДАНОВ:

Две думи за социаллибералния модел. От времето, когато се формулира за пръв път, в края на 19 век от Хопхаус и Грийн, минава различни етапи и версии, което е голяма дискусия, но най-общо, което е важно тук за нашата дискусия, поне от 70-те години има една посока на трансформация на този модел, който мисля, че ни дава отправни точки за приоритетите. Тази посока на трансформация, макар че е много трудна за реализация при нашата демографска структура – 2 милиона и половина пенсионери, които оказват много мощен политически натиск, но това е посоката, в която се върви. Значи, когато трябва да се вземе ужасно трудно решение, каква версия на социална политика, към кои социални групи да се насочат тези ужасно ограничени ресурси, категорично те трябва да бъдат към онези социални групи, които в резултат на тези действия ще дадат съответния ефект. Ще задържим лекарите, които заминават от болниците, за които говори проф. Горчев, ще спрем деградацията на научните институции, в които имаме радикално бягство, и то от ключови направления на науката. Тоест основната посока на реализация на социаллибералния модел трябва да бъде там, където социалната политика може да роди съответният ефект. Разбира се, това означава труден диалог, труден разговор в обществото, защото става дума за разпределение на ресурси и популистки можем да си играем с пенсионерите, но в крайна сметка този разговор трябва да се води. Това е едната забележка, която тук направих.

Втората бележка, аз наистина смятам, че е много важно да се активизират тези мозъчни тръстове на гражданското общество, но

все пак аз да си дръпна към моята черга. Значи има 60-70 института на БАН, които се финансират, макар че на границата на съществуването от държавата и държавата изобщо не се интересува какво правят, които са абсолютно неизползван ресурс, които по степен на активност и възможности предлагат повече, отколкото даже най-активните граждански организации. Моят колега Митко Димитров прави едно сравнение на външните ресурси, които привлича, да речем, Институтът за пазарна икономика на проектен принцип, и външните ресурси, които привлича Българската академия на науките. Българската академия на науките привлича около 36% външни ресурси, не от твърд източник, Институтът за пазарна икономика – 30%. Тоест един огромен неоползотворен ресурс, който държавата не знае какво да прави, който президентът просто може да вземе и да използва в максимална степен.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Искам да внеса едно уточнение. Понеже тук се говори за социаллиберални модели, Митко засегна за заплатите, за доходите. Като се направи анализ на брутния продукт в България и се сравни със сходен анализ на брутните вътрешни продукти, да кажем, на развитите страни, какво се вижда? Нашият какъв е – либерален или какъв? Нашият е суперлиберален модел, защото размерът или относителният дял на идентифицираните доходи – от заплатата и като прибавим пенсия, е много по-малко, отколкото в една западноевропейска страна. Защото имаме и сива икономика, имаме и дупка в брутния вътрешен продукт, имаме и статистически проблеми, които не са характерни за развитите страни. Така че това, което ние казваме, че е трудов доход, включително и пенсията, която също спада към трудовите доходи, които се изплащат сега, те са приблизително с, да кажем, 40-50-60%, не мога да кажа точно, по-малък относителен дял, отколкото са в развитите страни. Да не говорим за първенеца по трудови доходи в брутния вътрешен

продукт за една такава държава като Израел. Аз смятам, че това е по-скоро сивата икономика, по-скоро това са тези проблеми, свързани с отчитането, необхващането, разбира се, на сивата икономика, но и наличието на един голям, голям, голям процент неидентифицирани доходи в нашата страна.

Така че ако изхождаме от brutния вътрешен продукт, даже темпове да гледаме, това, онова, за мен те не са някакъв нормален изходен пункт, за да си служим с тях и да казваме. Защото ако кажем – дайте да направим както е в Западна Европа, трябва да увеличим заплатите и пенсиите два пъти. Ама кой ще ги даде и как ще дойдат?

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Ако правилно съм разбрал, това, което каза Васил Проданов, от него правя два изводи и моля да бъдат коментирани от следващите оратори. Значи вие ни тикате към една по-активна социална политика, на резултатна политика към активните слоеве. Така ли да разбирам? Добре. Тук ще помоля да се произнесат тесните специалисти.

И второ, бих предложил като правим рекапитулацията, да отбележим необходимостта от един разговор с ръководството на БАН по съвсем конкретни въпроси на нашето взаимодействие. Не става дума за фундаменталните разработки, на които ние ще разчитаме.

Само един пример ще дам. Малцина, сигурно и от досегашната администрация, знаят този факт. Аз говорих с някои, бяха силно изненадани, когато го споделих. Именно БАН, в лицето на академик Юхновски, бяха тези, които ни помогнаха, господин генерал Колев вярвам, че ще потвърди, когато търсихме разрешение на въпроса с унищожаването на двигателите на СС-23. Добре помня този случай, когато седнахме на един случаен разговор с акад. Юхновски. Той каза – защо не ми възложите да ви предложа

решение на този въпрос. Приех от половин дума. На другия ден писмото беше готово, експертизата беше факт. И аз твърдя, че това беше едно много разумно и отговорно решение, освен че беше научно обосновано. Можеше да мине без това. Можехме да оставим въпроса да се реши от министър Свинаров, както той си беше наумил, и не знам какви социални последици от гледна точка на социалния климат щеше да има. Другото не го коментирам.

Доцент Маргарита Атанасов – заместник-ректор на УНСС, поканена за съветник по социалната политика. Да поясня. Имаме щатни секретари в администрацията, по социалната политика отговоря господин Николай Николов. Досега блестящо се справяше и вярвам, че сега ще имаме още по-засилен фронт след включването на доцент Атанасова. Заповядайте.

МАРГАРИТА АТАНАСОВА:

Благодаря Ви, Господин Президент. И аз се надявам, че и за в бъдеще ще работим все така успешно и с господин Николов, тъй като с него работим от дълги години в социалната сфера, сега ще продължим в рамките на тази конкретна задача, която имаме.

По повод на отговорната задача, която имаме, наистина да формулираме приоритети в областта на социалната сфера. Фактът, че дискусиата, която възниква по повод на предложението и по повод на изказването и на доцент Бунджулов, и на доцент Митко Димитров, и на доцент Венцислав Димитров, показва, че е наистина е страшно трудно да се формира приоритет или приоритети в една сфера, където нуждите са страшно много, проблемите са страшно много, а ресурсите са ограничени. В същото време всички отдаваме много висока оценка на много ефективната борба, която се води с популизма, в президентския екип през последните години и наистина президентът има доказан обществен имидж точно с това поведение, че води борба с популизма, даже и в едно от последните

слова, които имате, Господин Президент, също заявявате този факт, че ще продължавате да се борите с популизма.

При формулиране на приоритетите в социалната политика е много голямо изкушението да се формулират такива обещания, които наистина са трудно реализуеми. Затова нашата задача тук е страшно отговорна – да формулираме приоритети, които са съобразени с ограничените ни ресурси, а от друга страна, да бъдат достатъчно добре защитими от нашия екип в следващите години.

И във връзка с това аз мисля, че няма да бъде загуба на време, ако отделим малко време за кратка характеристика на ситуацията, в която решаваме проблемите на социалната политика в нашата страна в контекста на членството ни в Европейския съюз, разбира се. Специфичните управленски механизми и инструменти, които използваме като членове на Европейския съюз при решаване на социалните проблеми и в рамките на тази ситуация какъв може да бъде балансът между солидарност и конкурентоспособност – това, което повдигна като проблем господин президентът, през следващите години. Наистина това ще бъде много фина настройка на управленския механизъм да се намери този баланс между солидарност и конкурентоспособност – нещо, което искаме всички.

И в рамките на един такъв анализ ще ми бъде по-лесно да аргументирам предложения, които имам за културни коридори идеи в областта на социалната политика през следващите години.

Подготвила съм една кратка характеристика на обхвата на социалната политика в рамките на Европейския съюз, така както се разбира, и в последните 4 документа на Европейския съюз, свързани със социалната политика, без да ги изброявам тук, тъй като са доста тежки. В рамките на Европейския съюз социалната политика обхваща страшно голяма територия, като по отношение на социалния диалог, дискриминацията на трудовия пазар, единните пенсионни пакети за работещите в Европейския съюз има много

строго законодателство, към което ние вече сме се присъединили и сме го транспонирали в нашето законодателство.

По отношение на втората група от сектори в социалната политика в Европейския съюз – здравеопазване, образование, околна среда, обществени услуги, индивидуални трудови права, социална защита и квалификация, има доста инициативи и програми в Европейския съюз, има и огромни ресурси, които се инвестират в тези сектори, но по отношение на нашите задължения за хармонизиране на нашето законодателство в тези сфери със законодателството в Европейския съюз е малко по-специфична обстановката. По-малка е частта от законодателството ни, което трябва да бъде съобразено със законодателството в Европейския съюз.

В рамките на нашата страна практиката показва, че през последните 4 години политиката в областта на социалната сфера се концентрира в няколко основни области – пазар на труда, социално осигуряване, социално подпомагане, социален диалог. През последните две години най-активно се работи и в областта на човешките ресурси, които по някакъв начин гравитират около образование и здравеопазване.

В рамките на Европейския съюз ние като държава, която провежда социална политика, имаме относителна свобода при определяне обхвата на солидарността и степента на намеса на държавата при предоставяне на социална сигурност и социални услуги. Нямаме никакви конкретни сериозни ангажименти по отношение на законодателството при определяне степента на тази свобода, какъв да бъде обхватът на солидарност и степента на намеса на държавата.

В същото време обаче в рамките на последните документи на Европейския съюз в областта на социалната политика целенасочено се насърчават все по-интензивните връзки между националните ни

институции в областта на социалната политика, няма да ги изброявам сега тук всичките, и техните европейски аналози. Може би ще се наложи следващите месеци и години нашите национални институции да работят много плътно с европейските им аналози и в това отношение аз виждам една територия за президентството, да помага на националните институции да имат по-активна комуникация с техните европейски аналози, имайки предвид пълномощията и реално потенциала на президентската институция да осъществява ефективни комуникации с представители извън страната.

Социалната политика и в нашата страна, и в Европейския съюз се подпомага от финансови ресурси, които са разпределени в тези известни фондове вече, няма да се спирам на тях. Само ще кажа, че е много хубаво да умеем да ги ползваме следващите години.

За нашата страна знаете, че европейските фондове за следващите 2007 г. и 2013 г. предвиждат близо 7 млрд. евро, които вече са разпределени в няколко оперативни програми. За нас са важни пет оперативни програми, които имат ясно изразен социален елемент, най-силен социален елемент има оперативната програма “Развитие на човешките ресурси”.

Има още две оперативни програми.

Това ще бъде основната ни задача през следващите години – да се научим да използваме ресурсите, които са в съответните оперативни програми, а могат да се използват само ако се спазват правилата и процедурите, които са предписани за използване на тези средства.

И в крайна сметка всичките тези управленски механизми, които са предвидени в областта на социалната политика, е добре да ги овладеем по-бързичко, за да можем да се присъединим към един апел, който президентът представя в словото – мисля, че беше по случай встъпването си във втория мандат, Господин Президент. Там

го казвате много добре – “да живеем като европейци в България и да имаме самочувствие като българи в Европа”. Това е нещо, което наистина е хубаво послание за всички усилия, които правим през следващите години в областта на социалната политика и във всяка една друга политика. Крайната ни цел е наистина България да стане по-добро място за живеене. И колкото и трудно да ни се струва това сега и обзети от песимизма, за който говори сутринта и колегата, сигурно след години ще имаме резултати, на които ще се радваме.

А в рамките на ресурсите, с които разполагаме и които се надяваме да стават все повече и повече и по-добра територия за решаване на задачите в областта на социалната политика, както вече говорихме, е най-деликатната задача да постигнем подходящ баланс между солидарност и конкурентоспособност. На този етап, тъй като всички сме ориентирани към един прагматичен подход, за нас е ясно, че обхватът на солидарността зависи от равнището на brutния вътрешен продукт и равнището на конкурентоспособността.

Аз лично смятам, че може да се ориентираме към един прагматичен извод, че разширяването на обхвата на солидарността наистина може да стане чрез нарастване на конкурентоспособността. В противен случай рискуваме да нарушим серия други баланси, които са ключови за развитието на страната ни и едва ли някой ще ни позволи да нарушим тези баланси, а и не е разумно, най-важното.

По отношение на конкурентоспособността, която стои в основата на ръста на обхвата на солидарността в страната, можем да се ориентираме, да мислим поне в тази посока, към два ключови фактора, които движат конкурентоспособността не само в нашата страна, но и в другите страни. Знаете, че от качеството на човешките ресурси и от качеството на инфраструктурата в една страна зависи и ръстът на бизнеса, зависи и ръстът на brutния вътрешен продукт. В този смисъл аз подкрепям това, което каза и доцент Бунджулов преди малко – наистина качеството на човешките

ресурси за нас ще бъде ключово в следващите години, за да можем да дръпнем по отношение на производителността и реструктурирането на икономиката, разбира се, имайки предвид, че сигурно ще се променят и конкурентните предимства, на които разчита страната ни. Едва ли дълго време ние ще разчитаме на тези традиционни конкурентни предимства, които са много крехки и краткосрочни, и ще се ориентираме към конкурентни предимства, които имат по-дългосрочен ефект, свързани с високите технологии.

Аз съвсем набързо ще мина някои области, в които мисля, че е добре да бъдат обект на нашите идеи за в бъдеще. Това са области, в които наистина можем да формулираме послания и да окажем съдействие, свързани с подобряване качеството на трудоспособното население. Става въпрос за трудоспособно население, което вече е с остаряло образование. Знаете, че образованието остарява някъде за пет – шест години вече. Образованието остарява и трябва на всеки пет – шест години да се освежават знанията, нещо, с което в нашата страна ситуацията е много тревожна. Няма да споменавам данните от периодичното изследване, което се прави в европейската фондация по професионална подготовка.

И другият проблем, който за нас е ключов и който е свързан с идеята, с която ще приключа – това е нагласата на младите и висококвалифицирани специалисти да имат доста високи претенции по отношение на условията за труд, които им предлагаме. Те вече искат доста по-високи от бизнеса, не са съгласни да работят с уговорката, че високите доходи ще дойдат малко по-късно. Защото имат директна възможност още следващия месец да отидат някъде, където да получат сега и веднага това, което искат, и това, което заслужават.

Нашият бизнес ще бъде доста затруднен да схване бързо тази готовност на младите хора да отидат на друго място.

Разбира се, бизнесът вече усеща тези повишени изисквания на младежите към предлаганата заетост и към професионалното им развитие. Знаете, че младите хора са доста по-претенциозни по отношение на всичко, което правят, и това, което получават в бизнеса и в публичната администрация и мисля, че за следващите години трябва да се ориентираме към привличане на младите хора към идеите на президентската институция, имайки предвид техните конкретни претенции по отношение на реализацията. Младите хора остават в страната, ако имат достоен труд, възможности за развитие, прилична инфраструктура, която им дава възможност да пътуват много, и разбира се, една образователна система, която осигурява добро образование за техните деца. Говоря за млади хора, за млади семейства.

Смятам, че наистина социалната политика е добре, имайки предвид ограничените ресурси за действие в тази област, да се ориентира към активната част от населението и към хората, които имат реален принос за конкурентоспособността на страната, с уговорката, че не можем да пренебрегнем останалите, които нямат активен принос към конкурентоспособността, но на този етап е добре да изберем от кое да се почне и моите лични предпочитания са към активната част от населението, тази, която има конкретен принос за конкурентоспособността и която може да осигури и социален комфорт и на останалите групи след време.

Това беше като идея.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Тоест, Вие искате да намалите солидарността. Това е много интересно, даже аз съм си го забелязал като теза – социална политика към активните слоеве, тоест към тези слоеве, които взимат повече пари. Нали така, те са активните слоеве. А това предполага по-малка солидарност. Вие развихте досега тезата, че колкото по-

голяма конкурентоспособност, толкова по-голяма солидарност. На мен не ми се връзват нещо тези две тези.

МАРГАРИТА АТАНАСОВА:

Господин Президент, може ли?

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Примерно аз как виждам нещата. Аз си давам примерно детето на частно училище. Аз съм активен. И вие сега, поне от тази теза излиза, че – аз нямам нищо против да насочим малко пари и към частното образование, малко, разбира се, не чак толкова много, колкото в държавното. Значи се намалява солидарността, не се увеличава. Така ли е?

МАРГАРИТА АТАНАСОВА:

Господин Президент, за една минута. В тази ситуация наистина трябва да мислим и за една такава позиция. Възможно е, когато се коментира тази теза, да възникне и точно такава позиция. Трябва да ги обмислим абсолютно всички детайли на аргументите, с които инвестираме в активните хора в страната и да обмислим и достатъчно аргументи, за да успокоим и тези, които не са активни, че няма да бъдат извън нашето внимание. Но така или иначе, някой трябва да получи нашия приоритет. Не може нашия приоритет да го получат всички. Младите, тези, които са активни на пазара на труда и които носят реално брутният вътрешен продукт, сигурно ще бъдат обект на по-голямо внимание. А Вие се притеснявате, че някой ще остане извън нашия приоритет, така ли?

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Не, аз искам да разбере тази теза, защото тя е на практика точно обратната.

ПЕТЪР СТРАНЧЕВСКИ:

Аз много се извинявам, че се намесвам в този икономико-социален дебат, обаче логиката е съвсем проста. Ние говорим у нас и в чужбина. Вече в икономическата сфера няма да има у нас и в чужбина, всичко е едно икономическо пространство. И ако ние не обгрижваме активното население поради каквито и да е съображения, ще ги обгрижва друг. Те ще ги вземат. И ние просто няма да имаме собствено активно население. Чуждите фирми нямат задължения към българската социална политика. И те просто няма да отделят средства, защото не е тяхна работа. Само българската държава може да отдели от бюджета за социална политика. Само българската държава, внасяйки повече в българските способни и активни хора, държавата ще си увеличи доходите и ще има какво да даде. Иначе може да е много справедливо, на всички по нищо.

БОРИСЛАВ БОРИСОВ:

Какво лошо има в това социалната политика да е насочена към активното население, към младите, както например към един млад асистент?

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Аз не казвам добро – лошо. Аз говоря за солидарността, солидарност значи да вземеш от този, който има, и да го дадеш на този, който няма. Тоест тезата трябва да се обърне, да се намали степента на солидарност.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Много моля да развием дискусиата, но в посока към по-задълбочени изказвания, а не на размяна на кратки реплики.

Живко Георгиев.

ЖИВКО ГЕОРГИЕВ:

Колеги, мисля, че много разширихме съдържанието на термина социална политика и в него нахлуха сфери, които са по-скоро особености на пазарното дело, няма значение дали е бюджетна сфера, дали е частен сектор и пр.

Дума да не става, в младите трябва да се инвестира, но аз това не бих го нарекъл социална политика. Това е друг тип политика. Инвестиция в човешки ресурси. Макар че и там, ако инвестицията, примерно в млади, в тяхното образование не е синхронизирана с особен тип развитие на пазар на труда, социално благосъстояние, те просто ще отидат навън и Полша констатира, изчислили са 50 млрд. евро загуба от изтичане на мозъци. От бюджета ти инвестираш в тези млади хора, след това те отиват другаде и това е износ на национален продукт. Това се случва ежедневно в третия свят и в това е неговата трагедия. Някои успяват да се справят, като Индия, благодарение на морето, все пак от кадри, но нещата все пак трябва да се синхронизират.

От всичките претенции, говоря от гледна точка на гражданите към социалната политика, аз забелязвам отслабващ..., там има няколко инструмента, които се мислят като елементи на социалната политика. Пенсиите традиционно там се отнасят, друг е въпросът дали пенсионната политика не е нещо друго, а не социална политика, да не изпадаме в подробности; социално подпомагане и разни видове обезщетения. Това са инструментите, които хората мислят като инструменти на социалната политика. Заплатите не се мислят като елемент на социалната политика, то е друго.

Забелязвам траен спад на натиск, интерес към по-високи социални помощи и обезщетения. Това поотпадна. Имаше го главно от ромски среди като натиск, то по една или друга причина взе да отпада. Няма много високи претенция към по-високи обезщетения от типа за болнични, за деца, детски надбавки. Там хората приеха идеята, че детски надбавки трябва да получават само..., то кога беше, се гласува да не получават лица с високи доходи, а да получават само тези, които наистина се нуждаят, по-добре повече те да получат. Обаче си остава натиска по отношение на пенсиите. И никакви приказки няма да успокоят там положението, защото там си

има много силна конкурентна, лесна за разбиране, непротиворечива, консистентна, логична, емоционално правдива теза за това какво се е случило с т.нар. преход.

Излиза Волен Сидеров и с не много сложни думи, без драми по това коя интерпретация е точна, правилна, вярна, дали не греша някъде, и казва: случи се така, че едно поколение беше ограбено; случи се така, че българският преход и цялата политика на прехода беше непрекъснати апели за солидарност на бедните с богатите. Защото трябва да създадем комфорт на богатите, за да разгърнат те своята конкурентоспособност. Това е необяснимо, това не можеш да го обясниш, а неговата теза е лесна.

Ако се решат добре или тръгне в позитивна посока проблемът с достъпа, и то до качествено здравеопазване, частично ще отслабне претенцията по отношение на пенсиите. Защото там се събират и двата проблема, по чисто генерационни особености. Но детски надбавки, всичко останало – не, дори ромите вече не са толкова претенциозни в натиска си за по-големи социални помощи.

Що се отнася до заплащането, то полака-лека започна да се регулира със спада на безработицата. Опитайте се да намерите квалифицирана работна ръка в София. Ние секретарка не можем да намерим от една година за 600-700 лв. И щем, не щем, се конкурираме. Вече работодателите се конкурират за дефицитната работна ръка. Ами на всичко дефицитно цената расте. Те станаха дефицитни. Опитай се да намериш квалифициран компютрист. Така е в София, така е по Черноморието, естествено не е стигнало до Червен бряг, но то там и не е останала работна сила. По Торино, по други китни места...

Проблемът със заплащането е в бюджетната сфера, което пък пряко дърпа от политиката на държавата, и то от типа медицински сестри, учители до голяма степен, научни работници и регионална особеност. Другото пък е регионална особеност. Там пък трябва да

се търсят регионални решения, и по-добре така да се представят, отколкото като социална политика.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря.

Този дебат е много важен и ние вероятно като обсъждаме стратегията, разбира се, и социалният доклад, годишният, ще се върнем към цялата тази проблематика.

Има логика в това да се инвестира в активните слоеве. Споделям, ние преди малко с вицепрезидента коментирахме темата, която много настойчиво се поставя от работодателите, за дефицита на квалифицирана работна ръка. Освен това, когато става дума за лекари и учители, медицинската общност и образователната сфера като цяло, въпросът наистина е крещящ.

От друга страна пък стои въпросът за потърпевшите. Ако и за пациентите вече не се направи нещо, което да е разбираемо, да е работещо, да е мотивиращо, тогава не си представям бъдещето на тази реформа. Вече сме достигнали критичната граница.

Но в духа на моя апел да търсим конкретни неща, припомням, че имаше най-малко две идеи, по които аз съм вземал отношение на различен етап. Примерно идеята за кредитирането на студентите. Не знам докъде стигнахме. Доникъде. На изходно положение сме. Можем ли да поставим този въпрос отново, има ли смисъл?

И второ, имаме ли работещи решения? Само го поставям сега, не го разисквам.

Ето нещо конкретно. Аз с този въпрос точно 10 години се занимавам, защото помня добре, че през 1997 г. бях съвносител на един законопроект със Стефан Стоилов и група народни представители.

И вторият въпрос примерно за майките. Не съм забравил, че през пролетта и лятото, не си спомням точно кога беше, ме посетиха група млади майки от онези, които протестираха, защото

обикновено като не ги приема никой, така, като принос към социалния диалог, опират до мен - от ръководствата на синдикалните централи, до най-обикновените социални общности, даже някои от тях не много легитимни. Там също имахме някакъв скромнен принос и някакъв опит за придвижване на техните проблеми.

Ето в този план да мислим и за конкретни неща, защото за мен това е големият въпрос.

И за да не се връщам след това на финала към всички тези въпроси, които възникват, не във всички случаи те произтичат от изложенията, но просто ми идва на ум, обикновено правителството, което и да е то, обяснява защо не можем да бъдем солидарни.

Според мен ние трябва да се опитаме да отговорим на въпроса как да бъдем. Такъв отговор съществува. Ако направим това, ще имаме принос и това ще бъде крачка напред в българския дебат, възприемайки това понятие. И връщайки се към казаното преди малко за проучването на чуждия опит, на челния опит, да оставим някои от старите демокрации, дайте да видим какво стана например в Словения и в Естония. Хайде, Словения си беше напред и преди избухването на демокрацията, но Естония – преди три или четири години бяхме в тази страна, тя беше, струва ми се, по-зле от останалите прибалтийски републики тогава. Сега са икономическото чудо и това е оценката на европейските институции, и то оценка съвсем реалистична, вярна. Как го постигнаха? Само новите технологии ли са? Какви са управленските формули, които дадоха такъв силен тласък на тяхното развитие?

Заповядайте.

ДИМИТЪР ИВАНОВ:

Уважаеми господин Президент,

Уважаеми господин Вицепрезидент,

Уважаема госпожо Първанова,

Уважаеми колеги,

Първо, искам да благодаря за поканата да участвам на тази, както каза Васко Проданов, мозъчна атака, която намирам за изключително ценна и навременна в началото на втория мандат. Аз ще направя, господин Президент и господин Вицепрезидент, в светлината на изискванията, тъй като доста неща вече се казаха и не искам да повтарям, някои конкретни предложения, но преди това бих поискал да направя няколко щрихи към щрихите на господин Канев.

Добрине, можеш ли да си дадеш първия слайд, структурата?

Благодаря.

Аз бих искал да се опитам да върна дискусията там, за което ние сме се събрали. Мащабът на стратегията, която се опитваме тук да ориентираме. Мащабът е минимум 2012 г. Значи мащабът не е нито утре, нито догодина, нито 2009 г. Мащабът на тази стратегия е минимум 2012 г. Хоризонтът, минимум казвам, защото тя е специфична стратегия, тук не говорим за стратегия на България. За стратегия на България ще говорим, когато Митко Димитров я представи.

Втората ми забележка. Ние тук в момента – и аз не бих се ангажирал – не оценяваме досегашния мандат. Оценка на мандата дадоха изборите. Но изборите не са оценка на стратегията на тези 10 години, които ще бъдат записани в историята на съвременна България. Нека тук да сме ясни. Митеран беше по неговото време най-успешният президент на Франция и най-успешният президент в Европа. Днешната историческа оценка за президентството на Митеран е тотално различна.

Значи казвам това уточнение от гледна точка на стратегията, която се опитваме да изработим.

Аз ще направя няколко забележки по основните елементи, аз приветствам доклада на господин Канев, считам, че той е

изключително ценно начало за обсъждане на тази стратегия, и смятам, че това обсъждане ще продължи. Ние няма да можем да завършим с един цялостен...

Структурата, по която искам да взема накратко отношение, преди да направя предложение в икономическата сфера, е следната. Анализ преди всичко на обкръжаващата среда, в която ще протече вторият мандат, защото без ясно идентифициране на обкръжаващата среда, в която ще протече вторият мандат, ние няма да можем да намерим точната стратегия. Това е първият проблем, по който искам да взема отношение.

Президентът се завръща от едно историческо честване на 50-годишнината от Европа, и няма как да не е усетил, че самата Европа е пред дълбоки реформи и целият този втори мандат ще премине през изключително фундаментални реформи и клатушкане на Европейския съюз. Говоря преди всичко за външната, преди всичко политико-обкръжаваща среда, аз ще се върна по-нататък на вътрешната. Значи Европа няма Конституция, Европа няма принципи на бюджет, Европа няма ясна схема на вземане на решения, Европа няма ясна схема на управление на съюза. Тези 4 типа решения ще бъдат взети в периода 2009 – 2011 г. Тоест България, под президентството на Първанов – Марин, ще трябва да взема ясно отношение по най-глобалните проблеми на европейския дом.

Ето ви една първа точка в една стратегия, в която тази президентска двойка ще може да остави своя исторически отпечатък, така или иначе, ще бъде задължена най-малкото.

Вторият проблем. Самата икономика на Европейския съюз е под изключителната конкуренция от страна на останалите икономически региони в света. Като казвам под конкуренция, за да не бъде ей така теоретичен, пред изключителна реформа е целият този социален модел, за който колежката ви говори преди малко –

европейският социален модел, защото е ясно, че с този социален модел Европа не може да се конкурира. Значи тук говорим и за възрастова структура, тук говорим и за заетост, тук говорим и за заплащане, тук говорим и за социален инструмент. Всичко това Европа ще трябва да промени, ако иска да оживее. Европейската икономика, включително еврозоната.

Трети основен елемент на тази очаквана среда. Настъпват дълбоки изменения в съотношението на икономическите и политическите сили в света. Тези съотношения са изразени в засилената зависимост вече на американската икономика от редица други икономики в света, на първо място, от китайската, изключително засилено влияние на т.нар. предикономики или вече както казват на английски, зараждането на Чиндия – чайна и Индия, взети заедно, и очертаващата се продължаваща, дълбока, фундаментална криза в света в областта на цените на енергетичните ресурси, която води до серия от геополитически характеристики, които ще принудят българската политика и българското политическо ръководство на най-високо равнище да вземат трудни решения в сложен период.

Много правилно Добрин е подчертал, че в тази обкръжаваща среда двойката Първанов – Марин ще трябва да се сблъсква с четирима, петима нови лидери на световни политически сили – две нови правителства на Британия идват на хоризонта сега и в 2009 г., нов президент на Франция, нов президент на Русия, нов президент на Америка, които ще дадат вероятно съвършено друга характеристика на международната политическа и геополитическа обстановка.

У нас президентските избори – няма как да го скрием и това нещо – очертаха, идентифицираха една, бих я нарекъл, дълбока смяна на политическия пейзаж в страната. Един нов начин в хората по места, в гражданите на това как те искат да гледат на

политическата отговорност от страна на управляващите, без да употребяваме тук думата елит или не. Да, президентската институция ще се сблъска с ново правителство в последните три години от втория мандат. Това аз не бих го счел, Добрине, обаче като риск, а по-скоро като нова характеристика. Защото дали ще бъде риск или предимство за президентската институция – това зависи от стратегията и политиката на президентската институция.

Един елемент на структурата на стратегическия – много правилно го е нарекъл Добрин – продукт. Ние се опитваме днес да дадем щрихите на един продукт, наречен “Стратегия на втория мандат”, даже бих казал не стратегия на втория мандат, ние днес говорим за стратегията на десетте години, стратегията, по която тези десет години ще бъдат оценявани в историята, а не днес. В този продукт това, което аз искам да видя и смятам, господин Президент, че ние ще се върнем и то ще изисква специална дискусия, е т.нар. Ваша екзит-стратегия. Тоест стратегията на излизане от президентската институция, която ще бъде свързана с още един елемент на целия този продукт – втори мандат, който аз наричам елемент последен, наследството. И ще се върна към тези неща.

Когато говорим и обсъждаме стратегическите приоритети, върху които би следвало да се концентрира работата на президентската институция и лично Вашата работа, г-н Първанов и г-н Марин, аз считам, че акцентът, който в началото на дискусията направи моят колега Венци Димитров, е изключително важен. Да, аз ще се върна на всички видове мозъчни тръстове, тинк-танкове и т.н., но президентската институция не е записана в Конституцията, че е институт. Президентската институция е основен елемент в архитектурата на държавните институции. Ние трябва да видим стратегията на втория мандат, как тя ще работи в архитектурата на

държавните институции. Това изисква важен дебат, Венци Димитров го започна, аз не мога да не го засегна.

В страната има грешен баланс на нещата. Ще повтора Венци Димитров с други думи. Ние имаме едно конституционно мнозинство, мажоритарно конституционно мнозинство, което е избрало президента, и той носи политическа отговорност пред нацията за политиката и успеха на тази нация. В същото време имаме едно парламентарно мнозинство, което не се е явило на избори, на избори са се явили политическите партии. Това парламентарно мнозинство не е било предизборна коалиция. Тоест в известна степен то спрямо Вас, спрямо Вашето мнозинство е нелегитимно. И оттук настъпва според мен олекотяване на големия въпрос за политическата отговорност на президентската институция.

Така че мен ми се иска дискусиата да продължи, аз не съм най-големият експерт, тук има юристи, които аз уважавам, в тази връзка първо, как ние виждаме засилване ролята на президентската институция в архитектурата на държавните институции, преди всичко.

Що се отнася до приоритетите, които тук бяха засегнати. Аз ще бъда кратък. Моите колеги тук и в областта на социалната и икономическата политика говориха доста.

Господин Президент, моето уравнение е просто. Не може да има успешна държава с бедни граждани. Ако няма успешна държава, понеже има бедни граждани, няма и успешен президент. Значи ние трябва да се опитаме да решим това уравнение, колкото и на някои да им се струва, че то е популистко, невъзможно и т.н.

Ще дам няколко цифри, за да покажа, че не е невъзможно това уравнение да бъде решено.

Вие – и аз приветствах Вашето изказване през януари, първото Ви изказване, не си спомням датата – казахте действително нещо пред парламента, което действително остана незабелязано, но то не

беше по въпроса за конкурентоспособността. То беше друго нещо, за което аз много пъти съм се изказвал и Ви благодарих тогава за това изказване. Вие заявихте, че ще се опитате България по времето на Вашия мандат да не остане най-бедната държава в Европа. Няколко цифри в тази насока.

По брутен вътрешен продукт на глава от населението, обаче коригиран по показателя покупателна способност България има а57% от brutния вътрешен продукт на осемте страни членки на Европейския съюз от Централна и Източна Европа.

Аз лично считам, че Вашият хоризонт не е 2009 г., Вашият хоризонт е 2012 г. Две правителства имате до 2012 г. Аз считам, че историческа задача, историческа цел на този президентски мандат трябва да бъде следното – България да достигне равнището на осемте членки от 4 година. И тази задача според мен е постижима. Тя е постижима с редица политики, по които ние трябва да дискутираме. И тази дискусия може да започне по време на обсъждането на социалния доклад на господин Николов. България в края на Вашия мандат, ако е минала, ако не е най-бедната страна в Европа, това ще бъде изключително важно постижение на мандата Ви.

Няколко думи по отношение това, което се каза, че хората не се знае защо са песимисти и т.н., и т.н. Вижте, аз направих една калкулация и тя е следната, господин Георгиев. Един процент, най-богатият 1% от българското население – използвал съм показателя “благосъстояние”, тяхното благосъстояние съвкупно е 118 пъти по-голямо от благосъстоянието на т.нар. средна класа в България. Тази икономическа диференциация в страната, която продължава да се разраства, е убийствена. Ние не можахме да създадем от средната класа този динамичен мотор на прехода, на реформите в България. Ние на тази класа фактически залагахме. Тя всъщност днес е една от най-ударените – и лекари, и учители, и адвокати и когото щеш.

Следователно за мен това е първият главен приоритет - би могъл да бъде и това трябва да се обсъди – на президентския мандат.

И другият, втори приоритет за мен е един изключително сложен проблем на българската икономика – това е пенсионната реформа. Пенсионната реформа не може да се реши в рамките на един мандат, но ако вие заложите една кардинална стратегия за решаване на пенсионния проблем в България, Вие ще останете в историята.

Преди да кажа няколко думи по екзит-стратегията и наследството искам да кажа няколко конкретни неща по работата на бъдещия икономически сектор, икономически съветници, сътрудници и т.н.

Конкретни неща.

Аз считам, господин Президент, и винаги съм изразявал това мнение, че Вие поставихте една изключително важна традиция с годишния си икономически доклад. Моето мнение се различава от някои практики и аз съм държал този годишен икономически доклад да бъде само на една тема. Тази тема да бъде постоянно или в областта на стратегията на икономическото развитие или макроикономическото развитие на България, като всяка година този икономически доклад се актуализира. И аз също стоя зад идеята, изказана от Венци Димитров, това да не бъде доклад за Вас, защото тази инициатива е Ваша, това да бъде Ваш доклад, който доклад Вие разпращате на всички институции в страната и който иска, нека бъде така внимателен да се възползва от него.

Аз си направих труда, господин Президент, да направя една рекапитулация на всички изводи от досегашните два Ваши доклада. Съвършено обективно мога да заявя, не защото съм участвал в тях, че ние нямаме грешка, нямаме даже и статистическа грешка, да не говоря за други грешки в направените изводи от тези доклади. За

съжаление те не са отчетени от миналото и от сегашното правителство, поне досега.

Второто предложение, конкретно, върху което считам, че би следвало още веднъж да се помисли, защото то ще бъде част от Вашето наследство, се отнася до структурното обособяване на Съвет на икономическите съветници като една по-отделна структура в рамките на президентската институция и въобще този ми съвет се отнася, господин Стоянов, също до създаването или усъвършенстването на такава организационна структура, която в 2012 г., като влезе новата двойка, действително да бъдат впечатлени от реда, ефективността и организацията, които са съществували през тези 10 години в президентството.

Ние имахме една хубава инициатива и аз считам, че критика следва да се отправи силна – аз към самия себе си и към мен – ние създадохме съвет на външни съветници към президента Първанов, този съвет за съжаление не можа в пълен състав да се събере, но аз смятам, че тази идея е изключително богата и ние трябва да се опитаме в рамките на втория мандат да проведем поне два сериозни семинара с участие на големи външни икономически имена.

Следващата идея, господин Президент, аз я споделих на срещата с Вас, никой в България това не го е правил, но от това има нужда, тъй като то засяга цялостното национално пропагандиране на България като място за чужди инвеститори. Двегодишни срещи на президента с най-големите чужди инвеститори в България, а защо не и чужди компании, които инвестират в региона. Нито правителството се е сетило за това и го прави, нито никой и мисля, че на президента най-много му съответства да има в мандата му на всеки две години среща, вечеря на стоте най-големи компании в България и в региона.

Аз не съм всеки ден тук и не следя всеки ден действия, постижения, резултати и трудности, но от това, което виждам,

считам, че личният стил и позиционирането на господин Първанов в областта на регионалната икономическа интеграция е една от най-силните му характеристики. В тази насока аз считам, че има място, господин Президент, за сериозна политическа инициатива и тя е следната. Балканският пакт за стабилност и развитие очевидно куца. Той не работи както трябва. Вие се явявате приет, признат и уважаван регионален лидер. Тук има място за излизане с една нова инициатива в целия, даже бих казал, не само балкански регион, а в целия южноевропейски регион. Европа в рамките на Вашия мандат, а може би след Вашия мандат – Саркози вече излезе с подобна идея за средиземноморските страни и т.н., - Европа върви така или иначе към серия от съюзи в съюзите. Следва да се помисли – не е времето и мястото днес, на тази маса, но Вие да станете инициатор на един южноевропейски монетарен съюз и на икономически съюз, с цел още по-голямата икономическа и социална стабилност в региона. По това може да се работи.

И последната ми инициатива в тази област – тук Живко Георгиев се изказа, че в София няма безработица и т.н., но от това следва следващият голям проблем. Ние трябва да направим минимум една голяма среща в провинцията по темата “Възраждане на икономиката в българската провинция”. Българската провинция страда, българската провинция загива като икономическо средище. Ние следва да помислим какво да направим за стратегията на възраждането на икономиката, на социалния живот, на чуждите инвестиции във връзка с европейските проекти в българската провинция, а заедно с това, това се свързва чудесно и с темата за финансовата децентрализация.

По въпроса за наследството. Наследството аз го виждам в три насоки. И днес не пеем песента за наследството, но тя се включва в рамките на това, което – пак казвам – Добрин чудесно е нарекъл продукта, който разработваме. Наследството е лично преди всичко,

но то е и институционално. Ние трябва да оставим такава президентска институция, с която България да се гордее, българските институции да се гордеят и тя трябва да бъде в структурно, в организационно, в ефективно, в ресурсно, във всяко едно отношение, тъй като това ще даде име на тази двойка, която ще излезе от президентската институция.

Вторият голям проблем – и аз съм го развивал пред президента неколkokратно – президентската двойка може да бъде свързана с решаване на една историческа задача, като това България да спре да бъде най-бедното дете на Европа. Добре, но президентската двойка трябва да остане в историята като двойката с най-дълъг мандат, два мандата в крайна сметка, и с нещо видимо. Ние сме говорили с президента. Трябва да се намери, и то няма време за това нещо, изключително сериозна инициатива, може би историческа, може би свързана с музей, която Вие да оставите в историята.

С това искам да благодаря за времето и за вниманието и ако има въпроси, ще се включа в тях.

Благодаря ви.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря и аз, господин Иванов.

Преди да дам думата на Николай Иванов, който ще поеме щафетата по икономическия план, още няколко думи.

Първо, за хоризонта. Когато става дума за институцията, за работата ни в институцията, нашата с вицепрезидента, целия екип, ние не може да обещаем нещо по-далече от 2012 г. Но от друга страна, ние не можем да се ограничим в своите стратегически цели с мандатен хоризонт, както много пъти съм казвал. Голямата грешка на всички управляващи в България е, че мислят мандатно, което си е по-скоро на парче, ако трябва да бъдем откровени.

Как засилваме ролята на президентството в архитектурата на българските институции?

Аз мисля, пак повтарям, да бъдем реалисти, няма в рамките на този мандат, а и не е необходимо от гледна точка на добре осъзнатия национален интерес, да се открие възможност да се търси някакво преразглеждане в конституционно-правен смисъл на мястото на президентската институция. Можем да коригираме отделни щрихи. Например има в предварителните бележки предложения за промяна в Закона за Консултативния съвет за национална сигурност. Крайно необходимо е, защото оттук нататък този възможно най-представителен орган всеки път ще бъде изправян пред ситуация, която видяхме последния път – Костов напуска, Сидеров бяга по петите му, другите от опозицията си правят своите заявления. Мнозинството от министрите, някои от тях идват формално, защото си имат друга работа. Изобщо един абсолютно излишен орган, един придатък, един апендикс, който никому не помага, по-скоро може да ни компрометира като институция допълнително. Много по-ефективен може да бъде той, ако успеем да намерим формулата и да я предложим на правителството. Аз съм за.

Но аз – сигурен съм и вицепрезидентът – ще работим за това да засилваме авторитета на институцията с това, което правим реално, а не чрез промяна в конституционните правомощия.

Но понеже стана дума за институцията – и аз очаквам юристите, но това не е само правен въпрос, това е политически въпрос, досега ние не коментираме ролята на президента в укрепването на държавността, в засилването на институциите и на авторитета им. Много важна роля. И аз мисля, че все пак имаме някакъв принос, някаква база, върху която можем да стъпим. И това е нещо, върху което си струва да пореботим конкретно с работещи предложения.

По повод на това да достигнем членките от 2004 г. – веднага поставям въпроса, изобщо надявам се след това някой акуратно да извади предложенията от стенограмата, да ги обобщим и подредим – дали е реалистична такава цел, раз, и второ, дали е мотивираща. Като му кажем на българина – искаме да стигнем поляците, те ми идват на ум или чехите, какво му говори на него това? Да, това е една измерима цел. Защото се знае какви са техните параметри, може да стъпим на техните прогнози за това какво ще бъде след толкова години, но не е достатъчно мотивираща. Искам това, което кажем на хората, да кажат – абе, да, ние си го мислехме, ама не можехме да го изречем.

Така искам да формулираме нашата цел, без да подценявам подобни сравнения, аз самият давам пример в тази посока.

Пак в тази връзка – аз искам да ми се направи един анализ, не просто справка, що е това европейски социален модел днес и какво ще бъде утре. Защото и аз използвам това понятие. Доколко реално го има, доколко ние можем да се впишем и как да се впишем в него – това е проблем и на онези, които имат своята отговорност в социалната политика, но и на икономистите, тези неща вървят ръка за ръка.

За външните съветници – предлагам да помисли икономическият екип, не много, но качествени, от ранга на онези, които имахме от ранга на предишния мандат и които направиха добро впечатление. Не е задължително да ги събираме. И трудно ще ги съберем – пет души наведнъж, пък даже не може да им уплътним времето. В момента, в който дойде човек като Джоузеф Щиглиц, това е събитие. Като дойдат още четирима като него, по-скоро ние ще изпаднем в деликатна среда. Но ето например, част от тях може да бъдат привлечени – не за работа, но във всеки случай с някаква подкрепа за тази академия за млади лидери, защото става дума не за

академия за политически лидери, съгласен съм, в най-широкия смисъл на думата. Това са лидерите.

По отношение на балканските инициативи. Всяко обособяване тук, на Балканите, първо, не знам дали е възможно, второ, ще предизвика много сериозен вътрешен отпор. Веднага ще кажат – ето, това са евроскептиците, влязоха в Европейския съюз, започнаха да ни дърпат назад... Не знам, тази полемика ми е позната от времето, с Иван Костов сме я водили. Най-важното обаче е, че аз, който съм бил най-големият радетел за активни междубалкански отношения, все повече се изпълвам със скептицизъм. Ние провеждаме поне по три форума годишно. Може би най-интересният и най-резултатният от тях беше културните коридори. Ето, след броени дни македонците, които провеждат втори или трети форум в рамките на една година, сърбите и те. Няма полза от това. И Черна гора също. Събираме се, четем си ако не старите съчинения, защото в повечето случаи става дума за стари сламки, то поне онова, което някой предварително ни е написал в министерствата, звучи декларативно, звучи абстрактно. Никакъв диалог, затваряме папките, снимаме се и на вечерята става приятен разговор, хеле пък когато опрем до песните... там имаме най-обща територия.

Активна политика към българските региони. Да, дайте да видим какво следва от това. Ето, Николай Иванов координира работата с малките и какви бяха още общини, той ще каже. Но дайте да видим какво конкретно можем да направим за тях. Какво утре мога да кажа аз на тези 10 общини, които събираме в Тополовград? След 20 дни можем да се съберем пак тук, в региона, тъй като има няколко неща, които президентството се опитва да движи. Номер 1 – КПП-тата. Много реално нещо. Илинден – Ексухи, който не вярва, да ходи да пита какво става в Гоце Делчевско. Бум. Те сега вървят по стъпките на Сандански. Водим двегодишна битка със сърбите за две малки, локални КПП-та. С гърците продължаваме да се мачкаме

за още три, също съвсем местни такива. Но дайте да видим още няколко такива неща, които са реални, които хората по места ще оценят. Само с големите стратегически проекти няма да ги впечатлим. Искаме да правим политика, която да стигне и до малките общини.

Сигурно ще се изкажат и Катя Николова, и Бойко Радоев, и всички онези, които имат отношение към вътрешна политика. Аз по-малко ще ходя по общини, но предлагам по-качествено. Правим рекапитулация на всичко това, което сме поели като ангажимент през първия мандат. Имаме правителство, с което можем да водим диалог, нещо повече, да ни подпомага. И поне по един проект за община трябва да бъде предвиждан със съдействието на президента. Някъде ще е екология, на друго място – път или водопроводна мрежа и т.н.

КРАСИМИР СТОЯНОВ:

Разрешете една дума.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Разрешавам.

КРАСИМИР СТОЯНОВ:

Архитектурата на институциите. Аз изцяло подкрепям тази теза, която Вие казахте, че няма да вървим към Велико Народно събрание, промяна на Конституцията в посока на президентските правомощия, но има един факт, който никога не трябва да забравяме. Правилното прилагане на правомощията, определени от Конституцията от действащото законодателство и правилното тълкуване на тези правомощия в законите е изключително важен въпрос. Ето тук са уважаемите учени юристи, доцент Сивков и доцент Пенев, аз не бива да говоря, но фактите за миналия мандат са достатъчно, които показват обратното. Два примера ще дам.

Примерно Законът за ордените и медалите и Законът за международните договори.

Сега ни предстоят няколко неща. Примерно Законът за съдебната власт, след това ни предстои Законът за административно-процесуалния кодекс. Трябва да си пазим правата. Тоест прилагането на Конституцията и определените от Конституцията правомощия на президента в действащото законодателство трябва да се доведат до... Аз съм съгласен, че там се върви по ръба на бръснача, това е изкуство. Това е приносът. Но да се разрешава да има няколко остриета на бръснача – това вече не е допустимо.

И в този смисъл трябва да го правим.

Благодаря.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Не може да се оплакваме. Захранили сме всички институции и власти в България. Влияние – в добрия смисъл на думата – имаме достатъчно. Нека да продължим да се плъзгаме по-скоро на тази линия на търсене на резултат от нашата работа.

Има думата Николай Иванов.

НИКОЛАЙ ИВАНОВ:

Благодаря.

Искам първо да подкрепя изказаната идея от Димитър Иванов, че трябва да има все пак конкретна цел, задача, която да дава една положителна перспектива пред българите за този мандат. Ясно е, че тази цел е в социално-икономическата сфера, тъй като първият мандат беше посветен на задачата, постигната, така да се каже, на два етапа – присъединяването към Европейския съюз.

Сега въпросът е да се прецени наистина правилно, тъй като такава задача – догонване на средното равнище на нашите партньори от петото разширяване в икономическата и социалната сфера прозвуча на 11 януари. Въпросът е как да бъде представена. Аз искам да подкрепя Димитър Иванов, че една такава задача е напълно реална и постижима. Едно общество, което няма задача, то

не може да бъде мотивирано и то много по-трудно би постигнало и подцели на дадена система.

Основната цел на всички ни е ясна каква е и за съжаление тук е най-голямото противоречие. Основната цел на всяко едно управление е повишаване на жизненото равнище и качеството на живот. Това също е прозвучало в редица наши документи. Само че тук има една особеност, която президентът винаги е повтарял и ние сме обръщали малко внимание. Това е, че той винаги е завършвал тази фраза с това “на всички и на всеки”, акцентирано е върху основния наш проблем.

Преди да се върна може би отново към конкретни задачи, основният проблем какъв е на нашето общество в момента, освен всички останали, които са в социално-икономическата сфера – здравеопазване, образование, бюджет, процедури и т.н., основният ни проблем – на мен поне така ми се струва и мисля, че е необходимо да се работи по него, това е социалната диференциация. Защото към момента ние вече не само сме далеч от еднородно кохезионно общество, ние до такава степен сме стратифицирани вътре в страната, че част от нашето население, отделни групи живеят в отделни светове.

Ние имаме прослойка от населението, която отдавна живее в глобалния свят – и по стандарт, и по доходи, и по начин на живот и т.н. Даже не говоря в европейската горна част от населението, говоря за глобалния свят.

Имаме прослойка от населението, която живее в горната част, така да се каже, от европейското общество, мобилна е и т.н.

Явно е, че тук не могат да бъдат решени всички въпроси и явно е, че не трябва да се отнема много време, но това е според мен един от най-главните въпроси, където трябва да съсредоточим усилията си, за да видим кои са реалните неща и да извлечем това,

което би могло наистина да обедини нацията, да бъде една по-особена цел и задача на втория мандат.

На мен ми се струва, че покрай постигнатата цел на първия мандат, условно бих я нарекъл, именно присъединяването към Европейския съюз и покрай грижите всякакви документи, механизми на присъединяване, най-вече във фондове, ние забравяме защо влизаме в Европейския съюз. Искам да подчертая, че тук би трябвало също да поразработим. Ние влизаме не заради нещо друго, а за да можем да се присъединим към един голям пазар и да осигурим предимства за нас чрез свободно движение на хора, стоки и капитали. Или не трябва покрай фондовете и другите по-дребни неща да забравяме основната си цел. Или може би тук трябва да търсим къде точно да съсредоточим усилията си така, че българите, българските фирми да получат по-добри изгоди именно от този голям пазар, ако трябва, да преработим част от нормативната база така, че всички пречки, които съществуват и от наша страна за свободното движение на хора, стоки и капитали, да ги премахнем.

Тук естествено има още един въпрос, който ми се иска сам народа го спомена, защото той през първия мандат стоеше във втория ред от въпроси, но като че ли се придвижва на първия ред. Това е въпросът за околната среда и всички свързани с нея въпроси за устойчивото развитие. Той се придвижва на първия ред поради няколко съображения.

Първо, това е един от проблемите, които имат глобален характер и където ние сме поели глобални ангажименти, отделно към ангажименти, които имаме във връзка с присъединяването към Европейския съюз.

Освен това доскоро в нашето съзнание този въпрос като че ли повече имаше един идеален характер. В новите условия, вече като страна членка на Европейския съюз този въпрос има изключително тежък, материален характер. Тоест може или много да се спечели,

или много да се загуби. Поради тази причина струва ми се, че тук е необходимо да си съсредоточим вниманието.

Искам също така още две думи да кажа. Към изказването на Андрей Бунджулов относно структурите на гражданското общество и гражданската мрежа. Абсолютно е прав, що се отнася до структурите на гражданското общество, които са в нематериалната сфера. Не трябва да забравяме, че в материалната сфера съществуват такива структури на гражданското общество. Това са браншовите организации, особено във водещите производства, особено в тези, които имат експотенциал, при тях се наблюдават обратните процеси. Първо се наблюдава едно консолидиране, второ, яростна, бърза модернизация, бързо установяване на контакти и вписване в съответните европейски структури и яростна защита на собствените интереси.

Лично аз считам, че това наред с общините и втория ред от обединения на общините – имам предвид както планинските общини, черноморските общини, техните асоциации и т.н., твърде вероятно е, бих казал, донякъде даже неизбежно е, това да са едни от основните партньори именно в този процес на постигане на отвореност на институцията.

Има още един ред от евентуални партньори, които не трябва да забравяме, чиято роля за обстоятелството непрекъснато нараства. Естествено, това не е само Лекарският съюз, това са сдруженията на свободните професии и тъй като относителният дял на услугите нараства и ще продължи да нараства в брутния вътрешен продукт, тяхната роля и значение се повишава и при тях наблюдаваме горе-долу такива аналогични процеси на тези с браншовите организации.

Определено считам, че е необходима освен конкретизация на някои от ангажиментите, че трябва все пак в работата да има няколко основни приоритета и те да бъдат строго аранжирани. При

спирането работата в много приоритети, в крайна сметка според мен не дава достатъчно значим ефект.

Накрая, определено считам, че може, тази идея на президента би следвало да се доработи, има в нея заряд, който може да бъде използван. Именно това, което прозвуча на 11 януари – за търсене и налагане марката на България, за обединение около такава цел.

Що се отнася до това към коя група или в каква дейност да се съсредоточат усилията, най-вече да се ориентират ресурсите на държавата на този етап, ние вероятно трябва да я търсим там, където можем да имаме най-бърз и най-значим ефект. Не вярвам някой друг да счита, че има смисъл да се насочат усилията на държавата, на цялото наше общество в друг сектор освен във високите технологии и най-вече в обучението, в широкото разпространение, в образованието, в подготовката на кадри именно в този сектор. Защото даже осигурявайки им мобилност на тези хора, колкото повече млади българи са сред водещите специалисти в областта на високите технологии, толкова повече се увеличават шансовете на България, мултиплицират се шансовете за привличане на чуждестранни инвестиции, които биха дали наистина една висока добавена стойност и които биха решили въпросите постепенно с повишаване жизненото равнище на страната.

Това е. Благодаря ви.

ВАСИЛ ПРОДАНОВ:

Аз имам само една реплика, тъй като тя е важна във връзка с приоритетите, за които тук всички говориха и президентът няколко пъти отбеляза. Социалното неравенство нараства. Стои проблемът дали това ще се превърне в приоритет – намаляване на социалното неравенство или намаляване на бедността, или повишаване на жизненото равнище, или приоритетът ще бъде, да речем, повишаване на конкурентоспособност и инвестиране в човешки

капитал. Това са свързани, но съвсем не директно свързани помежду си неща.

Колкото и да е жалко, аз поне не знам страна, в която в последните 20 години да не нараства неравенството и която да е намалила неравенството.

По-нататък – БРИК – тук спомена Митко Иванов, колкото по-бързо се развива една страна, толкова по-бързо нараства социалното неравенство. Може би голямото предимство навремето на Дън Сяо Пин беше, когато заложи тази стратегия на развитието на Китай напред, че той не постави на преден план просто жизненото равнище или промени в социалното неравенство, а каза – след 100 ние ще ги настигнем, или евентуално ще построим еди-какво си общество, някои ще забогатеят преди другите. На преден план постави въпроса за конкурентността и човешкия капитал.

Аз си спомням, понеже стана дума вече за социаллибералния модел, когато Тони Блеър дойде, ще ви припомня, разбира се, това всички го знаете и президентът великолепно го знае, когато дойде за втори мандат, формулира трите основни цели: образование, образование, образование. Един нов тип социаллиберален модел.

В този смисъл колкото и да е трудна алтернативата в избор на приоритети, ние трябва да решим дали след пет години, в 2012 г. приоритетът ще бъде една много по-конкурентоспособна икономика в контекста на по-високо развитие и влагане на средства в човешки капитал, или ще бъде някоя формула от типа – повишаване на жизненото равнище, намаляване на бедността, намаляване на неравенството, без едното да изключва другото. Но мисля, че първото би довело до решение на второто, а не обратното.

АНДРЕЙ БУНДЖУЛОВ:

Може ли да продължа, защото напълно съм съгласен с това, което каза Васил Проданов?

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Заповядай.

АНДРЕЙ БУНДЖУЛОВ:

Да добавя още нещо. Всъщност тежкият избор, който трябва да се направи, понеже тук се говори за наследството. Смисълът на този нов цикъл, на тази нова вълна на реформи е в дълбокото реструктуриране на социалните системи в България, всъщност това е много тежкият проблем.

И тук трябва да се кажат някои неприятни неща. Когато Клинтън – макар че ние сме свършено друго нещо, но понеже се дават примери непрекъснато с вторите мандати – спечели втори мандат и прави една мозъчна атака, това, което там те решават, това е реструктурирането, реформирането на социалните системи и на здравеопазването специално. Много е неприятно, много е тежко, проблемът е, че една коалиция или един субект, който ще се явява на избори, какъвто и да е той, обикновено ще тръгне с бедността и със социалната диференциация. Но президентската институция, която разговаря с историята, според мен трябва да мисли ето за това. Не знам дали ще остане само подредената къща, това е много важно. Важното е да поставим истинското предизвикателство. Няма да бъде лесен този разговор, но истинският избор е това всъщност, ако говорим реално.

Много неща ще направим и по места, и действително то е стилистика на конкретни резултати във всяка община, това е много важно, но откритият, големият въпрос е ще наберем ли сила да кажем това, което тройната коалиция не каза нито миналата, не знам следващата тройна коалиция дали ще каже. А това е всъщност проблемът. И ако има наследство в прехода, то е в корупционната опашка в голямото затлачване на социалната сфера като цяло. Хайде, в икономиката започна едно развитие, но без да се решат тези две неща, ние едва ли ще можем да станем конкурентни. И това трябва просто да се каже в открит текст по някакъв начин.

Разбира се, общественото мнение трябва да се подготви. Като лекарите – на пациента не може да се каже ти си безнадежно болен. Не, ти ще се справиш, но ще преминеш...

Кое е най-неприятното? Не ни се говори за това. Та няма 17 години ние не правихме реформи? Сега пак ли ще правим реформи, пак хирургически... Какви са тези работи, престанете да ни говорите за тези неща.

Но въпреки всичко проблемът стои.

КРАСИМИР СТОЯНОВ:

Къде е оптимизмът?

АНДРЕЙ БУНДЖУЛОВ:

Не, има оптимизъм. Ще се оправим...

ДИМИТЪР ИВАНОВ:

Само една реплика. Колеги, да не забравим, Васко, прави сте, конкурентоспособността е пътят. Икономическият растеж е пътят, но какво ще стане и в 2012 г. като кажеш – да, ние станахме по-конкурентоспособни, обаче все още сме най-бедните?

Значи, колеги, трябва да сме прецизни.

И втората забележка.

Господин Президент, когато говорим за тези неща, даваме примери тук с Клинтън, с Блеър, Вие не сте президент на 200-милионна Америка, нито на 60-милионна Великобритания, нито на 59-милионна Франция. Вие сте президент на 7 и половина милиона души, които в 21 век нито имат здравеопазване, нито имат сериозно образование и тези проблеми могат да се решат. Аз ще ви дам прост пример, който е пример на сегашна Европа.

Не дай Боже в момента нещо на мен, българския гражданин да ми стане тук, в момента няма кой да ме прегледа, защото нямам открита клинична пътека. Който и да е, ако ми дойде на гости от вас във Великобритания – и пак казвам, не дай Боже нещо да му стане –

аз го завеждам и националната здравеопазна служба го поема. Това е в цяла Европа.

Това са проблеми на 7 милиона, не на 60 милиона хора.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Проф. Горчев, въпросът е към Вас.

ГРИГОР ГОРЧЕВ:

Не знам, темата е в една друга насока. Знаете, че всяка една здравна система може да клати въобще правителството. Това е ставало във Франция, това е ставало в Англия, във Финландия, в Ирландия, в Германия също. Трябва да кажа, че в Ирландия примерно се чака за лекар 6-7 месеца. Там е така. Аз бях на едно посещение във Финландия, в Белфаст. Примерно там да отидеш на гинеколог, специалист, чакаш 6 месеца. И аз задавам въпрос – какво правим тогава?

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Идваш в България и си плащаш и веднага те приемат.

ГРИГОР ГОРЧЕВ:

Аз напълно поддържам идеята на Андрей Бунджулов. Дойде време да си кажем самата истина. Такава, каквато е реалността, колкото и да е тежка. Защо в армията станаха нещата? Там стана реформата. Направиха и се отърва. Вярно, непопулярни мерки, но това е пътят. Така е и при нас. И трябва да ви кажа, че самото съсловие е подготвено за тази реформа. То е подготвено, то я чака, но просто няма го нашето.....(*не се разбира една дума*), на който да го поставим.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Уважаеми колеги, тук доста се говори, може би под влияние на едно от изследванията, което беше под егидата на президента за конкурентоспособност, и се опитваме с конкурентоспособност да обясняваме какво ли не.

Конкурентоспособността е обикновено резултативна величина. Когато правим един анализ и няма с какво друго да обясним, ние казваме те са конкурентоспособни. Защото нормалната производствена функция – знае всеки студент – това е труд, това е капитал и това е нещо остатъчно. Какво е това нещо остатъчно? Дали е човешки капитал, дали е свойството на капитала, тоест технологията, това самата производствена функция трудно може да каже. И когато казваме увеличаваме конкурентоспособността, някои казват примерно Андрей каза – това е инвестиция в човешки капитал. Така ли беше? Горещо-долу.

МАРГАРИТА АТАНАСОВА:

Производителност.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Производителност. На какво обаче?

МАРГАРИТА АТАНАСОВА:

И на двата фактора.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

И на двата фактора, обаче не знаем на какво се дължи. Дали се дължи на инвестиция в човешкия капитал или се дължи на новите технологии.

МАРГАРИТА АТАНАСОВА:

Мисля, че и на двете паралелно.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

А, не, недейте да бъдете толкова сигурна. Това въобще е неясно, този остатъчен фактор. Тоест искам да кажа, че ние, ако искаме да увеличим производителността на труда, ние трябва да правим всичко друго, само не и да се опитваме да увеличаваме производителността на труда. Да си правим нормалните неща, които са насочени към това на увеличаване на производството. Вярно, че трябва да инвестираме и в човешкия капитал, да разработваме нови технологии, но когато се каже конкурентоспособност, това ни

помага да анализираме миналото равнище, но не и да ни даде някаква отправна терминология на това какво трябва да правим точно в момента, къде е в момента дефицитът. Може да се окаже, че дефицитът не е в човешкия капитал. Инвестираме ние в човешкия капитал, той си отива от България, какво остава за нас? Нищо не остава. Да инвестираме в технологии. Какво ще стане, ако сбъркаме в тези технологии?

АНДРЕЙ БУНДЖУЛОВ:

И къде да инвестираме?

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Ами хайде де. Аз това ви казвам, че е неясно по принцип, когато кажете да увеличим конкурентоспособността, аз казвам, че това е непродуктивно понятие, което не ни сочи правилния път в момента, което не ни дава нещо конкретно какво да направим. Ето и Митко ще ви каже, то е така, по принцип е така. Ние може да обясним даден процес защо се е развил, нямаме конкурентоспособност. Аз ще ви кажа. Сега, на фона на това увеличение на цените на петрола, на газа, че ние ако имахме петрол и газ, ние щяхме да бъдем суперконкурентоспособни без да сме инвестирали нито една стотинка в нищо, само в разработката на находищата. Иначе щяхме да сме много богати, на върха на световната йерархия, ама го нямаме. Това искам да кажа, че все пак, ако искаме да дадем нещо конкретно, направи нещо – съгласен съм с г-жа Атанасова, когато каза – да, да направим нещо за социалната политика на активното население. И дадох един пример. Примерно плащам за частно училище, ами отбийте ми тези разходи от данъците, намалете ми облагаемия доход, това е супер. Кого стимулирате? Стимулирам тези, които си пращат децата на частно училище. Защо ги стимулирам? За да знаят, че те изпълняват също някаква функция. Защо е социална? Защото е за образование. То и икономически е така. Могат да се намерят и още такива неща. И по

този начин да облечем това, което предлагаме, в някакви конкретни форми. А да говорим за конкурентоспособност, ние може да си говорим до утре, но това ще ни помогне само да решим защо сме изостанали, а няма да ни помогне да кажем какво точно да направим, за да напреднем.

Това искам да кажа.

МАРГАРИТА АТАНАСОВА:

Може ли само една реплика, господин Президент?

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Заповядайте.

МАРГАРИТА АТАНАСОВА:

Първото, което искам да кажа, явно е, че трябва да свикнем да говорим заедно и ако правим по-често такива разговори и такива срещи, аз съм сигурна, че ще се научим да комуникираме по-ефективно и по-еднозначно. Убедена съм в това. На този етап виждам, че не е лесно, но ще го преодолеем с общи усилия, защото се уцелват някои общи коловози, от които всички имаме полза и към които се стремим.

Второто, което бих искала да кажа, преди малко пропуснах, при следващите инициативи на българския дебат или президентския дебат, както беше представено в презентацията на господин Канев, аз мисля, че е добре да помислим и за присъствието на младежка група, която да има позиция по въпросите.

Само това исках да кажа, господин Президент.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Вижте, принципно, продължавайки казаното от доцент Атанасова, много важно е тези дебати, разбира се, ще ги правим вероятно в работещи състави, в целия този състав може да се дискутира по всичко, но не бива. Трябва да има конкретика и най-важното, колкото и да спорите – и аз поощрявам тези спорове – би било добре накрая макар и минимален резултат да има. Да има

някакво съгласие в екипа, че ето това е формулата, около която се обединяваме. Иначе, ако всеки спор завърши с извода, че нищо не може да се направи, че едното понятие на струва, че другата формула е неработеща, тогава няма да правим дискусии.

А що се отнася до младите, има такава моя идея, стига щатното разписание да позволява. Аз имам амбицията в близките седмици и месеци, до 10 души от състава на администрацията да бъдат обявени, в това число и чрез конкурс, за да наберем, на първо време на предварителни договори, с по-кратки срокове, десетина души млади хора, специализанти, млади специалисти и да оформим един корпус за бързо реагиране и в някаква степен да стимулират и дискусията.

Митко Димитров искаше думата, заповядай.

МИТКО ДИМИТРОВ:

Съвсем накратко, само по двата въпроса, които бяха дискутирани преди малко – за социалното разслоение и за икономическата цел по време на мандата.

Факт е, може би факт, с който не сме свикнали, че е по-високо социалното разслоение, отколкото е било преди, че се увеличава, но в същото време, ако се използват стандартни подходи за измерване, както се използват навсякъде, и се сравни разслоението в България с това в останалите страни в Европа, няма да има някаква голяма разлика. Ние сме някъде по средата. Има среди, където разслоението е по-голямо, има където е по-малко. Не сме някакво изключение. Няма опасност да отидем да кажем, което би било опасното всъщност, да отидем към някакъв модел, който наричаме латино-американски, с много малка върхушка, с всички останали бедни... Тоест очертава се един модел, който да е в рамките на европейското.

В този смисъл опасно ли е това нещо и трябва ли непременно да го вземаме като някаква много специална цел и да се опитваме съзнателно да се борим с него и да го подчиняваме на политика,

която – дадох примера преди малко, за изоставането на доходите спрямо brutния вътрешен продукт. Аз имах предвид не специални мерки, които да нарушат пропорции, тоест изведнъж масирано увеличаване, а създаване на някаква съвместимост, по-скоро даже като знак по отношение на населението, обвързване нарастването на доходите с brutния вътрешен продукт примерно или процент от него, плюс инфлацията, за да не се създава впечатлението, че съзнателно тежестите падат върху него. В този смисъл някакво разпределение на ролите между бизнеса и заетите. Да не се остава в едната група впечатление, че всички тежести на прехода се понасят само от нея. В този смисъл търсене на справедливостта. Не изведнъж, за една година рязко решаване на това натрупано от 15 години изоставане.

Действително реалното изравняване ще дойде по пазарен принцип в крайна сметка. Когато броят на заетите се увеличи, когато безработните са по-малко, естествено натискът ще застави работодателите да плащат повече.

И по отношение на тази примамлива цел – да не сме последни.

ДИМИТЪР ИВАНОВ:

Примамлива или не, по това ще ни мерят.

МИТКО ДИМИТРОВ:

Сега, ако броим Румъния, ние и сега можем да кажем. Значи в зависимост от това какви мерки ще гледате, една година ние сме с половин процент малко по-напред, другата година те са половин процент... Тоест можем да намерим такива години, в които да кажем – ние сме преди Румъния, не сме на последно място. Но страхувам се, че твърде много сме загубили в сравнение с Централна Европа. Сега, през 1989 г. ние сме тръгнали от сравнително едно и също равнище, близки граници – плюс, минус 20%. Но след това ние загубихме 8 години надолу, още 8 години, за да се изравним с началото, значи 16 години, за да стигнем

нулата. Повечето от тези страни загубиха 2, 3, 4 години. Тоест с наваксването, 2 и 2 стават 4-5, 10 години са преди нас.

Прибалтика, която тръгна по-късно, но Прибалтика от 2000-ата година насам имат тези високи темпове, които ние, дай Боже, надяваме се да имаме, да кажем, след няколко години.

Как да искаме да стигнем някоя от прибалтийските страни, когато те вече са направили тези високи темпове и са се отблъснали от нас? Първо, дали е реалистично? При положение, че сега имаме, както каза Митко, 57% от средното равнище, да се надяваме, че те няма да имат развитие, ние изведнъж ще дадем някакви изключителни, високи темпове за 5 години, и второ, действително стимулиращо ли е?

ДИМИТЪР ИВАНОВ:

Ще дискутираме темповете. Ще видим този темп от 6% реален ли е, бавен ли е, бърз ли е.

МИТКО ДИМИТРОВ:

Страхувам се, че това е трудно постижимо в рамките на 5-годишен мандат. И аз ви казах първоначално отношението си, за мен сравнителен план не е много продуктивно да се търси цел.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Все едно да правиш реклама за сметка на конкуренцията.

МИТКО ДИМИТРОВ:

Може да се сравняваме с Румъния, ние не знаем тя каква политика ще има и какви ще бъдат темповете ѝ. Може пък тя да направи някоя политика, с която да стане тук чудо на Балканите. Как да го предвидим това нещо предварително? А в края на мандата, поне от гледна точка на покупателната способност, можем да гарантираме, че ще влезем в клуба на богатите. Ако това искате да го поставим като цел. В края на президентския мандат. Сериозно. От 8 до 10 000 защо да не можем да направим, 25% за пет години?

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря.

Това, което подхвърли Митко Димитров, ми подсказа, че е добре, че няма в Евросъюза правила като във футболните групи – последните двама да изпаднат всяка година. Може би Турция, ако влезе...

Но преди малко и проф. Проданов, пък и другите поеха дебата за понятийния апарат, съотношението на тези цели. Ние не можем да си поставяме, аз мисля, че даже няма социалистическа партия в Европа, която да си поставя за цел преодоляване на неравенството. Отдавна, поне от когато аз се занимавах с програми на левите партии, мисля, че от 50-те години насам това отпада. Даже мисля, че не се очаква от нас да заявим и цел преодоляване на бедността. Аз съм имал стотици срещи по места. И тук е трудното, пак да го назовем. Хората просто искат сносен живот. Говоря за пенсионерите, говоря за хората от селата, от малките населени места. Разбира се, аз винаги съм бягал и никога не бих допуснал да търсим някакви конкретни измерители – 800 дни, толкова проценти, заплати, пенсии. Това нито ни е работа, нито пък е нашият стил. Но все пак трябва да помислим какво е онова, което хората могат да почувстват като промяна. И най-важното, хората искат да видят перспектива.

Помня добре диалога ни от лятото миналата година в Бургаско, в едно село. Наши съмишленици симпатизанти казват – абе, ще гласуваме, обаче много е тежка работата с пенсиите. И гледат свирепо. Казват – ще гласуваме за последен път. Искат да видят перспективата. Ти му казваш – ето, сега тъкмо бяхме повишили пенсиите с някакви минимални количества, ето на януари, знаете, закон има, индексация от началото на годината, ще получите толкова и толкова. А, добре – казва – щом е така, става. Е да, ама на януари като дойде, казахме – друг път.

Ето, дори за пенсионерите, където става дума за минимални от гледна точка на отделната личност обеми, ние не може да осигурим минимална перспектива, минимална гаранция за сигурност да дадем. Това не е добре. Не става дума за някакви радикални, революционни промени. Става дума за онези малки стъпки, които ще дадат увереност, че нещата вървят към по-добре.

Генерал Колев, заповядайте.

НИКОЛА КОЛЕВ:

Благодаря.

Господин Президент,

Господин Вицепрезидент,

Госпожо Първанова,

Дами и господа,

Дискусията за мен лично е много интересна, но ми се струва, че ние се опитваме да напишем един много сложен интеграл, който не знаем в този момент дали има решение. Затова, защото слагаме и трупаме проблеми наследени, нововъзникващи, динамична среда – и външна, и вътрешна, и трябва да формулираме визия за един петгодишен мандат, но с уговорката, че някои от идеите сигурно ще надхвърлят мандатността.

Господин Президент, мисля, че ние все пак трябва да се концентрираме върху две неща и в две плоскости да формулираме визията.

Едната въпреки всичко трябва да бъде струва ми се, някаква визия за България в 21 век. Тъй като ние наистина сме в началото на една нова среда, която беше формирана през последните 15-16 години, с нови възможности и вътрешни големи промени, и външни, която ще надхвърли естествено мандата.

И другата плоскост е такива конкретни инициативи, които ще имат веднага позитивен ефект в обществото, ще поддържат рейтинга на институцията и ще получават и обществена подкрепа.

В момента ми се струва, че ние имаме в един насипен вид много елементи, една строителна площадка, която е донякъде разчистена, струпани вар, цимент, машини, тук-там работници, обаче ни трябва архитектът, който да каже всъщност – искам след 5 или след 20 години да имам къща, която да изглежда ето така. Някой да организира проектантите, друг да организира строителите и да започне строителството на тази къща.

В момента нямаме струва ми се сериозна политическа сила, която да има много ясна политическа платформа, програма, зад която да стоят определени социални групи и обществени слоеве. Струва ми се, че гражданското общество е в доста недоразвита форма, а пък като цяло обществото ни за съжаление няма необходимата култура. Имаме определен интелектуален потенциал все още, който обаче е толкова разпръснат, не е консолидиран и към това като прибавим – казвам го на базата на предишния си опит като началник на Генералния щаб, когато трябваше да работя и с парламента, и с Министерския съвет, обикновено се среща една войнстваща некомпетентност на част от политическия елит, който не се опира на научната експертиза в своята управленска практика, и от друга страна, извинявам се за грубия израз, може да засегна някои бивши и настоящи политици – политическо високомерие. Някой счита, че като заеме политическия пост или държавния пост, и с него идва и знанието, и всичко друго. И се отнася с пренебрежение дори и към реалните проблеми.

Стигам до извода, че на всички нива на нас ни липсва качествен мениджмънт. На политическо ниво и на технологично ниво, индустриално, в селското стопанство, където и да пипнем, този качествен мениджмънт, който всъщност е основа на

управлението на ресурсите, затова винаги казваме – не ни достигат ресурсите. Но всъщност не е така. И аз ще ви дам само един пример от скорошната демонстрация на лекарите. Съюзът на лекарите я направи. Гледах един запис на един лекар от Пирогов, който каза, че нашата държава отделя 4,2% от brutния вътрешен продукт за здравеопазване, докато нормата в Европейския съюз е не по-малко от 6%. Аз обаче, защото войната има много фактори, но има и статистика, си направих труда да сметна, че всъщност България като държава и общество отделя много повече от 6% от brutния продукт за здравеопазване, само че 4,2% минават през държавния бюджет и Здравната каса, останалите проценти минават по различен път – през джоба на отделния човек. И в крайна сметка как се управлява този ресурс и има недоволни лекари, недоволни пациенти, болно население, което пък мултиплицира този ефект върху цялото развитие на обществото. Колко трудозагуби, колко разправии, време и т.н. и недоволство и социално напрежение.

Ще кажа, че същото нещо се отнася за всеки един сегмент от нашия обществено-политически живот, в това число и образованието. Държавата отделя малко средства за образование, но обществото като цяло отделя много пари от brutния продукт за образование. Какъв е продуктът накрая? Същото е за отбраната и сигурността.

Така че стигаме до въпроса за управлението на тези ресурси, които мисля, че една от задачите на икономическия екип, която аз бих поставил, ако имам такива правомощия, е да направи този анализ, всъщност каква част от brutния продукт се отделя – няма значение по какъв канал – и какъв е продуктът, който излиза накрая? А излиза ли въобще такъв или ние прахосваме времето и обществения ресурс?

Тук някой каза – господин Президент, Вие казахте нещо за консенсуса, обаче аз мисля, че ако този екип, този състав стига до

консенсус, ние просто ще Ви манипулираме за решение. Все пак богатството е различните идеи, различните визии, защото според мен няма една истина. Има различни страни на истините и така историческата отговорност на политика, държавника е да избере едно решение, за което да поеме отговорност, съответно и ние покрай него, че сме предложили едно от тези решения.

По отношение на по-нататъшната работа, някои от хората аз ги виждам тук за пръв път, макар че са и публични личности, мисля, че ние като цяло имаме доста сериозен потенциал, въпросът е по-нататък той да бъде развит в посока ние да помагаме да се дава заданието. Не е Ваша работа Вие да го реализирате технологично, обаче ми се струва, че като президент Вие може да давате заданието, което след това да се доразвива от проектантите – дали е политическа партия, дали е правителство, дали е парламент или гражданска организация, но някой трябва да задава това задание. Нашата задача е ние да Ви готвим идеите.

И ако продължим периодически да правим събирания в този състав, аз не мисля, че ще бъде много грешно, да речем, на два или три месеца мозъчни атаки, но вече по отделни направления, не сега всичко в общия кюп, мисля, че ще има успешен мандат, който ще остави трайна следа в историята и оценката за него няма да е конюнктурна, само за хода на мандата и няколко години след това, а и с по-дълго историческо значение.

Благодаря.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Аз също благодаря.

Аз много бих искал през втория мандат малко да сменим начина на работа. Онези, с които сме работили през тези 5 години, знаят, че аз самият, вицепрезидентът, доколкото наблюдавам и неговото поведение, стремежът ни е бил винаги сами да си правим нещата. Имаме много силни експертни попадения през тези 5

години. Не е случаен фактът, пак подчертавам, че много от хората бяха оценени и в други институции, особено в правния сектор, аз там се подписвам, без особени корекции. Но искам през втория мандат да си кажем, че ето, в рамките на годината имаме 5-6, не повече изявления по отделените теми. Тоест има програмни речи в социалната, научната или в някои други теми с висок обществен интерес. Бих искал продуктът да бъде ако не колективен в широкия смисъл на думата, то поне подготвен на широка експертна основа, да бъде предмет на обсъждане.

Ние какво правим? В най-добрия случай кабинетът го възлага на някой от администрацията, рядко на външен експерт и каквото даде човекът, това върви към президента. Това, първо, означава, че президентът – имам предвид институцията като цяло, има 20-30 и повече лица. Защото няма единната концепция, към която сега се стремим.

Второ, искрено се надявам, че тази прецизност, която имахме през първия мандат, ще бъде стил на всички. Аз затова няма да се съглася икономическият доклад да бъде “на президента”, защото стремежът ми е бил винаги да нося отговорност до последната запетайка. Не бих могъл да се подпиша под 10 различни експертни мнения, още повече че целта на този тип разработки е понякога да провокират смело, нестандартно различни гледища. И твърде вероятно е там да има тези, които да не се приемат. Не искам да натоварвам президентската институция с подобни инициативи. Аз когато реша нещо да направя нестандартно и провокативно, си го правя, но съм го мислил доста. Рано е още да има подобен доклад “на президента”. Друг е въпросът, че аз искрено се надявам някога да създадем този експертен потенциал, който да позволи да имаме доклад за състоянието на нацията, независимо че президентът не е в президентска република, тоест не може да реши проблемите. Но това не му пречи да мобилизира такъв потенциал, който обективно

да оцени и да предложи решенията. Това е амбициозно, но сега не е реалистично на този етап.

Нататък. Кой следва?

ЖИВКО ГЕОРГИЕВ:

Може би естествено тръгнахме, но имам чувството, че далече отидохме, прекалено. Полека-лека минаваме в някакъв максимализъм, който е непостижим не само за една институция, за един мандат, а за векове. Пък и максимализмът в крайна сметка се превръща в покана за бездействие. Добра е основата, бяха подхвърлени доста неща, но като се замисля, Боже мой, този мандат може да остане трайно в паметта, или как ще го наречем, в историята дори, и с две – три неща, изглеждащи ни сега доста дребни. Поне това показва моята ретроспекция от знанията ми по история. Какво и кой с какво са го запомнили, говоря за емблематични водачи и фигури от световната история. То ако всички там са се напъвали да правят стратегия, както и аз тръгнах в началото, те щяха да си умрат в писане на стратегии и щяха да ги помнят в най-добрия случай като някакви дилетанти, писачи, писари и пр.

Но – генерираме, то мозъчната атака е “смело и безотговорно”, това са правилата – смело и безотговорно – и никаква критична рефлексия в момента на мозъчната атака. После настъпва фазата на съветите. Ние така някак си ги омешахме и след това боли глава.

Генерираме смислени идеи, които, първо, някак си спонтанно ни хрумват, дори като елементарни граждани, не като съпричастни към президентската институция, като свързани с този имидж, с тази репутация, с тези ангажименти, които вече са поети. Нека да не мислим някакви прекалено екстравагантни неща, които по някакъв начин не следват логиката на първия мандат и на тази репутация, тези очаквания, които хората са формулирали по отношение на

президентската двойка. Генерираме идеи, те да са близки. След това ги оценяваме по степен на социална значимост и по степен на реализируемост, при това по-бързо.

Много красиви идеи, веднага ще ги отхвърлим, тъй като са в зоната на визионерство, на виденията, Нострадамус... И ще оставим поне две – три. Ако направим такава дисциплинираща дискусия, две – три, много социално значими, в рамките на изпълнимостта, поне в тригодишната първа фаза, но и докато правителството и мнозинството е това. Ако трябва, ще помислим технологически как да се реализира, как да се пакетират като социален маркетинг, каква социална подкрепа ще се осигури – неправителствени организации, каквото намерим, медии. И да се реализира това. Ще бъдат запомнени тези неща и не само ще бъдат запомнени, но ако са особено значими социално или адресирана към бъдещето проблематика, ще продължават да играят роля и след като мандатът свърши. За мен това е болката. Че какво й беше лошо примерно на идеята на Българския Великден. Говоря за една предишна идея. Много смислена идея. И тя стана все по-смислена с времето. Все повече наши деца са там. Умря. Боже мой, аз дори на инат бих я възкресил, нищо, че е чужда марка.

Нека да останат 3-4 идеи, които имат зад себе си такива солидни граждански мрежи, коалиции и пр., медийно, че те да продължат да си съществуват и нещо повече, да се развиват, да се обогатяват и да си останат свързани. Българската Коледа стана марка. "Съхрани българското" безспорно е марка – говоря от гледна точка на прозаичния маркетинг. Не всичко останало е. Но създай институционалната структура, която да продължи, това, което се нарича устойчивост. Не постигнем ли устойчивост, всичко останало е пясък. Плюс това, извинявайте, но ако там има 3-4-5 такива устойчиви мостове към бъдещето, това означава и влияние. Това

означава и социално-политическо влияние, отвъд границите на мандата.

Навярно сигурно ще тръгнем от такива по-обща неща, но и аз бих бил по-склонен да тръгнем по някаква дисциплинираща процедура. И накрая да останат идеи, които отговарят на следните поне 3-4 условия: първо, пасват ли на имиджа, и предишни ангажименти, вторият мандат да продължава първия; второ, социално значими; трето, реализиреми и то от гледна точка на бърз резултат.

Сега, инвестиция в образованието, в човешкия капитал – чудесна идея, това трябва да е държавническо решение, някак си няма да ми отговори на някои от критериите. Там възвръщаемостта е бавна. Ще кажем – ами кой друг, ако не президентът, ще мисли държавнически? Абе, съгласен съм, ама някак си не ни е на нас работа. Може да има тези дебати, нека да се пусне, нека се създаде някаква институционализирана форма на диалог, то да си намери институционална форма, президентът да го покровителства, но не може то да бъде ангажиментът на президентската институция, то само може да го запусне, да зададе някаква обща тема за размисъл, да мобилизира поне интелектуалните ресурси. Но нямах патоса на достатъчна конкретика. Или група да мисли наистина – България в 2020-2030 г., всичките измерения. Добре, ще се връщаме явно.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Живко катализира дискусията. Аз веднага поемам ръкавицата и ще се опитам да обясня няколко неща така, както аз съм ги усетил.

Каква е разликата между резултатите на Българската Коледа и Българският Великден и къде е обяснението според мен?

Обяснението е простичко – в това, че ние просто умеем да правим нещата по-организирано и по-добре. Никакво друго обяснение няма. Едно от качествата, които досегашният екип, вярвам в по-голяма степен и бъдещият притежава, е действително

организационни възможности, като се хванем с нещо, успяваме. Сега, има няколко съвсем конкретни неща, защото аз държа да има отвреме-навреме такива конкретни неща, зад които се знае, че президентът стои. Може да не е пряко, да не е на първия ред.

Може би не точно с тази формула в това съдържание, но си струва да видим как работим с младите ни сънародници в чужбина, не с всички вероятно. Дайте да изберем някаква група, да се фокусираме някъде, откъдето действително ще има някакъв по-бърз резултат, не в този смисъл, в който, както и Венци подхвърли тук, се реализираха част от възпитаниците на Българският Великден. И аз чакам идеи в това отношение.

Не знам откъде дойде тази хипотеза за разделяне на мандата три плюс две. Тоест, знам, че беше от една политологическа дискусия, но няма логика в това. Повярвайте ми, това е моето вътрешно усещане. Вярно, интересът ще пада към финала на мандата, но няма да падат възможностите от този факт на приближаването на финала. Да де, но има много други фактори, които ще въздействат. Ако 2009 г. ние успеем да вържем едно стабилно, сигурно правителство, това е значим фактор. Ако ние успеем да решим много други въпроси – така както за година и половина повече или по-малко решихме в други сфери извън изпълнителната власт и президентската институция, това също създава, залага възможности. Но някак си сигурно някой има обяснение за това, което върви. Мисля, че при Добрин го имаше в доклада.

ЖИВКО ГЕОРГИЕВ:

Възможно е развитие, но не е гарантирано.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Във всеки случай няма логика това, при Путин да не би да е по-различно?

КРАСИМИР СТОЯНОВ:

Кой ще е следващият президент? – Путин. При нас не може да стане така обаче.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Не, напротив, следващият президент може да бъде избран, има такава хипотеза, с нашето активно участие, съпричастност. Но от това не следва, че той ще следва линията, която аз съм имал. Вижте партиите. Това, че аз съм бил наследник на Жан Виденов, означава ли, че съм следвал неговата линия? Или пък, че Станишев сега провежда моята политика. Няма такива работи.

КАТЯ НИКОЛОВА:

Е, не е така.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Не можеш да сложиш знак на равенство между Станишев и Първанов, казвам го като реплика към това заглавие, което Краси тук цитира, на което се позовава – следващият президент пак ще е пак Путин.

Много важно е действително да намерим още един баланс. Това е балансът между онези инициативи, които дават относително бърз ефект, поддържат високо доверието във възможностите на институцията, и онези стратегически инициативи, даже някои от които може да са непопулярни, но зад които ние заставаме с авторитета си, защото смятаме, убедени сме, че това трябва да стане. Това е според мен също една от първите и основни задачи на екипа. Но засега моето усещане е, че водим дискусията по един модел, който ми напомня – моята жена ще потвърди, времето, когато нашият син – той беше на 3-4 години тогава – питаше “Кога ще ми купите какво?” Тоест засега си задаваме много въпроси без да има конкретика в отговорите.

Още утре трябва да може да извлечем като развитие на схемата, която Добрин начерта в началото на заседанието, вече неща, които да запълнят квадратчетата и които да са развитие на

онова, което го имаме от първия мандат, но които да показват качествено новото за втория. Засега сме в очакване.

Заповядайте. Проф. Борислав Борисов – ректор на УНСС и поканен за съветник по проблемите на науката, образованието и икономическото развитие.

БОРИСЛАВ БОРИСОВ:

Благодаря.

Господин Президент,

Господин Вицепрезидент,

Госпожо Президентша,

На мен много ми хареса дискусиата и благодаря на колегите и Добрин Канев, и Живко Георгиев, и Васил Проданов, които сложиха началото, и въобще на всички изказващи се, защото се заредих от кротка дрямка до енергични подскоци, слушайки отделните изказвания.

Живко Георгиев е прав, че доста се увлякохме според мен, нали не се критикуваме, мозъчна атака е, всеки може да си говори спокойно. Защо? Ами слушам например за икономическите параметри за развитието на България. Да не би президентът икономическата политика? Той ли залага темповете на растеж, той ли определя икономическите механизми в страната? Защо ние говорим за неща, които не са наша работа? Икономическата политика е нещо, което се прави от политическите партии. И всяка политическа партия си има партийна програма, в която са заложени схеми на икономическо развитие, с различни темпове на растеж, с различни механизми. Защо товарим президента с функция на президентска република, когато това просто не е така?

В тази икономическа политика, ако търсим мястото на президентството и конкретно на президента, аз бих казал, че трябва да намерим непоклатими жалони, които независимо каква политическа сила е на власт и каква политическа програма

изпълнява, президентът да може да въздейства върху тях или чрез тях. Едно такова нещо на мен например ми се струва един такъв фактор в нашето общество, генерал Колев го нарече управление на ресурсите, аз го наричам ниска степен на организираност на обществото и на всяка обществена система в България, която искате вземете. При тази ниска степен на организираност на обществото и на обществената система ресурсите се изразходват неефективно.

Днес на обяд имах възможност да споделя на масата един случай, който ме е впечатлил преди 25 години. Общината на Осло започва да се занимава с това, че на спирките на градския транспорт е пълно с билетчета от градския транспорт. И не може да му намери решение. Слага чистачки, кошчета, харчат пари, все си е мръсно. И най-накрая общината обявява лотария на билетчетата от градския транспорт, който спечели - номерът на билетчето му е номерът, дето си му е в джоба – печели безплатна карта за пътуване. И изведнъж всички билетчета изчезват. Ни пари, ни нищо, просто организационно решение. Просто. Един от факторите, ако не ни харесва тази дума конкурентоспособност, има други, простички измерители на един много простичък, обаче световен измерител – нарича се производителността на труда. От тази производителността на труда 20-30% идват от прости организационни решения. Ние ги нямаме. Погледнете нашите системи и организациите им какви са, обществените ни системи. Погледнете само обществената ни администрация или обслужването на гражданите в държавната и общинската администрация. Да не говорим за другите системи.

Този проблем води до един втори проблем, който също според мен е много характерен за нашето общество – и за икономиката, и за обществената ни система въобще. Незавършеност на нещата. Или това е липса на устойчивост на системите. Или това е – преди малко се говореше – започне се нещо да се прави, кампаниен характер и не се довежда до края. То не става постоянен елемент, едно постоянно

присъствие от нашия живот. Да умреш от смях. Тази седмица КАТ ще глобява за коланите. А другата седмица?

Ние сме един типичен пример на тази поговорка – власите се давят накрая на Дунава.

Господин президентът много правилно каза защо е по-успешна Българската Коледа от Българския Великден – защото по-добре са организирани хората, по-добра е организацията. Липсва ни тази организация да довеждаме нещата докрай и да ги въвеждаме в устойчива система. Или на първото нещо аз бих казал, много ми се иска по някакъв начин ние да обсъдим тези неща, когато степента на организираност на обществото да се повишава, но да може да се влияе от президентската институция. Как да стане това нещо? Президентът да бъде един гарант за мярата в обществото, мярата. Баба ми казваше – българинът е човек, който не може да ходи по средата на улицата, той е на зиг-заг, или наляво, или надясно, по средата обаче не може да ходи.

Оттук се връщам на изложението на колегата Канев от сутринта – чрез кои механизми президентската институция може най-удачно да влияе в обществото. Много съм съгласен и подчертавам, те бяха наречени в изложението “Президентски дебати”, мисля, че бяха, “Български дебати”. Изключителен механизъм. Ами ето я формата – дебатът, излиза се с теза, въпросът е да се намери проблемът, по който да се дебатира и да се намери това решение на проблема, което може с президентските механизми да се реши.

Вторият акцент аз бих поставил неминуемо, господин Президент, на младите. Бих го извел даже над черта – диалогът с младите. Както са “Президентски дебати”, така да станат “Младежки дебати”, или “Президентски дебати с младите”, с младите студенти, с младите ученици, с младите таланти, с младите информатици. Защото, прав беше колегата преди малко като каза –

нямаме като Румъния петрол или газ. Единствената конвертируема стока на българската нация в момента на световния пазар е интелектуалният ѝ потенциал и фолклора. Ние друга конвертируема стока в момента нямаме. Нека тези дебати да доведат до това, до което – аз ще подготвя материал и ще го внесе – използването на интелектуален потенциал да подредим системата на висшето образование, системата на средното образование. Преди малко се засмях Венци Димитров като каза – абе, дай малко държавно финансиране и на частните университети. Ами ето ви един въпрос, който да разискваме. Не се ли лансират обратно, частните университети повече в България, отколкото държавните. Аз твърдя, че е така и че държавните са поставени в неравностойно положение.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Аз говорих за училището.

БОРИСЛАВ БОРИСОВ:

Да, аз така го казвам.

И сега стигам до висшето образование и свършвам, за да не бавя много дискусиата.

Вие, господин Президент, зададохте въпрос за студентското кредитиране. И аз Ви отговарям – в момента в Народното събрание е внесен законопроект за изменение и допълнение на Закона за висшето образование, където под скрита, но се връща платената форма на обучение на студентите в държавните университети. Тази платена система няма да може да действа или ще действа антисоциално, ако не се реши въпросът със студентското кредитиране.

Давам прост пример. Вчера имах ректорско-декански съвет. всички искат таксата да се вдигне до тавана, колкото издръжката на един студент. И им задавам простицък въпрос – добре де, ами наистина има бедни деца. Каква система имаме ние, на тези бедни деца като вдигнем парите до тавана, да им осигурим да дойдат да

учат? Бележка за доходите вече не важи. От ЕООД-то ще ми донесат отрицателен договор, че имат. Няма я системата за студентското кредитиране, ключов въпрос. Ето го коректива на едно решение, което ще вземе парламентът, къде е студентското кредитиране. Те трябва да вървят ръка за ръка.

С този конкретен пример свършвам, запазвам си правото и утре да взема думата.

Благодаря.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Аз бих взел отношение по последното. Само като повод, да мислим за нещо, което според мен е важен лост в правомощията на президентската институция. Мисля, че Венци Димитров спомена за правото на обръщение. И тук има свръхочакване към институцията. Волен Сидеров беше казал, че като стане президент ще прави всяка седмица обръщения, всяка вечер ли беше, да. И други президенти, като нямат какво да обещаят, обещаваха това – че ще правят обръщения.

Аз винаги съм бягал от това, макар че тогава, когато смятам, че имам какво да кажа, съм отивал в парламента. Справка случаят Ирак или каквото и да е. Дайте обаче да помислим точно за това, може да не е обръщение към парламента, може да бъде в някаква периодична пресконференция. Гледаме законодателната програма на парламента за сезона, на правителството. Отбелязваме си онези 5-6 закона, по които имаме насрещни предложения и условия, ако щете. Ние нямаме законодателна инициатива, но това не пречи да изразим публичната позиция на етап преди приемането на закона. Ако смятаме, че една такава мярка е антисоциална и че тя може да бъде работеща само при наличието на ефективна система на кредитирането, дайте да го кажем достатъчно рано.

Сигурно могат да се посочат ред други примери и е по-добре да го направи преди законът да влезе и в комисията, ако щете, дори, на работно равнище. Защото в момента, в който се задвижи процедурата, има много други политически, ако щете, дори и личностни фактори, които действат и които правят необратим процесът. Много рядко успяваме да постигнем някакъв ефект, а и сигурно не бива, освен ако не се налага.

Що се отнася до “Българските дебати”, те са и важен лост в моите представи за консолидация на научния, експертния, политическия и управленския потенциал, защото не са много форумите, на които можем да съберем тези хора, така както аз си представям. Отворен съм за всякакви предложения. Да ги съберем не за медийно обсъждане. Дайте, ще ги събираме ей така, без да я има трибуната, която изисква друг тип поведение. Това помага, както се вижда и от днешната ни дискусия, за взаимното ни опознаване, за изработване на ефективни механизми за формирането на позиция и на политика, и мисля, че в крайна сметка някой някога може и да се възползва от това, тоест и нацията да има реална полза, освен всичко друго, реалният резултат.

Доц. Сашо Пенев.

САШО ПЕНОВ:

Уважаеми господин Президент,

Уважаеми господин Вицепрезидент,

Уважаема госпожо Първанова,

Уважаеми колеги,

Аз искам да разгледам въпроса малко от юридическа гледна точка, тъй като каквато и инициатива да се избере, тя трябва да намери съответната правна форма.

Според мен и в бъдеще ние ще продължим работата си по активен анализ на социалното, трудовото, екологичното

законодателство, както сме правили досега. Смятам обаче, че това, което каза проф. Борисов, е важно.

В момента този законопроект е внесен от група народни представители – законопроекта за изменение и допълнение на Закона за висшето образование. Ние трябва да намерим форма и не само по този законопроект или например, когато се обсъжда стратегията за здравеопазването, предварително да декларираме нашата позиция по обсъжданите проблеми. Това може да бъде освен обръщение и декларация от страна на президентството, което в предходния мандат не си спомням да сме използвали относно законодателната дейност.

От друга страна, още сутринта, когато господин Димитров говори, ми хрумна идеята с какво можем да останем в историята, или като наследство, както тук се спомена, по отношение на политическата организация. Ами дълги години вече се дискутира изработването на избирателен кодекс. Ние минахме през всички варианти на избори. Там може да намери отражение идеята за финансирането на всички видове избори, като това може да бъде възложено на утвърдените специалисти в изборното законодателство в България. А сега, преди всички избори, които се задават, винаги в Народното събрание постъпват законопроекти, било то от народните представители, било то от правителството, било то от неправителствени организации.

Това по отношение на текущото законодателство.

Що се отнася до взаимодействието ни с институциите, участващи в законодателния процес, досегашната ни практика беше, че ние получавахме информация за законодателството преди всичко от Министерския съвет и впоследствие вече като приети закони от Народното събрание. Тоест ние няхаме поглед върху това, което става в самото Народно събрание при обсъждането на законопроектите.

Твърде често се внасят законопроекти от народни представители, които ние поне в Съвета по законодателството не познавахме или не сме били запознати, или по лична инициатива се снабдявахме с тях. Като пример мога да посоча, че в момента е вкаран един законопроект за изменение на Закона за местното самоуправление и местната администрация, който засяга пък местните референдуми. Също интересна тема, по която бихме могли да дискутираме, от група народни представители.

Честа практика е заедно с внесените от правителството законопроекти да се внасят и паралелни законопроекти и накрая да се прави общ законопроект, без ние да сме били в състояние да проследим възникналите дебати по време на обсъждането му, за да можем превантивно да изработим позицията си впоследствие за изработване на становище за вето или за евентуално питане на Конституционния съд.

Що се отнася до тези два механизма, които сме използвали в досегашната си работа, ветото, което президентството е правило върху законите, по мое виждане в бъдеще би могло да се обсъди дали, когато се противопоставяме на спорни парламентарни решения, това да не е обвързано със становището на различни граждански организации. Това по-нататък ще е свързано и с питанията ни до Конституционния съд.

Досега имам усещане, че ние много се колебаехме в това дали ветото ще бъде успешно или не. Според мен, когато ние вземем една позиция за целесъобразност на закона, ние не бихме могли да влияем на народните представители до такава степен, а понякога се получава и едно приемане на инат на предходните текстове, макар и да се осъзнава, че те са грешни. Резултатите – последните вета, които правихме.

Във връзка с това е и проблемът с питанията до Конституционния съд. Свидетели сме как напоследък омбудсманът

на републиката за кратък период от време няколко пъти сезира Конституционния съд, заставайки зад исканията на различни граждански организации. В миналото това го е правил и главният прокурор, между другото. При липсата на възможност Конституционният съд да бъде пряко сезиран, смятам, че няма да е чак толкова страшно, ако пак след консултации със съответните граждански организации сезираме Конституционния съд, за да може той да се произнесе по конституционносъобразността на някои от законите. В края на краищата няма друг орган, който да прецени дали един закон е конституционносъобразен или не, освен Конституционния съд и той трябва да бъде сезиран от някого.

И накрая ми се ще да кажа нещо и във връзка с прилагането на правото на Европейския съюз. С приемането ни в Европейския съюз се премина от практиката на приемането на множество закони с неясно съдържание, защото така налагали изискванията на Европейския съюз, към тяхното практическо прилагане. Мерки по прилагането на законите трябва да приеме както Народното събрание, така и изпълнителната власт, така и съдебната власт.

Скоро ще станем свидетели на това как ще се водят искове срещу България за неизпълнени решения на Европейската комисия, за неизпълнени законодателни мерки и т.н. Струва ми се, че тук ние не сме подготвени и като мярка бих предложил да се акумулира целият наличен кадрови потенциал в държавата, защото макар това да са проблеми преди всичко на Министерския съвет и на Народното събрание, смятам, че президентската институция не би трябвало да остане безучастна.

Ако се реализира идеята, която се лансира на срещата в Берлин за изработването на нов договор за Европейския съюз, според мен бихме могли да обсъдим възможността президентът, защото има и такова правомощие по Конституцията, да се превърне

в нещо като обединител за изразяване на обща българска позиция по време на воденето на преговори.

Смятам, че по този начин ние ще можем да влияем върху този преговорен процес, мобилизирайки интелектуалния потенциал на нацията.

Това е накратко, което исках да споделя с вас.

Благодаря ви.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря на господин Пенев.

ВЕНЦИСЛАВ ДИМИТРОВ:

Може ли да задам един въпрос? Имате ли практиката да четете и решенията на съда в Страсбург за правата на човека? Защото напоследък има много, които касаят България, и те са важни, наистина засягат страната.

САШО ПЕНОВ:

Благодаря Ви. Ние разполагаме със специалисти в президентската администрация, които са и членове на Консултативния съвет по законодателство, които познават тази практика, но едно от организационните ми предложения беше дали пък президентството не може да създадем нещо като център, като библиотека, която да съдържа минимум информация за всичките тези най-важни неща – законодателство на Европейския съюз, практика на Европейския съд или практика на другите европейски съдилища, и тази библиотека да се ползва не само от...

СОНЯ СТАЙКОВА:

То го има в интернет.

САШО ПЕНОВ:

Има го в интернет, но нямаме например към момента абонамент за официален вестник.

СОНЯ СТАЙКОВА:

Имаме го.

САШО ПЕНОВ:

Ами аз съм питал. Така че това ще бъде полезно и за следващите институции.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря на доцент Пенев, който оглавява Правния съвет, където имаше голямо текучество, както знаете, през изтеклите пет години.

Между другото, той оглавяваше една много важна комисия по опрощенията, и ще продължи да я оглавява. Една дейност, която остава почти незабележима, но която е израз именно на тези социални характеристики на институцията, към които се стремим.

По поставения от него въпрос за едно по-ефективно взаимодействие с Народното събрание и най-вече на етап изработване на законите, мисля, че сега през втория мандат ще имаме по-добри резултати, защото имаме и парламентарен секретар, в лицето на Бойко Радоев. Разбира се, неговата задача ще бъде не само за това да следи за движението на законопроектите. По тази работа вероятно ще бъдат ангажирани и някои други. Ние с Венци Димитров сме коментирали икономическите закони. Много по-важно е атмосферата в парламента, защото щем, не щем, парламентът ражда основните политически новини, поне многобройните политически новини и би трябвало да ги хванем в зародиш, а не да научаваме от медиите за тях. Правилни сме, между другото, но действително може да се развие като практика, във всеки случай по основни и по силно дебатирани законопроекти да търсим мнението на граждански, на синдикални организации например, най-малкото, защото – повтарям – те търсят някакъв адрес, за да изразят своята позиция и често пъти президентството се оказва единствената възможност.

По отношение на ветото, някак си от година и половина не знам като бройка, като съотношение ветата как са в сравнение с

предишните години, сигурно са по-малко. Една от причините е, че щадя, разбира се, коалицията, втората причина – може би тя би трябвало да бъде първа – е, че нямаше все пак толкова конфликтни закони. А тези, които будеха повече възражение в президентската администрация от мен самия, засягаха преди всичко бюджетни въпроси, а е много тежко едно решение да наложим вето по един такъв въпрос, по кръга от закони, които засягат формирането и реализацията на държавния бюджет. Но във всеки случай трябва достатъчно отрано да си поставяме нашите условия, да не се сърдят приятелите от парламента и правителството.

Не знам какво би показал един анализ на питанията до Конституционния съд и ще помоля да ми направите един такъв анализ не само от гледна точка на инициаторите. Между другото Петър Стоянов мисля, че няма нито едно питане... Ние имаме пет. Аз съм чул от предишния председател на Конституционния съд, че Стоянов не им е създавал много работа, без да съм се интересуval от бройката. Но има мегдан, има терен за много повече, без да прекаляваме. Омбудсманът според мен малко преиграва с тази възможност. Той си знае. Тук обаче действително тази практика можем да я използваме, особено предвид на това, че много често ние сме притиснати от парламента, Бойко, ще помоля да се сведе и по твоя линия и на ръководството на коалицията, и на парламента особено нещо, което ние сме отправили като възражение. Обикновено законите ги получаваме на седмия, осмия ден, сигурно и по-късно, (Цветан Сивков: до 12-ия) до 12-ия, при срок от 14 дни. Тоест топката се разиграва до последните минути и ние трябва да вземем решение. Когато става дума за безпроблемна ратификация, подписваме, но когато става дума за тежък проблем, това ни създава допълнително усложнения. Така че в духа на коректните ни взаимоотношения е хубаво този проблем да го изчистим своевременно.

Иначе аз бих предложил по повод на законите, свързани с членството ни в Европейския съюз, по всички тези въпроси, които бяха споменати за отношенията ни с някои от европейските институции, може би си струва да се направи едно съвместно заседание на Правния съвет и Съвета по европейска интеграция (използвам работното му название, той ще трябва да се трансформира сигурно). Но във всеки случай има достатъчно проблеми, които да произтичат от членството ни след 1 януари, така че аз не смятам, че този съвет трябва да преустанови работата си. Друг е въпросът, че все не намираме достатъчно силна тема, за да ги съберем.

Аз предлагам да вървим към финализиране на дебата. Доцент Сивков, понеже сме подхванали правната проблематика. Да чуем Вас, има заявка от господин Странчевски, господин Вицепрезидент, Вие днес ли желаете да вземете отношение?

АНГЕЛ МАРИН:

Ако не нарушаваме графика за вечерята...

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Няма проблем, вечерята може да почака.

Доцент Сивков, заповядайте.

ЦВЕТАН СИВКОВ:

Господин Президент,

Господин Вицепрезидент,

Госпожо Първанова,

Уважаеми колеги,

Част от нещата, които имах намерение да кажа, вече се споменаха под една или друга форма и затова аз ще наруша правилото на древните римски юристи, че съдията говори чрез своите автори, няма да прочета дисциплинарно всичко, което съм си написал, а ще кажа две – три неща, които считам, че са важни, още

повече че досега съм дал два – три материала, вероятно, по повод тази среща, и там съм казал още няколко неща.

Първо, да продължа думите на Сашо Пенев по повод ветата и питанията на Конституционния съд.

Ветата, господин Президент, според мен много рядко играят преследваната роля. Тяхната цел е да се оправи нещо в законодателството, да се дисциплинира парламентът, да се покаже становище на обществото. Това се случва много рядко. Истината е, че това се случва много рядко. Освен това при всяко едно, как да кажа, преодоляно вето се поставя въпросът за оценката – спечелил-загубил. Така че за мен този механизъм много рядко е ефективен.

За разлика от това, при питанията до Конституционния съд за тълкуване на Конституцията, за обявяване на противоконституционност на законовите актове се постига друг резултат, който според мен е по-траен. По-траен е в следния смисъл.

На първо място, по-траен е, защото по този начин ние може да дадем рамка на бъдещото законодателство.

На второ място, по този начин ние определяме рамките, в които законодателят може да вземе едно или друго решение. Това е по този въпрос.

Вторият въпрос, който аз считам за много съществен и който аз считам, че в условията на втори мандат също трябва да преразгледаме, това е въпросът за правото на президента да внася промени и изменения в Конституцията. За мен това е изключително важен въпрос. Това също е начин да се зададе тон за дискусия, да се даде позицията на президента и да се създадат условия политическата класа да изрази становище. Друг е въпросът какво е то.

И сега си представям един въпрос, по който би било добре според мен президентът да поеме инициативата. Примерно това е въпросът за някакво ограничаване на имунитета на президента. Не

имунитетът, а авторитетът прави президентската институция. И това е видимо от сравненията между предишните двама президенти и сегашния президент и вероятно президентска администрация. Това е следващият въпрос.

Друг въпрос, който аз си представям за важен, това е отношението към съдебната власт. То през целия този мандат показва добри резултати. Мисля, че демонстрацията на уважение към съдебната власт е нещо изключително важно. И това е важно, защото съдебната власт е, как да кажа, имунната система на българското общество. Хубава или лоша, тя е такава и ние трябва да подобряваме отношенията си с нея, което ще доведе и до подобряване на ситуацията вътре в нея.

И сега ще ви кажа още нещо, това е важно, тъй като в момента част от колегите – това са там адвокати, нотариуси и т.н. – са крайно негативно настроени към сегашното правителство заради ДДС върху този тип услуги. А това са хора, които определят мисленето, които взаимодействат с хиляди хора всеки ден (Сашо Пенев: и съдиите) и съдиите, казва Сашо. Това е изключително важен инструмент за влияние.

И още нещо, което някак си през годините ми стана, как да стана, тясна специалист, това са ордени и медалите. За тях беше споменато досега и така или иначе, това е една много чувствителна тема за обществото или за всички отделни граждани. Тук има няколко неща, които трябва да се имат предвид.

На първо място, Конституцията не предполага да има предложения от Министерския съвет, от министъра на външните работи и от министъра на отбраната, както сега това е записано в закона. Това правомощие може да се упражнява самостоятелно, но по традиция от стария Указ за духовното стимулиране това остана и в сегашния Закон за ордени и медалите на Република България. И

това е едни повод, господин Президент, да се попита Конституционния съд.

Имате и още една практика, която намирам за полезна и за ефективна, това е почетният знак на президента. Това е една допълнителна възможност за Вас да изразите една оценка към постиженията на граждани или на някакви организации. Това обаче е дейност, която е някъде около границата на закона в този й вид. За мен трябва да се намери механизъм за създаване на правила. Като се създадат правила, ще може да се разгърне като собствена Ваша или като собствена на президента наградна система и това ще е част от наследството, което ще оставите на следващия президент.

Има някакви възможности, първо, да се запази сегашното състояние, което обаче не позволява разгръщане. Второто е да се създадат наши, вътрешни правила, и третото е да се направи опит за изменение в този закон. Според мен третото ще е най-проблематично и затова трябва да търсим възможност това да стане с вътрешни правила. Като че ли някакъв съвсем условен пример има с наградата "Джон Атанасов". Казвам условна, защото става дума за друг тип награда.

Това са нещата, с които може да се остане в бъдещето.

И още няколко неща искам да кажа. Навремето някъде в тези неща, които представих, Димитър Иванов предложи музей, аз споменах за библиотека, каквато според мен е практиката в Америка, там имам усещането, че всеки президент, изкарал мандата си, прави по една библиотека. Мисля, че това е нелош опит. Не знам доколко е възможен в българските условия, но си представям, че трябва да се опита.

И още нещо искам да кажа, това е по повод традицията. Президентската институция е една млада институция. Институциите на изпълнителната власт и на съдебната власт честват 125 години, 130 години, в зависимост от това какво са решили. Мисля, че е

време ние да потърсим начин и форма да отбележим една годишнина. Сега, очевидно няма да е 15, но като че ли 20-ата ни годишнина ще е във Вашия мандат. И това е повод и за честване, и за писане история на институцията. Тъй като 20 години са все пак срок за оценка, а президентската институция – това е държавния глава, той стои начело на държавата и от историята или погледа върху президентската институция може да се даде и идея за поглед върху съвременната българска история.

Благодаря.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Само да не се окаже, че на това честване ще сами с вицепрезидента. Тоест другите, нашите предшественици няма да го уважат, особено единият, малко е труден за взаимодействие. Но по принцип има много хляб в идеите, които доцент Сивков лансира. Друга тема е, тя не е за такова широко обсъждане, но няма никакви традиции в институцията. Доколкото знам, който си е тръгнал, е опразвал бюрата, шкафчетата. Няма ги архивите, няма ги документите. За библиотеката никой не се е грижил – говоря за библиотеката на институцията, не на отделните президенти. В този смисъл първите 15 години са позагубени. Но аз твърдя, че в това отношение ще си свършим работата. Сигурно е стигнало до онези, които досега изпълняваха длъжности в администрацията, стремежът ни е да съберем, да систематизираме, да обработим цялата документация, защото който и да е наследникът, той трябва да стъпи на солидна основа.

Аз съм привърженик по-скоро на втория вариант, ако съм си отбелязал правилно, за развитието на някаква наградна система на президента. Сега почетният знак, който имаме, е на нивото на почетния знак на община “Средец”. Не съм удовлетворен, аз съм го казвал на господин Стоянов. Всички институции имат по-солидни и по-привлекателни почетни знаци, а би могло наистина да се

разнообразят възможностите, защото не по наша вина, твърдя, беше създадена една неблагоприятна атмосфера около темата ордени. Искам поне в този състав да кажа, не искам публично да се обяснявам, но аз съм направил две или три предложения като гражданин, като президент няма как наистина. Едното от тях беше за Желю Желев, другото беше за творци, не си спомням кои.

Всички тези предложения, които ми се приписват, съмнителни, са направени от предишното правителство. Знаят колегите от Правния съвет, господин Стоянов в по-голяма степен. Сега тази практика се разраства и аз ще помоля Катя Николова да сведе до знанието на правителството следната ми молба, която настойчиво поставям отдавна. Всеки министър, понеже си има лоби, даже невинаги в рамките на нишата, на сектора, за който отговоря, прави предложение писмено, директно, без да го е коментирал устно, каквато е практиката, без да сме обсъдили. И ако аз го върна, контраата ще е в мен, в администрацията. Разбира се, става дума за авторитети. Но нередко и за спорни фигури.

Допреди няколко месеца бяха направени 270 предложения за ордени. Освен че сме дали сигурно 30-ина, а не сме ги връчили. От миналата година, от 24 май не сме връчвали.

КРАСИМИР СТОЯНОВ:

Само един.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Има един случай. Значи трябва да променим малко системата. Не се плаша от критиките на опонентите, но ред трябва да има, защото има солидни хора, има хора на пенсионна възраст, да не дава Господ да си отиде някой от тях, няма да си получи заслужената награда. А в същото време ни затрупват с предложения.

Толкова по този въпрос.

Аз ще помоля да се направи един анализ на един кръг закони, които в по-голяма степен засягат президентската институция. Казах вече за Консултативния съвет.

За службите. Говоря за НРС и НСО, тези, към които имаме по-изразено отношение. Възможно ли е приемането на нови закони? Като гледам дебата, който всеки път избухва по повод на една или друга идея, аз се изпълвам с все по-голям скептицизъм. Не съм убеден, че парламентът има доминиращо мнозинство, говоря не за мнозинство като коалиция, говоря за народни представители, за политически виждания, което да подкрепи работещи, модерни закони за службите. По-скоро това би се изразило в поредния дебат за миналото, за което си говорим. Но във всеки случай трябва да се намери добрият момент, в който такива закони да се прокарат. Вероятно след местните избори ще имаме един луфт, достатъчно далеч преди следващите парламентарни избори, в който да се хванем с такива закони, които няма да ни донесат активи, но са необходими.

Не знам по избирателния кодекс, по тази идея какво ще кажете. Дали може да се консолидира позиция по този въпрос?

КАТЯ НИКОЛОВА:

Поставен е този въпрос.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Аз предлагам утре да го развиете от политическа гледна точка, защото от правна гледна точка, от морална, ако щете, аз съм твърдо за, от гледна точка на възможности за реализация го преценете.

Господин Странчевски, след това вицепрезидентът господин Марин.

ПЕТЪР СТРАНЧЕВСКИ:

Уважаеми господин Президент,

Господин Вицепрезидент,

Госпожо Първанова,
Дами и господа,

Чувствам, че моето изказване трудно ще се впише в днешния дебат, както и в утрешния дебат, но доколкото съм поканен, присъствам и ползвам оклад наравно с всичките, аз се чувствам задължен да го направя.

За новите колеги, казвам се Петър Странчевски, контраадмирал от запаса. През първия мандат и към днешна дата изпълнявах задължението да подпомагам президента при изпълнението на функцията му като върховен главнокомандващ на въоръжените сили. Държа да отбележа, че това е едно от действително малкото правомощия на президента, което е изрично дефинирано в Конституцията на Република България.

Във встъплението на колегата Добрин Канев не беше споменато за тази функция на президента – нито за добро, нито за лошо, нито с поглед назад, нито с поглед напред. Аз приемам това неспоменаване като комплимент към господин президента, към господин вицепрезидента, а и частично към себе си в смисъл, че президентът изпълнява задълженията си на върховен главнокомандващ в такава степен добре, че за втория му мандат няма какво да се добави и днес тук няма какво да се обсъжда. Това в голяма степен е точно така и все пак, няма добро, което да не може да стане още по-добро.

За втория мандат аз считам за целесъобразно президентът да се концентрира малко повече върху подготовката си за изпълнение на своите функции на върховен главнокомандващ във време на война или друго извънредно положение, както твърди Законът за отбраната и въоръжените сили.

Например президентът според мен би трябвало да формира Върховното главно командване не само с фактическото започване на

военните действия, както твърди законът, а и в мирно време, периодично, с цел тренировка.

Второ, президентът като върховен главнокомандващ би трябвало не само да посещава учения, провеждани от други институции и държави, но сам да инициира учения, на които под неговото ръководство да се тренира управлението на държавата при извънредно положение и война. Ние вече говорихме за проактивност в поведението на институцията. И това би могъл да бъде един от случаите, когато президентът да прояви инициатива.

По-нататък, може и следва да се подобри системата за информирането на президента за текущата обстановка в страната и в света. Всеки военен командир и командващ започва деня си с доклад за обстановката, в най-голяма степен това би трябвало да се отнася за върховния главнокомандващ. Разбира се, с прилагането на съвременните информационни технологии, към които господин Георги Първанов определено има вкус.

Подобряването на системата за информираност съвсем не касае само сектора “Сигурност, отбрана, кризи”, тя може да обхваща всички области на интерес, при което ще се намалят и случаите, при които президентът научава за събитието първо от медиите, без да подценявам значението на медиите.

Съвсем не искам да кажа, че по направленията, които повдигнах, господин президентът не е мислил и не се е готвил. Просто президентът не е правил това публично. Мисля си, че ако едно задължение на президента е обявено публично, в случая в Конституцията, то и неговото изпълнение би трябвало да бъде в някаква степен публично, пред избирателите.

Вие, тук присъстващите, защитаващи своите ресори и тяхната важност, бихте могли да отбележите, че през целия първи мандат нито веднъж на президента не се е наложено да бъде върховен главнокомандващ по време на война и е много вероятно това да не

се случи и през втория му мандат. Вие ще бъдете прави. Но по тази логика ние би трябвало да разпуснем и Българската армия. От римско време съществува максима, която перифразирам – колкото си по-готов за война, толкова повече можеш да разчиташ на мир.

Аз лично не считам, че една кризисна ситуация, в резултат на терористична атака или масирано природно бедствие, или промишлена авария е изключено да се случи, не дай Боже.

Господин Президент, Вие казахте – давайте идеи. По направленията, които предложих, имам редица конкретни идеи, в никакъв случай те не са авторски, но доколкото те не касаят всички присъстващи, аз, с Ваше разрешение, бих ги споделил първо с началника на Кабинета, с главния секретар, с господин вицепрезидента, за да добият тези идеи приложима форма.

Днес ние обсъждахме различни програми, политики, приоритети, избори за Вас, за втория мандат, в различни области. Всички те са безспорно много важни. Функцията върховен главнокомандващ на въоръжените сили обаче не е въпрос на избор, на предпочитания. Тя е закована в Конституцията и може само да се изпълнява. Алтернативите са тя да се изпълнява добре или по-малко добре. Аз съм убеден, че Вие, господин Президент, през втория си мандат можете да бъдете още по-добър върховен главнокомандващ на въоръжените сили на Република България. Основанията за това, между многото други, за мен са натрупаният от Вас опит и постигнатите действително високи стандарти в изпълнението на тази функция през първия Ви мандат. Фактът, че Вие и във втория си мандат влязохте в екип с вицепрезидента господин Ангел Марин, изключително опитен, мъдър и уважаван генерал, че неотдавна Вие назначихте за началник на Кабинета си генерал Никола Колев, най-успешният началник на Генералния щаб на Българската армия по време на демокрацията, че неотдавна Вие взехте решение президентството да се свърже с междуведомствената и в някаква

степен международна система за автоматично предаване и изобразяване на защитена информация в електронен вид.

Господин Върховен главнокомандващ, доложих.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря на господин Странчевски.

Признавам, че съм разколебан по идеята за засилване функцията и разработване ролята на президента като върховен главнокомандващ по време на война, защото ако то важи публично го кажем, сигурно, че ще влезем на първите страници на медиите. Разбира се, и това е начин да се влезе в историята. Аз знам една страна, в която всеки президент поне по една война си води за мандата, доколко успешна – това е друг въпрос. Да не дава Господ, но истината е, тук съм съгласен с основния извод на контраадмирал Странчевски, че като цяло, и с негова помощ, и с усилията на неговия екип мисля, че изпълнявахме добре ангажиментите си по отношение на въоръжените ни сили и се надявам, че и през втория мандат, който няма да е по-лесен като време за Българската армия, ще продължим да работим така успешно.

Има думата вицепрезидентът господин Марин.

АНГЕЛ МАРИН:

Господин Президент,

Госпожи и господа,

По-скоро ще споделя мнение по някои от обсъжданите проблеми като опит да подкрепя казаното досега и да се ангажирам с участието в изпълнението на това, което тук се обсъжда и ще бъде решено от Вас.

Бих се опитал да формулирам целта на работата на Вашия екип през втория мандат не различно, а малко от по-друг ъгъл и макар че ще прозвучи общо, държа да го кажа, аз виждам целта като повишаване ролята на институцията президент на Република

България с оглед на това да продължи да укрепва българската държавност.

Реализацията на тази цел според мен включва два елемента.

Първият елемент – закрепване на постигнатия успех от първия мандат, на всичко хубаво, положително, позитивно, което е достойствие от работата на целия екип през първия мандат.

И втората част, естествено, малко на военен език, развитие на постигнатия успех. Повишаване на авторитета, на престижа на институцията президент на Република България. Повишаване на доверието към институцията президент. При това, когато говоря за доверие, нямам предвид в чисто социологически аспект това, което се изразява по страниците на вестниците с проценти, а имам предвид очакванията на хората и самия факт – това, което беше изложено от Живко Георгиев, с проценти – в кои области какви са очакванията на хората за нарастването на Вашата роля през втория мандат, са показателни за това, че и досега президентската институция, имам предвид и през първия мандат, се е ползвала с голямо доверие и това доверие е необходимо да се укрепва и занапред.

Тъй като наскоро четох книгата на един политолог, ще се изкуша да кажа един пример, за съжаление той е от Конфуций, беше по-хубаво да е от българската история, но понеже ми е харесал, ще го споделя. Преди това така, като по-фундаментално виждане, бих споделил, че доверието не е просто въпрос на симпатия или, както казах преди малко, въпрос на рейтинг, а това е една – то така се е смятало от редица специалисти още от времето на Макиавели, - основна характеристика на легитимното държавно управление. За това става дума. И тук не е въпросът за това, че лично към Вас само трябва да се укрепва и да се покачва доверието, въпросът е, че това е необходимо за България, а не просто за Вас.

Значи Конфуций разговаря с учениците и един от учениците му го пита – какво означава да управляваш? Той отговаря: три неща. Първо, да осигуриш на хората храна, второ, да им осигуриш оръжие, за да може да защитават държавата и трето, да спечелиш доверието на хората. Ученикът го пита, ако трябва да се лиши от едно от тези три неща, кое е то. Конфуций отговоря – оръжията. Но ученикът настоява – ако трябва от останалите две да се лиши от едно, кое е то. – Храната. Без оръжие може, без храна може, но без доверие не може да се управлява.

И тъй като говорим за това, че трябва да се закрепим постигнатият успех, не ми се иска с лека ръка да се подминава наистина това, което досега е положително в работата на нашия екип. Всъщност тези квадратчета, които Добрин Канев показва, една част вече са запълнени от това, което досега се е правило, и то просто трябва да продължи да се прави, естествено да се прави по-добре. Но в стремежа да даваме идеи за приоритети, да добавяме нови елементи в работата на президента и неговия екип, не трябва да се допуска да изтървем постигнатото досега, тоест да се получи така, че изпускаме питомното, а гоним дивото.

Едно от нещата, за които и преди малко стана дума, като достойнство, като постижение през първия мандат е Вашата роля като върховен главнокомандващ на въоръжените сили. Неслучайно подбрах този пример, тъй като това е специфична и основна Ваша функция. Докато приоритетите извън Вашите функции могат да се реализират, могат и да не се реализират, това просто няма как да не се реализира. Тук всичко е според мен много добре. И като съдържание на всичко, което е правено през първия мандат от Вас и от хората, които са Ви подпомагали в тази област, и като резултат. Затова още повече ми се струва, че е необходимо да не се допуска точно тук, където постижението Ви е едно от най-големите, пробив.

Не искам да давам оценка на никоя институция, това не е мое право, особено пък пред Вас, аз мога да споделям само мнения, но например възниква въпросът кое в България формира военната политика. От мои лични впечатления от разговори с хора, които забелязват какво става в държавата, се създава впечатление, че примерно министърът на отбраната формира военната политика в България. Безспорно той трябва да участва в нейното формиране, но все едно, че той я определя. Имам предвид неговите изявления и поемане на ангажменти във връзка с предстоящи мисии. Както в предишното правителство външният министър предопределяше някои ходове във външната политика, ми се струва, че сега по същия начин министърът на отбраната предопределя някои ходове.

Не би било лошо това, ако то е съгласувано, ако той има мандат, аз не знам, може би предварително получава мандат, но от това, че след това се обсъжда примерно участието на България в съответна мисия на правителствено равнище, на парламентарно, означава, че може би такъв мандат още няма получен. Освен дето поевтиняваме, тоест продължава се практиката да поемаме ангажменти преди да са ни поискани, има опасност и да се дискредитираме, защото в някакъв момент това, което той е обявил в една или друга държава при посещенията си, че ние ще го поемем като мандат, може да се окаже, че не е целесъобразно и да се наложи да се даде заден ход.

Има и някои неща, които силно притесняват и всяко едно от тях не е опасно – тук вече говоря за сферата на рисковете, опасностите, - но натрупани няколко, могат в някакъв момент, в най-авторитетната (имам предвид звената на изпълнителната власт), армията, институцията, просто да се провали. Ето сега например се върти темата за “Пилатус”, друг е въпросът доколко е основателно и какво ще излезе оттам, няколко неща от този тип могат да дискредитират една институция, а те по някакъв начин, без да имате

никаква вина, да рефлектират върху Вас като върховен главнокомандващ. Защото не само армията, но и въобще сред народа ни се ползват с голям авторитет, оценява се Вашата роля за укрепването на армията и всяко едно негативно проявление по някакъв начин рефлектира и върху Вас.

Без да влизам в подробности, само няколко неща.

Маса офицери от тези, които са уволнени преди, ми се оплакват, че ги гонят от жилищата, включително такива, които са ги закупили, и едва ли не ги карат втори път да ги плащат. Това е страшно нещо. Преди години имаше в Плевен такава една история, искаха да изгонят офицери. Може и да има някакво правно основание, но тези неща не се правят по такъв начин, трябва по-внимателно да се правят. Въобще линията да проявяваме грижа само към тези офицери, които в момента се уволняват и съкращават, а да забравяме тези, които преди това сме съкращавали, е много недържавническо. Или пък примерно една служба, която е на подчинение на министъра на отбраната, която има намерение да даде заявка на една частна агенция да я снабдява с данни, които друга служба в нашата държава, само че в друго министерство – Министерството на вътрешните работи, ги има в изобилие. И тя би могла да ги получи от тях, без да плаща даже. При евентуално сключване на такова едно споразумение и реализирането му, може да гръмне страхотен скандал, да не говорим за това, че държавата няма да изглежда сериозно. Да търсим частна институция, която да ни дава информация за неща, които спокойно можем да ги вземем от друга държавна институция. Да не говоря за реакциите на ревност.

Тук практиката на генерал Колев е много по-богата и по-свежа, но да се вземат едни или други решения само с оглед на това да не са излезли те от началник Генералния щаб или пък от някои от зам.-министрите.

Дори един такъв дребен повод. Един писател – Кънчо Атанасов, който с големи усилия, включително Недялко Йорданов идва при мен да ме моли за съдействие, да отиде в Ирак да опише нашата мисия. По-миналата седмица ми донесе една книга, написал я е вече, още когато генерал Колев беше началник на Генералния щаб те са я представили във Военния клуб, по блестящ начин е описал живота на нашата мисия. Началникът на Генералния щаб решава, че той трябва да получи някакво задгранично назначение, защото той там отива с някакво съвсем мизерно възнаграждение. Прави всички проучвания – финансово, законово какво може да се направи. Стига до министъра и той го спира като изпълнение. Този човек ходи при един заместник-министър, обещава му... Това наистина е логично да се направи. Само защото някой друг ще натрупа капитал от това нещо.

На основа на тази ревност, включително за такива неща, примерно сега за паметника на полковник Варналиев – цял проблем създава Министерството на отбраната защо посланикът ни в Македония генерал Михов не информира и не търси военното ведомство, а чрез президентството или чрез други решава този въпрос. Само от ревност. Не може с ревност да се управлява държавата. Не може с ревност да се управлява едно водещо министерство. Това е несериозно.

Третият въпрос, по който искам да кажа няколко думи. Аз с голяма радост искам да кажа, че идеята ми беше споделена вече, най-напред от Живко Георгиев, след това и от други. Аз съм го озаглавил като проблем “Бъдещето на България (доктрина)”.

Ние с Вас сме разговаряли, има нужда България от доктрина. Сега България излиза – пак ще използвам военна терминология – на оперативен простор. При всички неблагоприятни условия – и с трудностите в Европейския съюз, и с трудностите в държавата, все пак ние имаме един шанс сега. Все едно с армията да сме водили

бойни действия тук из тези клисури, по поречието на Чая, Въча и излизаме на рубежа Пловдив – Пазарджик, откъдето се поднася простор, обаче има простор да затънем в някакво малко каналче, ако по швейковски левият фланг отиде вдясно и десният – вляво.

Аз много горещо споделям тази идея за необходимост от послания и от визия. Ето тук, завчера, си изрязах от един вестник специално за съвещанието, заключението в материала на един журналист. “Това, че нямаме национални цели изглежда проблем, отдалечен на хиляди километри от негодите и радостите на съществуването. Но целта дава смисъл на един народ.”

Не е важно това послание, тази визия или доктрина или каквото ще бъде, под каква форма ще е направено. Но то трябва да бъде направено. Вече в Министерството за информация зачестяват случаите, когато се изразява мнението, че нямаме ориентир.

Съществува тезата, че в България никога досега не е имало доктрина. Под такова название документ като легитимен наистина не е приеман, но аз примерно смея да твърдя, че История славянобългарска на Паисий Хилендарски е една доктрина, или ако щете, разбирането на Левски за освобождаването на България, включително призивът “Свобода или смърт!”.

Тази визия за България, това послание, тази доктрина – аз ѝ слагам работното заглавие “Бъдещето на България”, а тя може да има друго название, пак казвам, може да има различна форма, различна структура, но тя трябва да бъде направена. В изготвянето на такава доктрина естествено трябва да участва един колектив. Но един е човекът, който всичко това ще го вземе, ще го преработи, ще го формулира и ще го огласи. Това очевидно трябва да е човек с големи умения да ползва ума и знанията на другите хора, човек с широка и политическа визия, с държавнически дух и поведение и аз познавам поне един човек в България, и това сте Вие. Не искам да Ви поставям задачи, но така смятам.

Всъщност Вие това вече сте го направили. Аз много внимателно чета и слушам Вашите слова. Вие в почти всяко слово имате по някакъв начин формулиран елемент визия, само че това трябва да се извади, да се систематизира, нещо да се допълни, нещо да се подработи и да се оформи. И когато трябва, под каквато форма трябва, да се огласи. Бъдете сигурен, че ще има хора, които ще го разберат, и то не само през втория мандат, но и по-нататък.

И последното, смятам, че нищо от това, макар може би основателната критика, че малко дискусиата се поразпиля и споделената необходимост тя да се дисциплинира, смятам, че нищо, което беше казано тук, не трябва да се подценява и да се отхвърля с лека ръка, колкото и на пръв поглед да изглежда встрани и дори може би несъстоятелно.

В този смисъл имам виждането, че работата трябва да включва, грубо казано, две неща. Първо, приоритетите, в тях включително трябва да влизат задълженията Ви по Конституция, и най-важните неща, за които вече хората говориха и аз не искам да повтарям. Но едновременно с това трябва да се включват и маса други неща. Няма да бъде правилно, ако се работи само по приоритетите. Не може институцията президент, имам предвид Ви лично, да нямате реакция, да нямате позиция по важните неща, а дори и не по чак толкова важните, но които вълнуват обществото. Има такива, които не са трайни, които са временни, но те вълнуват обществото. Вие не може да нямате някаква позиция и по някакъв начин да не я изразите – дали ще е по-внимателна, дали порешителна, това вече Вие сам ще си решите. Но не трябва да се ограничават усилията, основните усилия разбира се, само за приоритетите, но не трябва само с тях. И в тези приоритети една голяма част от работата е черна. И най-великите дела се състоят от простички стъпки и дребни действия, но не трябва да се пренебрегват и страничните неща.

Тук бяха изнесени от Добрин Канев за процента на одобряване на дейността Ви. Направи ми впечатление, че работата с българите извън България се оценява като положителна от 67% от изследваните. Това е към ниската оценка.

ДОБРИН КАНЕВ:

Това е по-скоро известност...

АНГЕЛ МАРИН:

Да, да, точно така.

Ние с Вас сме си споделяли колко много неща е направила президентската институция в тази насока, които от обществото даже не се знаят и до каква голяма степен хората от българската общност извън България са почувствали много по-близка България в резултат на Вашите усилия и на това, което е правила президентската институция.

Без да се хваля, когато идват лидери на българските общности извън България в България, говоря за значимите общности, просто търсят президентската институция. Ето сега, в понеделник ще идва една девойка, която е в ръководството на българската общност – Елена Мандаджиева. Тя е редактор и на българското списание в Чехия. Вчера заяви искането си да я приема, да обсъждаме някои проблеми. Търсят ни. А на колко хора сме решили – кога по-дребни, кога по-едри проблеми, всичко това не може да се опише, но то по някакъв начин се насладва, натрупва се и си има своя резултат. И то не само сега, но и за в бъдеще. Защото по време на първия мандат – и съм сигурен, че това ще се разшири и задълбочи и през втори мандат, хората извън България почувстваха, че държавата не ги е забравила, отнася се с уважение и с внимание към тях и е готова да направи това, което е необходимо и което е възможно за тях.

Има обаче нещо, което - аз си го бях записал предварително, но просто данните, които даде Живко Георгиев, ме насърчават с още по-голяма увереност да поставя. Между другото, то съществува и в

квадратчетата на Добрин Канев, които изложи. Става дума за Вашите изяви, Вашата позиция, Вашата роля в решаването на екологичните проблеми. Това е една тема, която е важна не само сега, а и за в бъдеще, тя е вечна тема. По нея не може кой знае какви видими резултати да се постигнат за кратко време, макар че има елементи от решаването на тези проблеми, които могат да се решат. Един от тях например е "Натура 2000". Ще говоря много предпазливо, защото там имам семейна заангажираност чрез сина ми.

Тъй като съм доста навътре, първото изпитание – по моя преценка – за правителството след членството ни в Европейския съюз от 1 януари тази година беше неговата реакция по "Натура 2000" и за съжаление то постъпи по един възможно най-неправилен начин, оценка "Слаб". Това, което го изработиха с отлагането, е толкова нескопосано, толкова несериозно, толкова прозрачно с каква цел се прави, така дискредитира България, не говоря за санкциите, които ще ни наложат.

Впрочем, аз виждам, че в месечната Ви програма това фигурира – докладването на обобщените данни по "Натура 2000" и още една дейност, свързана с екологията. Но там ми се струва, че би бил подходящ такъв подход, какъвто Вие приложихте към културно-историческото наследство, тоест заангажиран с гражданското общество. С тази разлика, че в направлението "Културно-историческо наследство" Вие трябваше да инициирате и да провокирате създаването на структури на неправителствени организации, докато в страната съществуват сериозни организации. Не че няма мегдан и за още, но има такива. Спокойно, при това сега се получава такова разделение. Тези неправителствени организации всъщност заемат позицията, която заема Европейският съюз. Получава се една тавтология. Всъщност България вече е част от Европейския съюз и не можем да делим позицията на България от

позицията на Европейския съюз. Нашата позиция трябва да е позицията на Европейския съюз. И никакво успокоение не трябва да има за това, че Гърция е била глобявана и си е плащала глобите, че Полша е била глобявана и си е плащала глобите. Добре, защо пък ние да направим така, че да не плащаме глоби заради съкращаване зони от "Натура 2000".

Така или иначе, правителството и България ще получи шамар. Смятам, че просто институцията президент трябва да заеме националната позиция, която в този случай е съвпадаща с европейската позиция.

И – аз си го бях отбелязал преди това, Вие тук го казахте – за баланса. Очевидно е, че трябва да намерим баланса между това, което досега сме правили и ще продължаваме да го правим, и това, което допълнително сега като приоритети ще бъде включено, и балансът между основното, което трябва да бъде направено, и това, което не е основно.

Аз специално съм оптимистично настроен и ако нещо би могло да ни стимулира наистина в тази насока да работим по-добре, да намерим най-добрия баланс и да се справим с приоритетите, то е това, че не само за втория мандат, но и за след него това, което ще бъде направено, ще бъде за България и в края на краищата всичко, което значимо е постигнато от един или друг държавник, то е за държавата и аз съм сигурен, че това ще бъде направено и от Вас.

Благодаря.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря на Вицепрезидента.

ЖИВКО ГЕОРГИЕВ:

Два коментара, кратки.

Факт е, че за пръв път от “н” брой години 16% забележимост посочват възможен приоритет, и то на президентската институция, те за държавата не се сещат еколозите, аз си поиграх да видя, тя е

голяма извадка, какво, естествено много не разбирам, защото не ми е бил такъв фокусът. Това са хора от Черноморието, хора от София, хора обединени от гневни реакции там. Това са млади, не са сочили доходи, пенсии, те не са такива, те са добре. Това е, както казах, новата градска средна класа, европейско мислене, това са хора, които са гневни на това безумие, което се прави по курортите, в това число и тук, и навсякъде, съсипването на това, на онова, на трето, на пето, на София, на културни паметници, то кореспондира и единствено, който е казал екология, казва и корупция и престъпност. Където се нарушава екологическа норма, винаги мирише на корупция и престъпност, абсолютно, това е желязно, то е вързано. А там нямаме много инициативи. Не казвам, че трябва да накамарим още. Там ми се струва най-малко, просто някак си не е било в дневния ред.

Второто, нищо не разбирам от главнокомандващ, бил съм в казармата, сега съм в запаса. Като бях в щаба по време на изборите, хвана ме гняв, че сред офицерите от запаса Волен Сидеров черпеше подкрепа. Естествено върховният главнокомандващ трябва да потърси начин, дори и по други съображения макар, и към тази силно обезверена, силно обидена, силно гневна на всичко, което се случва гражданска структура. То пак е нещо такова. Още повече и в контекста на гражданското общество, ако щете, в контекста и на социална функция. Хубавото е при тях, че те не искат пенсии и заплати, не това е мотивът, те са по-скоро отхвърлени, отритнати, те по-скоро искат признание, искат участие, искат някакво реинтегриране, няма значение в каква национална кауза. Така че може да се помисли.

НИКОЛА КОЛЕВ:

Реплика, ако разрешите, господин Президент.

Този въпрос ме вълнуваше не само по време на изборите, но и сега. И понеже това съсловие го познавам много добре, защото и аз

съм част от него, трябва да кажа, че на една част не може да бъде повлияно по никакъв начин. Те живеят с миналото, с носталгията. На срещи с организации на офицерите от запаса ме питат, когато говорим за Ирак, за НАТО, за Афганистан – какво мислят нашите съветски другари? Аз им обяснявам, че вече няма такива и вече няма кого да попитаме.

Така че трябва да се примирим, но по-скоро трябва да се търси начин със социална политика да се компенсира това те просто да не търсят отдушник на тази носталгия и това живеене в миналото.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Господин Странчевсеки, заповядайте.

ПЕТЪР СТРАНЧЕВСКИ:

Нормално е, понеже все пак в този състав се събираме с нови хора, те да не знаят всичко и това е простено, господин Георгиев може би е забелязал, то беше в Предизборния щаб, в Инициативния комитет на господин президента за втори мандат се включиха ръководствата на три военно-патриотични съюза – това бяха на военноинвалидите, на офицерите и сержантите от запаса. Това все пак говори, все пак това са изборни, не са назначени ръководства, за някаква политика и отношение. Не можем да обхванем 100% тези хора. Аз ще дам един пример. Наскоро Съюзът на офицерите и сержантите от запаса проведе международна конференция, господин президентът беше поканен, изпрати приветствие, то беше прието с ръкопляскания, с овации. След това в хода на дебата започнаха критиките – защо НАТО, защо мисиите, защо базите и т.н., и т.н. и аз се видях принуден все пак да взема някакво отношение, тъй като седя там и слушам. И аз дадох някои обяснения, но казах – все пак аз виждам тук пред себе си една аудитория, в която са най-сериозните критици на господин Първанов, но – казах – вие сте и

най-сериозните поддръжници на господин Първанов, когато отиде на избори. И това се показва.

Аз искам, господин Президент, да дам някои обезпокояващи примери в подкрепа на твърдението, което току-що направи господин вицепрезидентът относно ролята, която се опитва да играе министърът на отбраната господин Близнаков. Пример само отпреди два дена. Разговарях с един от съветниците на премиер и му казах, че ми се струва, че решението им за участието в Афганистан е малко пресилено, той казва – абе, поставиха ни пред свършен факт...

КРАСИМИР СТОЯНОВ:

Да не обсъждаме точно този въпрос, иначе си продължи.

ПЕТЪР СТРАНЧЕВСКИ:

Аз имам само въпроси от такъв характер. Няма да говоря повече.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Да приключваме.

Немалка част от изначално конституционните ангажименти на държавния глава не бяха коментирани, защото може би общо взето там си вършим работата добре и един от тези проблеми, без съмнение, е изпълнението на ангажимента като върховен главнокомандващ. Аз споделям критичните бележки, които бяха направени от вицепрезидента, само без да персонифицирам и да влизам в дълбочина, мога да информирам тук, с предишния министър имахме кратка, безрезултатна кореспонденция, от мое име предишният началник Кабинет изпрати едно писмо, в което поиска информация по сериозните модернизационни проекти, по военното имущество, все проблеми, които публично се дебатираха и продължават, в това число и от последните няколко дни да се коментират остро. Отговорът е образец. Аз така не бих подписал

нито един отговор до който и да е гражданин в републиката. Никаква информация, абсолютно формализъм. Това само за сведение, за сложната атмосфера, в която изпълнявахме тези си ангажименти.

Аз съм съгласен, че не би трябвало да се поемат ангажименти от която и да е личност, в това число и от президента. Аз в Рига говорих по тези въпроси, но говорих, съгласувайки с правителството и с парламента позицията. Преди мен вече обаче министърът беше изкоментирал тези въпроси, беше казал, дори не знам дали са ме питали достатъчно определено, защото дискусиата се водеше принципно. Но такъв е стилът. За съжаление в тази среда ще продължим да работим и за в бъдеще. Иначе ревност има не само в и от това министерство, дори когато работим със съмишленици, понякога се получава, трябва да си признаем. Но това са част от рисковете, които трябва да калкулирам, те не са възможно най-тежките.

Що се отнася до последния въпрос – за поведението и отношението на част от бившите военнослужещи, тук не става дума само за офицери, то трябва да бъде предмет на специален анализ. Истината е, че институцията се опита да бъде активен фактор в един момент по темата за социалната адаптация, без особен ресурс, защото ние го нямахме, с комитета на майките, с кого ли не, в това число и със съюза на възпитаниците на Негово Величество, независимо че не са ни подкрепили, това не е основание да бъдем дистанцирани от тях. Но това, че тази социална среда е един от най-мощните контингенти на радикалното течение в българската политика е факт, върху който си струва да се мисли и да се търсят решения с всички възможни лостове, в това число и социални. Макар че в повечето случаи не става дума за социални измерения. Става дума за едно възпитание, което е формирано през десетилетията и което няма начин да бъде обърнато. Просто

приемаме тази даденост и вървим напред, защото не можем да правим излишни компромиси.

Благодаря за всички изказани мнения. Съгласен съм с вицепрезидента, няма място за никакво подценяване. Аз се опитах да се сетя кога за последен път съм изписал 20 листа, при положение, че се води и стенограма, да ме извинява Радост. Във всеки случай в студентските години не е било, защото моята жена записваше лекциите. *(Весело оживление.)*

Благодаря още веднъж.

Утре започваме в 9,00 часа докъм 11,00 часа да приключим.

(20,10 часа)

* * *

Петък, 30 март

(9,00 часа)

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Още веднъж добро утро на всички. Надявам се да сме отпочинали. Заредени с енергия и с идеи. Дискусията продължава. Имате думата.

Посланик Емил Вълев, един от секретарите по външната политика на президентската институция. Познавате го надявам се добре, бивш посланик в Белгия, в НАТО. Заповядайте, господин Вълев.

ЕМИЛ ВЪЛЕВ:

Сега, може би за загревка малко, ако ми позволите, господин Президент, да кажа няколко думи за външнополитическите задачи на президентската институция през 2007-2011 г.

Пълноправното членство на България в НАТО и Европейския съюз придава на страната едно ново качество както в отношенията с нашите партньори и съюзници, така и с трети страни. Това предполага известно преосмисляне на акцентите на нашите участия в тези две организации. Ако досега основно сме мислили и сме се съсредоточавали върху това какво трябва да направим, за да изпълним условията за членство, то сега трябва вече да мислим за това какво трябва да направим за изпълнение на основните задачи, как да допринесем най-добре и най-пълноценно за укрепването на тези две структури и как да намерим своето подобаващо място в тях.

Друго следствие от нашето членство е, че при формирането на национални позиции и интереси е необходимо да имаме предвид както общи интереси и позиции, приети вече в рамките на НАТО и Европейския съюз, така и специфични виждания на отделни държави членки. В този процес обикновено се преплитат различни фактори от външнополитическо и вътрешнополитическо естество и е необходима сериозна координация и съгласуване между отделните държавни институции, а това в определени случаи предполага и ще предполага ангажирането и водещата роля на президента.

При набелязването на приоритетите, задачите и конкретните прояви във външнополитическата дейност на президента през втория мандат неминуемо следва да се отчитат и някои предстоящи важни вътрешни и международни събития в периода до края на 2011 година. Стана вече въпрос, че в България ще има парламентарни избори, които могат да доведат до промяна на конфигурацията на политическите сили и съответно да повлияят върху условията на функциониране на президентската институция. Предстои въвеждане на еврото, присъединяване към Шенгенското споразумение. следва да се имат предвид също и важни годишнини, които имат връзка с външната политика на страната, най-близките от които са 130-ата

годишнина от Освобождението на България и 100-годишнината от обявяването на независимостта.

Външнополитическият календар през следващите години също е доста богат. Най-вероятно ще има междуправителствена конференция на Европейския съюз по новия конституционен договор, ще имаме нов Европейски парламент, нова Европейската комисия, през вторият мандат НАТО поне два пъти ще проведе срещи на най-високо равнище, като единият от (???? *санниците*) ще бъде посветен на 60-ата годишнина на Алианса. Както вече беше казано, предстоят президентски избори в Съединените американски щати, Русия, Франция и други наши партньори, които вероятно ще въздействат върху международните отношения и двустранните отношения с тези страни.

Ще има и много други важни събития и годишнини, които ще изискват участието на президента.

Като се има предвид стремежът на президента да води многопосочна и балансирана външна политика, отговаряща и на стратегическите ориентири на България, следва да се направи един анализ на осъществените досега посещения на най-високо равнище. Съвсем бегъл анализ показва, че акцентирането през първия мандат на срещите, свързани с нашето членство в НАТО и Европейския съюз е било в известна степен за сметка на контактите с лидери на други държави. Затова през втория мандат е необходимо да се активизират връзките с водещите държави от Близкия Изток, Африка, да се направят визити в такива големи азиатски страни като Япония, Китай, Индия, Виетнам.

Кои са според мен основните предизвикателства и задачи до края на втория мандат?

На първо място, това е утвърждаване на България като достоен и равноправен член на Европейския съюз. Следва да отбележим, че в някои страни членки България не се възприема като

равноправен член, в същото време и у българите има известни комплекси, че не са равни на европейците. Ето защо България трябва да се превърне в равноправен участник в усилията на Европейския съюз за изпълнение на неговите основни стратегически цели. Утвърждаването на такова достойно и равноправно членство е свързано преди всичко с изпълнение на задачи във вътрешен план, насочени към стимулиране на българското правителство за ускоряване и извършване на реформите, особено в области, които тревожат и българското общество, и нашите партньори от Европейския съюз.

В същото време следва да се предприемат и мерки в международен план. Премахването например на последните бариери пред нашите граждани в Европа, утвърждаването на автентичния образ на страната чрез популяризиране на постиженията ни във всички сфери на нашата история, съвременност, на нашата култура като фундамент на европейската цивилизация, защитата на българския език и други следва да бъдат сред приоритетите на президентската институция до 2011 г., като основната цел е в края на втория мандат българските граждани да се почувстват реално като граждани на Европейския съюз.

Друго предизвикателство е въпросът за АЕЦ "Козлодуй". Аз го разглеждам отделно, въпреки че той е свързан с нашето членство в Европейския съюз. Очакванията в обществото са 3 и 4 блок да бъдат отворени отново. Президентът аргументира тази необходимост в своето изказване пред Европейския парламент. Има известни индикации за завой към ядрената енергетика в някои страни членки на Европейския съюз и Европейската комисия, но въпреки това според мен не е много реалистично да се очаква, че двата блока ще бъдат отворени и не би следвало да се раждат илюзии в българското общество.

Ето защо президентската институция по този въпрос следва много внимателно и преценено да се изказва.

Косово ще бъде също един много важен въпрос, независимо от доклада на Ахтисаари. Независимо от това какви резолюции ще приеме Съветът за сигурност, Косово ще си остане най-невралгичната точка в нашия регион и през целия втори мандат. Не е изключено усложняване на положението, не е изключен дори конфликт. Затова този проблем трябва да се следи много отблизо и да се стремим към изработване и приемане на обща позиция на Европейския съюз по въпроса, без да забравяме обаче, че Сърбия винаги ще бъде наш съсед.

Друг въпрос е участието и евентуалното определяне на срок за нашето изтегляне от Ирак и Афганистан. Участието в двете мисии, особено в Ирак, не е популярно в България, не е популярно в повечето държави. Само да припомним, че завчера и Сенатът на САЩ прие решение за изтегляне до 31 март 2008 г. При това положение би следвало на основата на един цялостен анализ и преговори с нашите съюзници да се определи краен срок на нашето участие в Ирак. Един от аргументите за това би могло да бъде увеличеното ни участие в Афганистан. Тези дати трябва аргументирано да се обяснят на обществото, включително и с финансовите съображения, а на един по-късен етап бихме могли да търсим и алтернатива на нашето участие в Афганистан, като евентуално увеличим нашето участие или нашите контингенти в по-близък до нашата страна регион.

Друг въпрос е българите зад граница. Вчера се говори по него. Президентската институция е направила немалко, но независимо от това, поне според мен понастоящем ние нямаме цялостна и дългосрочна държавна политика по отношение на българите, живеещи в чужбина. България не използва достатъчно този потенциал на нашите сънародници за лобиране за наши национални

каузи. Законът за българите, живеещи извън Република България, не се прилага пълноценно, не е добра основа за функциониране на институциите в тази област и може би би било добре президентската институция да инициира един широк обществен дебат с участие на държавни институции, неправителствени организации, разбира се, представители на българските общности, академичните среди за изработване именно на една цялостна дългосрочна, финансово осигурена, включително могат да се използват и средства на Европейския съюз за това, държавна политика. А като по-конкретна проява в тази област би могъл да се организира един конгрес на българите, живеещи зад граница, под патронажа и с участието на президента.

Либия също ще бъде въпрос, който ще привлича нашето внимание. Според мен при сегашното състояние на процеса възможностите на България за допълнително мобилизиране на Европейския съюз и на световната общественост в подкрепа на нашата кауза не са много големи и затова основната ни задача трябва да бъде да поддържаме този международен натиск.

Солидарността и натискът, разбира се, са изключително важни, но след едно евентуално потвърждаване на присъдите и ако няма никакви сигнали за бързо положително решение, би следвало вече да се мисли и за по-конкретни мерки и стъпки в двустранен план.

Искам също да се спра и на няколко инициативи от първия мандат, които не са довършени, не са реализирани докрай, а биха могли успешно да продължат.

На първо място, това е референдумът по членството в Европейския съюз, за което вчера и президентът говори. Тази инициатива не беше реализирана тогава, поради желанието на тогавашното правителство и мнозинство бързо да ратифицира договора за присъединяване. Президентът нееднократно се е

изказвал за необходимостта народът като носител на суверенитета да участва активно и пряко във вземането на важни външнополитически решения и затова през втория мандат би могло да се използва, да кажем, като повод, като тема за референдум евентуалното въвеждане на еврото в България. Това е един изключително важен, сложен въпрос, свързан с икономически и социални последици и по този начин ще се покаже и социалната ангажираност на президента.

Друг повод за национален референдум също е и евентуалното приемане на нов конституционен договор на Европейския съюз, каквито са очакванията към 2009 г.

По този начин чрез евентуално реализиране на един такъв референдум, всъщност ние ще получим и степента на подкрепа на българския народ за членството ни вече няколко години след самото членство, тоест той ще бъде доста по-реален, отколкото би бил един референдум през 2005 г. или 2006 г., когато знаехме, че решението би било повече емоционално, отколкото информирано.

Друга недовършена или неизцяло реализирана инициатива е развитието на България като енергиен, транспортен и комуникационен център на Балканите. Също модернизация и развитие на регионалната инфраструктура. По този въпрос президентът говори по време на обръщението си преди втория мандат. Сега като член на Европейския съюз мисля, че се създават по-благоприятни условия за включване на тази проблематика в дневния ред на съюза и за намирането на общоевропейски решения.

Също инициатива от първия мандат е извършването на инвентаризация и рационализиране на всички действащи форуми в Югоизточна Европа. Нееднократно е поставян този въпрос. Различните формати, особено тристранни формати, възникваха в резултат на необходимостта страните от региона взаимно да се подпомагат в процеса на тяхната европейска и евроатлантическа

интеграция. Сега, след членството на България и Румъния в НАТО и в Европейския съюз целесъобразността от много такива форуми вече е намаляла и изобщо липсва и затова ние би трябвало да продължим усилията за оптимизиране на форматите на регионално сътрудничество. Добър повод е нашето председателство на процеса за сътрудничество в Югоизточна Европа, където бихме могли по време на това председателство да предприемем конкретни действия.

И последно, ще кажа няколко думи за идеята да се организира енергиен форум в София. Тя е била споделена от президента по време на визитата на помощник заместник-държавния секретар на САЩ Матю Брайза през есента на 2006 г. той е подкрепил предложението доста ентузиазирано и мисля, че тази идея е перспективна. В един енергиен форум би следвало да участва Европейският съюз, САЩ, Русия, някои страни от кавказкия регион, други черноморски държави, евентуално може Македония и Албания. Добро място за издигане на подобна инициатива е предстоящата 15-а среща на най-високо равнище на Организацията за черноморско икономическо сътрудничество, като разбира се, трябва да бъде добре подготвена такава инициатива, тоест да се сондират преди това мненията на съответните държави.

И накрая само ще кажа, че е добре и тези традиционни прояви, които президентът има в областта на външната политика като лекции по външната политика, среща с посланици от Европейския съюз, с други групи посланици също да продължат и през втория мандат.

Благодаря ви.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря на господин Вълев за обстойното изложение.

Аз мисля, че като цяло оценката за външната политика на България, в частност за ролята на президентската институция в общественото мнение, в експертните коментари е положителна и

тази линия трябва да се запази. Тук отговарям и на някои от въпросите, които бяха поставени във връзка с някои липсващи елементи от нашата стратегия и тактика в доклада на Добрин, в изказванията. Обяснимо е, там, където няма особено тежки проблеми, не ги коментираме нещата.

Разбира се, има много предизвикателства. Аз нееднократно подчертавам, че едно от големите предизвикателства е постигането на добро съчетание между идеята за солидарност в рамките на Европейския съюз и отстояването на националния интерес. Това звучи доста клиширано, разбира се. Но уверявам ви, че зад този въпрос се крият много подвъпроси, много допълнителни нелеки проблеми. В чисто политически план ние можем лесно да си повишим тежестта. Аз гледам, поне две от някои от новите страни членки, от 10-те, как се държат в рамките на Евросъюза и как реално те в момента са спъващия фактор на развитието на конституционния процес и проект, по чисто субективни причини. И ние сигурно бихме могли да го правим. Само че няма смисъл да се правим на интересни, казано грубо.

От друга страна, все още, макар че ние си поставяме проблемите, не е вярно, разбира се, не бием тъпана, но не е вярно, че не звучат тези проблеми, не са обосновавани в рамките на международните форуми, в това число и на последната среща в Берлин, аз бях този, който постави въпросите и за Балканите – една тема, която тотално отсъстваше от документите и от словата на изказалите се лидери на Европейския съюз, и за енергетиката, в това число особено за ядрената енергетика, и темата за Либия.

Все пак, ние не сме основна точка в дневния ред на Евросъюза, може да е и за добро, защото част от основните точки са доста проблематични, изпълнени с конфликтен потенциал. Но по темата за АЕЦ "Козлодуй" в най-добрия случай това, което казваме, се приема за сведение, а и нерядко се коментира остро – не от

лидерите, от по-ниските нива, от говорителите, доколкото успявам да следя реакциите.

Така че тук действително това е една битка по-скоро символична, тоест реалното измерение може да дойде в търсенето на решение по вариант “Б” – допълнителни компенсации, а не толкова пререшаване на въпроса. Нашата теза, че можем да намерим опора в съответния член на договора с Европейския съюз не се приема. Този член само ние си го тълкуваме така, другите не приемат такова тълкуване. Но все повече лидери в Европейския съюз, в това число и самата Меркел, макар че го прави на приливи и отливи, крачка напред, две назад, говорят по темата за бъдещето на ядрената енергетика, за реабилитацията на ядрената енергетика и мисля, че в това е нашата роля. Отделно, че правителството трябва да ускори работата по АЕЦ "Белене". След като са казали “а”, трябва вече да се каже и “б”.

Смятам за особено сериозни предизвикателствата по линия на статута на Косово. Продължава да не е достатъчно изяснена, с противоречиви изявления позицията на Русия. Вчера четох, Титов някъде се е изказал доста остро, може би по-рязко, отколкото който и да е било друг в предишните месеци. Трябва много внимателно да следим. Ние в един момент се бяхме пообособили, но ако трябва да създадем една работна група, един своеобразен щаб, който да следи този проблем ежедневно, да се иска от службите анализ, защото това е реалното изпитание на капацитета на нашето разузнаване например.

Трето, по отношение на Либия нещата стават много зле. След декемврийската смъртна присъда практически отсъства двустранен диалог помежду ни, а бяхме на един етап, в който действително не само Чаушев, мнозина от нас имаха увереност, че не е далеч времето, когато ще се намери решение на въпроса. Но те възприеха много болезнено нашата реакция, а ние не можехме и да реагираме

по друг начин, като става дума за смъртна присъда. Бавно, да не кажа, без особен ефект се развива, възстановява се многостранният диалог. Великобритания играеше ключова роля, сега дори една Великобритания е поразколебана, но правим усилия в тази посока, в това число и последния път в Берлин аз говорих с Тони Блеър по темата, надявам се да ги активираме отново.

Ние сме малко в изоставаща позиция, без стратегия по темата за Ирак и Афганистан. Аз се шегувах тук докато докладваше посланик Вълев, ще останем след американците, както понякога казвам, да не останем и след иракчаните там. Оставям настрана, че съюзниците би трябвало да коментират с нас стратегията, аз съм го казвал това още преди доста време, тогава, когато се изпращаха и още повече че тогава, когато нашите бойци бяха в много тежка ситуация.

Но трябва да признаем, че политическият формат на НАТО не е достатъчно продуктивен. Там по-скоро се говори това, което трябва да се чуе, отколкото реално, искрено да се обсъждат проблемите.

Връщайки се за Либия, аз следя внимателно поведението на Великобритания и на международната общност по темата с английските заложници в Иран. Доколкото чути от сутринта, вече ООН има подготвен документ – декларация или резолюция, не знам какво е точно.

ЕМИЛ ВЪЛЕВ:

Има от председателя на Съвета за сигурност декларация, резолюция няма.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Значи когато става дума за техни хора, но тук бройката според мен не е важна – дали са 5 или 15, въпросът е действително символичен – те са много твърди и са солидарни. Пак подчертавам, имам опасението, че ние сме достигнали върха на подкрепата и по

този въпрос на една иначе немалка, може би най-голямата кампания, която е имало около българска кауза от много години насам.

Интересни идеи разви посланик Вълев, в това число и за референдума, но ние снощи правихме анкета, в хода на вечерната сбирка, важно е и да е значима темата, но и да е мотивираща за избирателите, за гражданите. Ако хората разберат, че зад промяната към еврото се крият много други неща, може би ще излязат да гласуват. Но дали сме готови да им обясним всичко честно. А и дали изобщо институциите, партиите са в състояние да го направят. Трябва добре да помислим.

Смятам, че е прекалено амбициозно, въпреки че аз съм го казвал нееднократно, идеята за България като енергиен, транспортен, комуникационен център, защото всички искат да са център. Ето сега и Македония ще бъде център, разбрах, да са живи и здрави, дано да нямат режим на тока, така както са енергиен център. И Гърция, и Румъния гледам. Но все пак ние нашата работа трябва да си я вършим. Добре е, че през годината се реализираха няколко значими енергийно-инфраструктурни стъпки. Не съм се отказал от идеята за подобен енергиен форум, разбира се, не бива да го залепваме сега до македонския. Трябва да изчакаме малко време. Но действително в Истамбул е добър повод да обявим подобно намерение, като сме събрали мнението на водещите страни в това отношение. Дано да успеем да съберем основните страни. Защото не е проблем да съберем клиентите, тези, които са дребни партньори в тази голяма тема.

Има и редица други въпроси, в това число и работата с българите в чужбина, която коментирахме вчера и която не искам да подхващаме отново, но която трябва да бъде предмет на допълнителна работа.

Заповядайте.

НИКОЛАЙ НИКОЛОВ:

Няколко допълнителни думи по социалните ангажименти на държавния глава. Аз няма да се връщам към вчерашната дискусия. Ще се постарая да предложа няколко допълнителни неща.

Безспорно това, което беше постигнато по време на първия мандат, следва да се запази и да се доразвие. Президентът беше социално ангажиран, за разлика от своите предшественици, и не бива да се отказваме от нито една от формите – и ветото, и особеното мнение, и кръглите маси, и отделните инициативи, които бяха реализирани в тази област. Защото понякога, особено в определени контингенти, те добре разбират, че трудно може да се помогне, трудно може да се намери ресурса, но понякога искат да бъдат чути и да бъде публично подкрепена тяхната позиция.

Мисля, че това, което бихме могли да направим допълнително, е позициите на президента още по-добре да ги подкрепяме с анализи, защото понякога срещу позициите на президента работят цели щабове и в правителството, и в парламента. Използват се даже и нечестни прийоми, както беше в случая с ветото по повод на хората с увреждания, там за тези сметки за 600 милиона, които, видите ли, трябвало допълнително да бъдат предоставени. И мисля, че в тази посока бихме могли още по-добре да работим и да подготвяме предварително, включително и медийно тези прояви в социалната област.

Тук вчера прозвучаха и някои неща, че едва ли не трябва да се откажем от една такава акция, защото за това трябва много пари и позициите на президента в социалната област са обречени и те няма да могат да се реализират, защото трябва много пари. Аз не съм съгласен в тази посока и считам, че това, което във втория мандат трябва да се направи, е това да се подберат определени области, където да се осъществят някои конкретни действия и там, където може да се помогне.

На първо място, аз виждам много сериозни възможности да се работи с хората с увреждания. Президентът има безспорен авторитет в тази общност. Преди няколко месеца с пълно единодушие в ООН беше приета Конвенция за хората с увреждания, което е уникално и мисля, че можем в тази сфера да започне осъществяването на една програма за интеграция на тези хора в обществения живот. Пак повтарям, там има много резерви, там е необходим безспорно и авторитетът на държавния глава, за да се обърнат нагласите на обществото към тези хора. И има възможност да им се помогне много.

На следващо място, трябва да продължи инициативата за работа с децата в неравностойно положение, но ми се струва, че тук трябва да се разшири, да не се ограничаваме само с тези балове и организираните борси, а действително да се насочат усилията и към други деца в неравностойно положение, каквито са децата с увреждания и там, ако си спомняте, беше поет един ангажимент от наша страна за създаване на един фонд за подпомагане на образованието и квалификацията на децата с увреждания, по подобие на Българската Коледа.

Струва ми се, че не бива да изпускаме от активните си ангажименти и възрастните хора, пенсионерите. Там е много трудно да се помогне в дадения момент, необходими са много средства. Аз мисля, че държавният глава не бива да се намесва за съотношението между либералното и социалното, за това, което вчера се говори тук. Очевидно в определен момент трябва да надделява едното, в друг момент другото. Не мога да приема обаче, че при влизането ни в Европейския съюз, за разлика от една Румъния, където пенсиите бяха увеличени 30%, ние отидохме на отлагане на това, което беше завоювано, за един по-късен етап. Но ми се струва, че там има други конкретни неща, за които може да се помогне на пенсионерите. Това

е включването им в работата на институциите, в различните органи на НОИ, на Агенцията за социално подпомагане и т.н.

Другото направление и една програма, която аз мисля, че може да се реализира, това е по подобие на годишния доклад за президента, който се прави, може да се направи един екип и да се прави един вид годишна оценка на социалната политика, която е провеждана през предходната година. Това ще даде възможност и на държавния глава да изрази позицията си по определени въпроси, а и ще даде възможност за един обществен отзвук и обществен коректив в тази сфера.

Другото, което мисля, че може да доразвием, това е следното. Преди няколко години с организацията на господин Борисов започнахме едни дискусии за социалните ангажименти на бизнеса. Мисля, че в тази сфера също бихме могли да осъществим конкретни инициативи, които убеден съм, ще бъдат посрещнати добре.

Това е.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря.

Ще трябва да създадем, поели сме този ангажимент, Съвет за работа с хората с увреждания и даже на една предварителна среща бяхме очертали възможния състав на този съвет. Действително диалогът ни с тях е много активен. Въвели сме десетки срещи. Често пъти те идват да се жалват по всякакви въпроси, в това число и най-дребни битови въпроси. Вероятно причината е, пак казвам, в това, че невинаги са добре приети в другите институции. Но и ние невинаги имаме с какво да им помогнем, освен с някакво съдействие, ходатайство. Не знам докъде стигна идеята за участието на България в състезанието, ако е състезание за тази награда на ООН или международна награда на името на Франклин Рузвелт. За сведение, ние кандидатстваме втора, може би трета година. Имахме сериозни аргументи да сме една от страните с най-силна политика в

тази сфера, а за съжаление в последните две случки полемиката, която се разгоря във връзка с две последователни решения на парламента по темата за хората с увреждания вероятно ще ни отдалечи от едно такова признание, каквото в световен мащаб щеше да бъде много силно за България.

Продължаваме и ще разширим работата си с децата, със сираците в неравностойно положение. Сега се открива една атрактивна възможност да направим първа стъпка към създаването на този фонд с участието на видни български спортисти. Защото не е въпросът само да събираме парите, въпросът е да създадем обществена атмосфера около този въпрос. Така както го правят в някои от страните. Защото, няма да крия, имаше не просто критични, имаше обидни коментари в медиите през първия мандат по повод на нашите ангажименти към хората в неравностойно положение, най-общо казано. - Кой ще мисли за здравите? – Това беше репликата. Не че ние не мислим за здравите. Вчера коментирахме активните слоеве. Но за хората в неравностойно положение ние ще продължаваме да работим.

За пенсионерите е важно да развиваме принципна позиция и да поддържаме диалога с част от пенсионерските организации. С едната част – той просто е невъзможен.

Темата за социалните ангажименти на бизнеса я поддържаме много сериозно. Въпросът е в това може би в двустранни разговори или в по-тесен кръг да постигаме и реален резултат, не просто декларативно да изразяваме позиция. Малки стъпки, но редовни.

Заповядайте.

Господин Странчевски. След това Бойка.

ПЕТЪР СТРАНЧЕВСКИ:

Господин Президент,

Господин Вицепрезидент,

Госпожо Първанова,

Дами и господа,

Аз искам да засегна един проблем, който действително е много важен, може би излишен, при това той е извън моя ресор, който аз изчерпах вчера, но просто съм впечатлен от изключително силното интелектуално присъствие днес и допускам, че ние може да получим съвети и мнения по него. Вчера колегата Добрин Канев засегна въпроса и показа програма Етническа политика, ромско образование. Тази тема беше подета от аудиторията, обсъдена, констатира се, че проблемът е много сериозен, по него трябва да се работи.

Близко до етническите проблеми стоят и често се преплитат с тях религиозните проблеми. Проблемите на религиозното разделение и религиозната толерантност. В Република България за щастие нямаме проблеми между религиозните общности. Република България е светска република, от която църквата е отделена.

Вие като глава на една светска държава, нямате нито право, нито необходимост да се намесвате в религиозните дела. И няма никаква нужда от религиозна политика на президента на Република България.

От друга страна, в света религиозното разделение, проблемите между отделните религии, включително между различни течения в една религия, например протестанти, католици, шиити, сунити, са много сериозни. И тези различия се използват за противопоставяне и решаване на политически цели, за мотивиране и като източник на война и кризи. Оказа се, че най-лесно човешкото съзнание може да се манипулира чрез религията. Оказа се, че религиозните чувства в един момент са над чувствата за граждански дълг, над политическата принадлежност, над семейната привързаност, в това число и над инстинкта за самосъхранение – имам предвид атентаторите самоубийци.

Световните лидери, в това число религиозни лидери осъзнават грандиозността на този проблем и търсят начин да го облекчат, засега без ефект. Като пример посещението на папата в Турция, посещението на джамии и др.

България казах, че няма религиозни проблеми, но от друга страна, не можем да отречем, че все пак България е обект на опити за проникване на различни религиозни секти – християнски, мюсюлмански, които са носители на религиозен екстремизъм, които се стремят да използват тежкото материално и емоционално състояние на част от младите хора и предлагайки им духовна утеха, религиозно образование, в това число медресета в чужбина, на издръжка, предлага им се прехрана и тези млади хора стават обект на манипулация и оръдие в интереси, представлявани от различни религиозни терористични общности.

От друга страна, ние вече сме свидетели как някои политически сили в България залагат на религиозното противопоставяне за решаване на техните партийно-политически цели. Имам предвид тези звукови демонстрации около Софийската джамия, и не само тях.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Давайте по същество, защото след един час трябва да завършваме.

ПЕТЪР СТРАНЧЕВСКИ:

Да, завършвам. Господин Президент, въпреки че нямате нито право, нито основание засега, имате два мотива да следите и евентуално да се намесите в религиозната сфера.

Първият мотив е да се предотврати разрастването на религиозните различия във вражда и това да стане обществен проблем.

Вторият мотив Вие да се намесите е да поощрите развитието, усъвършенстването на исторически създалият се в България модел на религиозна толерантност.

Основанията за оптимизъм са следните.

Първо, че Вие сте уважаван от всички български граждани, независимо от тяхната религиозна принадлежност, и резултатите от последните избори показаха, че за Вас масово гласуваха и представители на други вероизповедания. Нещо повече, по-малките религиозни общности, които се чувстват застрашени, виждат във Ваше лице опора и защита срещу евентуални нападки срещу тях на религиозна основа.

Между вас и лидерите на религиозните общности съществуват отношения на взаимно уважение сигурност, в някаква степен на взаимно доверие. Сферата, за която говоря, религиозната, действително е предмет на избор, за разлика от сферата върховен главнокомандващ, която е безалтернативна. Но ако Вие, господин Президент, решите да се заемете с тази сфера на основата на историческите дадености, на основата на личните постижения и възможности, Вие можете да постигнете нещо уникално, нещо, което и световни лидери не могат да постигнат, и да останете в историята и това да бъде Вашето уникално наследство от двата Ви мандата като президент на Република България. Както се казва в една реклама, изборът е Ваш.

Завърших, благодаря.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря на господин Странчевски. В историята не знам с тази проблематика дали ще остана, в историографията може би, защото 20 години се занимавам с етнорелигиозна проблематика, преди всичко с етническа.

Вижте, това е тема, по която аз винаги съм се произнасял достатъчно отчетливо и няма да престана да го правя. Въпросът е в

следното. Да си дадем ясна сметка, макар че едва ли някой би могъл да оспори това, че няма противоречия между религиозните лидери, има опити да се привнесат, да се създадат на политическа основа подобни етнорелигиозни конфликтни ситуации. Ние сме замислили няколко неща, не знам колко от вас си спомнят, че имаше идея да направим една закуска на религиозните лидери. Нямам спомен някога те да са се събирали около една маса. Аз имах идеята да правим форум.

АНГЕЛ МАРИН:

Ашурето...

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Да, но не бяха на най-високо равнище. Аз държа да постигнем поне на основните религии най-високото равнище. Но тогава работата се обърка, след като Негово Светейшество пострада. Да се надяваме сега, като се възстанови вече, че ще се открие такава възможност. Давам това като един пример. Една възможна стъпка, един необходим знак към обществото и задочен отговор на онези внушения, които се правят от определени политически сили. Това обаче не сменя необходимостта ние да водим и пряко политическата полемика по тези въпроси. И може би ще трябва да мислим в каква форма го правим, кога избираме, в какви форуми, за да изразим своята позиция, какви други инициативи да предприемем. Защото нямам впечатлението, че се успокояват радикалните течения по този въпрос. Нещо повече, ухото на тази линия дават и някои други. Ние виждаме, начинът, по който беше решен проблемът с гласуването за тези избори, е показателен. Има сигурно десетина начина, ако някой е решил да отреже определен контингент избиратели от правото да гласуват, да го направи технически. То беше направено откровено, демонстративно и провокативно в крайна сметка.

Разбира се, да поясня за онези, с които не сме коментирали този въпрос. Аз не наложих вето на закона, защото първо, той щеше

да бъде прегласуван, но това не е нещо, което по принцип ни спира. Второто, по-важното е, че те това чакаха, сценаристите, защото това щеше да създаде основна тема за евроизборите, да подмени същностния дебат и по този начин да етнизира самите избори много по-тежко, отколкото предишните такива. Но чакам идеи в това отношение, защото иначе характеристиката на ситуацията е ясна.

Между другото, може би си струва да се направи един специален разговор в рамките на този диалог, който се активизира със спецслужбите, по темата за сектите. Възложете им, те твърдят, че дават материали, да ми направят един пълен анализ на сектите в България – раждане, развитие, поведение. И друг път съм казвал, от една страна, полемизираме с онези, които се опитват да привнесат етнорелигиозно напрежение, от друга страна, към провокаторите трябва да бъдем непримирими.

Бойка Башлиева, Светла Тошкова, след това генерал Колев.

БОЙКА БАШЛИЕВА:

Благодаря.

Господин Президент,

Господин Вицепрезидент,

Колеги,

Аз ще се опитам да бъда максимално конкретна в това, което имам намерение да изложа пред вас. Няма да се спирам на един от най-важните въпроси, който беше засегнат и който беше много дискутиран вчера – приоритетите в дейността на президента, но все пак, няколко думи и за тях.

Категорично според мен трябва да продължи линията, която и през първия мандат беше заложена – ангажиментите на президента в социалната сфера. И тук образът на президента и като социален

президент – една тема, която през първия мандат много измъчваше институцията, но пък и немалко беше направено и бяха търсени пътищата, по които това да бъде правено. И колкото и да е деликатна тази тема от гледна точка на ограничените правомощия на президента, мисля, че през втория мандат не бива да се отказваме или да има някакво свиване в тази област, а напротив, трябва всичко това, което е възможно, да бъде направено. Николай Николов и други колеги вече говориха и за проблемите в пенсионната реформа, вчера стана дума за здравеопазването. Това са все проблеми, които така или иначе още дълго време ще стоят на вниманието на всеки един в страната.

Конкретно от гледна точка на един друг проблем, който вчера беше дискутиран, “Българските дебати” и един приоритет, за който стана дума вчера тук също за работата на президентската институция – младите, беше лансирана идеята, господин Президент, от Вас за създаването на един своеобразен Клуб 100, но мисля, че към него или като негов стил би могло да се помисли за създаване на един младежки граждански форум за управление, просто го описвам по този начин, за да бъдат привлечени младите хора активно към проблемите, които са актуални и които следва да бъдат решавани. Тоест от една страна, е политиката, насочена към младежта, от гледна точка на образование, реализация и т.н., но от друга страна, обратният процес, включването на тези млади хора в решаването на основните задачи, които стоят пред страната.

Ако се опитаме да създадем нещо като едни младежки лаборатории, в които да бъдат включвани талантиливи хора както от сферата на висшето образование, така и хора, които вече са започнали и се реализират в практиката, и стигнем до младите хора в чужбина.

През първия мандат по време на Вашите визити в чужбина, едно от основните направления винаги е било срещата с младежки

или студентски общности. Има създадени контакти там, има много мислещи хора – и в Бостън, и в Германия, и на други места. Да възстановим и да обновим контактите с тези хора, да се намерят и просто да се създадат едни такива групи, които примерно по поръчение на президентската институция да дават идеи и да се разработят.

Това, разбира се, може да става не като се прави някаква формална организация, може като се използва интернет, виртуални дискуссионни клубове и по този начин да се създаде някаква организация.

От гледна точка на – не бих го нарекла проект, но един проблем, който може и малко изненадващо да прозвучи, но който аз лично смятам, че президентската институция може да се намеси, това е проблемът София. Но не от гледна точка на отпадъците или някакви отделни проблеми, а от гледна точка на това какво се случва и как се развива нашата столица. Не е никаква тайна, че животът в столицата става все по-тежък за хората, които живеят в нея. Какви са тенденциите? Тук вече може би професионалистите трябва да кажат повече – дали България ще се превръща в една Гърция, в която половината население живее в столицата, и ако това е така, като какъв организъм ще се развива тази столица, за да бъде тя поне малко по-приятелски настроена към хората, които живеят в нея, или ще се търси балансът да се развиват и общините, за да може да не се допуска този дисбаланс.

В момента ми се струва, че някак си София е оставена единствено на нейния кмет, правителството стои настрана и чака някой друг да реши въпросите, но в крайна сметка това са проблеми на над 2 милиона столичани.

Дали изходът е в закон за развитие на столицата, не съм специалист, но така или иначе, тези проблеми все повече изплуват в

общественото пространство и ще стоят с много по-голяма острота в близко време.

От гледна точка на президентската институция през втория мандат няколко думи за нейната връзка с обществото и начина на комуникация с обществото и образа на президента.

Много беше казано, тук Живко многократно е говорил, по време на президентската кампания, нямам намерение да повтарям всички онези характеристики, които са ни добре познати. По-скоро ще се опитам да се спра само на това, което смятам, че бихме могли да се опитаме да развием повече, защото според мен безспорно е ясно, че първи вариант – да продължим така както досега, не може; коренна промяна не е необходима и не се налага. Значи президентът, президентската институция трябва да продължи да развива своя стил и да го обогатява.

Няколко думи от гледна точка на образа на президента – така или иначе, тук Живко да ме опровергае, ако не съм права, но той ще продължи да се възприема като баща на нацията, като институция, от която зависи решаването едва ли не на всеки един проблем в държавата. Разбира се, това не може да стане, но президентската институция според мен трябва да продължи да изпълнява функцията, която и досега е правила, това да бъде морален коректив в обществото и по-специално ангажимент, позиции свързани с морала в политиката. Теми, които са засягани през първия мандат, но така или иначе, те продължават да стоят на общественото внимание. Хората все още не са доволни и са дистанцирани от политиката и от политиците. Усилия в тази област трябва да продължат да бъдат полагани.

Една ниша, която може би звучи претенциозно, но все пак, ще си позволя да кажа, е във връзка с промяната и пълноправното членство на България в Европейския съюз. С това членство президентската институция или държавният глава на България е

наравно с всички останали. И тук мисля, че има поле, в което още да се развива образът на президента като европейски лидер. Това беше нещо, което в президентската кампания се опитахме да направим за втория мандат и мисля, че тук трябва да продължат усилията. Признавам, не съм готова с конкретни предложения, може би те трябва да дойдат съвместно и от другите колеги, но това е ниша, по която трябва да се работи.

От гледна точка на комуникацията. Президентската институция има една представителна функция, която много често е била обект на коментари, да не кажа в общественото мнение, но в медиите поне. Ако влизам прекалено навътре в нещата или ви се струват дребни, просто ще мина по-нататък, но ми се струва, че в тази представителна функция има какво да променим. Има неща, които са традиция и към които примерно трябва да се придържаме, но не бива да се оставяме само на инерцията и да търсим нови форми, чисто дори и в Протокола – тук Митко Николов ще помоля да ме извини, че влизам в неговата област, но дори съвсем конкретни неща, които да се погледнат. Връчването на ордени, приемите, които се организират. Мисля, че спешно се нуждаем от нови сценарии за тези събития, които трябва да бъдат развити и просто по-обогатени.

Конкретен пример. Приемът за 24 май, който приближава. Имаше едно добро попадение според мен преди няколко години, когато беше поканен мисля Радиохорът, тази година биха могли да бъдат поканени Стоян и Елица, които в момента са актуални и са върхът, или други наши изпълнители. Младежи, които през годината имат някакви постижения. Това нещо там да бъде показано, тоест да разчупим протокола.

Толкова по този въпрос. Мисля, че е необходима една работна група, която да помисли и да предложи и повече неща. Само го давам като предмет за разговор.

Ние много пъти през изминалите пет години сме коментирали идеята за ден на отворените врати и мисля, че през втория мандат е време да я реализираме. Също предложението е да се седне и конкретно да се разработят различни варианти – как да стане това, какво можем да покажем, дали можем и как да го направим. Не че институцията не е била отворена към обществото и към медиите досега, но да потърсим пътища за още по-голямо отваряне. Мисля, че от това само ще спечели институцията.

Друга насока – това е развитието на интернет-сайтовете на президента. Мисля, че в тази посока има много какво да се прави и също е необходимо, макар и с допълнителна или външна помощ, тъй като мисля, че силите ни в момента не ни стигат да поддържаме на необходимото ниво всички сайтове, тъй като не е само един президентският сайт, мисля, че кандидат-президентският сайт може да се развие като един персонален сайт, който да разчупи малко образа на институцията и да внесе нови елементи.

От гледна точка също така на езика на институцията – включвам този въпрос – направи ми впечатление една публикация днес във в. “Труд”, където езикът на президента беше определен като благоразумен, това е нещо много добро и винаги основният мотив, който е бил, че президентът винаги е бил много умерен, но мисля, че ако имаме и планирана неблагоразумност, от това само президентската институция би спечелила.

От гледна точка на това как представяме работата на институцията пред обществото чрез посредника медиите, мисля, че имаме две неща, в които трябва да се помъчим да преобърнем нещата. Едното е, че по-скоро беше механичен подходът, който досега ползвали за представяне на дейността. Има нещо, което се случва, то се прави, в никакъв случай не бих казала набързо, напротив, обмислят се нещата, но винаги са били някак си на парче. Ако се създаде този принцип, за който толкова много се говори

вчера – проектите, стратегиите и т.н., за всеки един проект да се направи една отделна програма от гледна точка на неговото представяне и вече да планираме нещата от гледна точка на съдържание, а не на хронология кога и какво се случва.

Няма да навлизам в същината на нещата, предстои икономически доклад и други неща, но всичко това трябва да въвеждаме в темата, да имаме пиковото събитие, да имаме след това и отзвук.

Другата област, която много е било трудно и която също трябва да се опитаме да разчупим, може би с помощта и на този клуб или други форуми, привличането на екипи, това са своеобразните говорители на президентската институция. Неведнъж сме изпадали в дефицита, когато трябва да се каже нещо, не е работа на президента или се счита, че в момента не е той този, който трябва да излезе и да обосновава всеки ден или да припомня дадена позиция, но трябва да има кръга от хората, които да го правят, които да са авторитетни, които да излизат в обществото и да развиват идеите, които примерно той ще поставя.

Вчера Живко вдигна много високо летвата с предложението – той е прав – да се опитаме да променим, така го разбрах, езика, стила, поведението на медиите.

Живко, голям социален песимист съм в това отношение, но мисля, че това не означава, че не трябва да се мъчим да го правим. Може би чрез привличането на медиите, не всички заедно, но на групи, една по една, към тези проекти, които ще започнат да се правят. Мисля, че това е един от начините да ги правим съавтори. Иначе по никакъв начин ние не можем да им наложим тези теми.

Съгласна съм с теб, това вече беше в един личен разговор, че човек ако изчете всички вестници и изгледа сутрешните предавания, се чувства като отровен, но така или иначе командно ние не може да променим тази среда. Трябва именно опитвайки се да налагаме и да

вкарваме други теми и други събеседници, които именно да демонстрират един нов стил, който да започне да се харесва. Иначе няма как да стане, ако не се хареса, никой няма да го прави.

От гледна точка конкретно на самите медии – няма да се спирам тук на начините на работа, на различните методи, които президентът използва, срещите с журналисти, интервюта и т.н. – това е вече много от кухнята на нещата, но един проблем, който според мен президентската институция може би не публично, но чрез лостовете, които има и чрез държавните институции, според мен е крайно време да се намеси и да помогне в едно отношение. Това е от гледна точка на Националната телевизия и Националното радио, които в пограничните райони ги няма почти никакви. Това е свързано с доизграждане на тяхната база, много други проблеми, няма да занимавам всички колеги тук, но това е въпрос в крайна сметка и на национална сигурност, развитието на тези медии, особено в райони, където те изобщо не могат да се чуват и не се чуват в момента.

Последно, като едно предложение, което също не е ново, мисля, че президентът няколко пъти е говорил на тази тема, това е рекламната кампания, която се опитваме като страна да имаме. Вчера мисля, че беше казано също, че комуникационната стратегия, по която се работи, аз също мисля, че като че ли това не е най-добрият начин или най-малкото това може да бъде нещо съпътстващо и помощно, но не основно.

Заслужава си според мен да се лансира идеята за това да има екип, който да работи по представянето на България в света, образът на България. Примерно тематично по години да се разработи. Една година – представяне на историческото наследство. Не че на другата година няма да го правим, но акцентът е този. Президентът има примерно един голям ангажимент, свързан с рекламната кампания за годината. Видяхме всички какъв беше ефектът и в Базел от

откриването на изложбата, и други подобни събития, няма да ги изреждам. Догодина е Олимпиадата в Пекин. Доколкото разбирам, не са много оптимистични прогнозите точно как ще е представянето на нашия спорт, но защо пък да не се опитаме да популяризираме спорта и спортните достижения следващата година, използвайки това събитие? Това вече е въпрос на технология на изработване, но ми се струва, че е добре да има промяна и да има една инициатива в това отношение, една рекламна кампания – “Това е България”, или нещо подобно като наименование.

Благодаря. Това за момента исках да кажа.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря на Бойка Башлиева.

Тръгвайки от последното, не е нова идеята, но е време да се опитаме да реализираме, да създадем едно звено и пак един съвет, една неформална група, на която да поканим различни специалисти – интелектуалци, журналисти, шоумени, хора, работещи тук, в България, и такива, които сега са извън границите, по голямата тема за образа на България, на институцията отделно ще коментирам. Разбира се, трябва да има една най-обща стратегия. В същото време трябва да видим онези неща, които така или иначе са заложени в националния и в международния календар и могат да бъдат използвани.

Ето сега, например, пак да кажа за онези, които не са разбрали, правим кампания за подкрепата на Стоян и Елица. Ето една възможност да утвърдим българската марка по един съвсем кратък, може би дори дребен въпрос – участието ни в Евровизията. Винаги съм бил скептичен към този конкурс, но от една – две години гледам, че се създава голям шум. Гърците и турците го направиха, и го направиха пак с добра организация. И песните им бяха хубави, разбира се, но пък и нашата не е зле. Това е начин да обединим нашите сънародници в чужбина, младите. Ето, това е един

повод и аз апелирам да създадем бързо една група от млади хора тук, в страната, която да даде сигнал, да влезе в интернет и във всяка друга връзка с тези студентски и други клубове в чужбина, извън връзката, която поддържа Агенцията за българите в чужбина и други държавни структури. Но ето една стъпка към тези хора, която според мен може да се окаже по-устойчива, по-издръжлива, отколкото един конгрес или един форум на Българския Великден, проведен, с изразени мнения, затваряне на папките и – приключваме. Но да използваме, да видим какви такива възможности можем да използваме, за да обединяваме нашите сънародници тук и навън, около каузата, около неща, които са част от измерението на българското.

Що се отнася до образа на президентската институция, образ, който формираме с вицепрезидента, може би си струва да направим една допълнителна дискусия, на базата на това, което бяхме започнали в щаба, но понеже нямаше сериозна конкуренция, ние някак си не го развихме. А то ни е необходимо в по-голяма степен сега. И аз ще помоля Добрин, Андрей, Бойка, с помощта на проф. Проданов, Живко Георгиев, Антоний Тодоров и Борис Попиванов, които отсъстват в момента, може би Съветът за анализи и прогнози отделно, и да потърсим онези неща, които разчупват образа, в добрия смисъл, както би казала авторката на днешния материал “А какво лошо...”.

Аз няколко пъти съм се опитвал да създам система примерно от лекции в отделни вузове. Избира се един ВУЗ по конкретна тема, достатъчно интересна, защото ние трябва да признаем, че тези лекции ги пишем скучно, ние ги пишем примерно темата “Европейския съюз” я пишем като за дипломати от Брюксел, евробюрокралично. Този език е противоположен в студентска среда. Но без това да навява аналогии с едни други лекции отпреди 1989 г., един цикъл по по-тесни, по-интересни теми, чрез които да кажем

важни неща на обществото, аз мисля, че е важен опитът ми – бил съм и в УНСС, много повече в Софийския, Свищовския, Варненския, Бургаския – да не ги изброявам всичките университети, и виждам, че студентската аудитория проявява интерес. И на нея ѝ е много по-интересно, даже на етапа въпроси и отговори, тоест тогава, когато се раздвижи диалогът, но помислете – чакам предложения. Към тази идея ме върна Поли Попова, която извади лекции на Тони Блеър, цикъл лекции, произнесени в последните една – две години. Но като видях лекциите, поне анотацията, мисля, че те не са по-различни от нашите, не са по-интересни. Може би при произнасянето Тони Блеър, който иначе е харизматична фигура, е успял да разчупи стила.

Един друг подход. Аз продължавам да съм привърженик на авторските материали. Досега не съм спечелил борбата със секретарите, които казват “не е президентът, който пише статии”. Онзи ден четох една статия на Путин по отношенията с Европейския съюз. Не знам защо ние сме толкова високомерни. Путин може да пише статии, а пък Първанов да не може, още повече че аз предпочитам, по-интересно ми е да пиша статии, отколкото да давам интервюта, в които отговарям на безумни въпроси. Съберете ми интервютата, не само моите, може би само аз съм по-скучен, но съберете интервютата на другите държавници, ще видите, интервютата не са жанр, който оставя кой знае каква следа, освен ако нещо скандално не се каже. Но оттам нататък вече чакам предложения за много други нестандартни неща, които да направим.

Аз няма да крия, че всеки опит да разчупя, въпреки че и аз самият сигурно съм малко консервативен, вицепрезидентът и той – ние сме го коментирали, но среща противоречиви коментари. Примерно участието ми в спортни състезания – сега ги няма тези хора от администрацията, ама не са освободени заради това (*весело оживление*), много критични бележки имаше. Но образът може да се

разчупи, особено сега, през втория мандат, защото има какво да покажем. Помня, това беше идея на Живко – за формирането на музикалната страна на образа. Участието при Слави в по-голяма степен, в Ретро радио беше според мен сполучливо. Имаше опити да се прочете темата за отношението към литературата. Аз между другото, едно от десетките заглавия, които съм си събрал, които са сигнал и за нас, е “Какво четете президентът?”. Там ставаше дума за Буш, за Путин, за другите президенти. Интересно е да се прочете какво четат тези обсъждани публични фигури, но пък в същото време нека да покажем какво четат българският президент. Изобщо да се види какво четат българските лидери, какви филми гледат и т.н.

Тези неща не са маловажни, ние сме го коментирали и друг път с Бойка. Има време, в което е неподходящо да се занимаваме с тази проблематика, но лятно време, или изобщо във ваканционен сезон, лесно можем да подадем такива материали, в това число и трябва да се планира, съгласен съм, известна неблагоразумност, тоест острота, но това трябва да бъде планирано. Трябва да дебнем кого контраатакуваме, как го правим, а не да се поддаваме на емоцията.

Стои обаче големият въпрос за комуникацията, в най-широкия смисъл на думата, за хората, които защитават нашата позиция. За съжаление освен президента, отчасти вицепрезидентът и тези съобщения на Пресцентъра, които все по-малко имат стойност за печатните и електронните медии, други канали нямаме. Правителството е многобройно, парламентарните групи, другите институции също. Винаги се чака президентът да коментира. Безумната идея на Яни Янев например за медиците – евродепутати. Сега, като не сме коментирали, чели сте сигурно как са ни характеризирали в едно добре познато издание.

Мислил съм си неведнъж дали не трябва да има говорител. Има и "за", и "против". По-скоро съм бил скептик. От друга страна, може би пък живият контакт да е по-ефективен от съобщението на Пресцентъра. Но така или иначе, трудно може да се намери начин за автентично изразяване на президентската позиция извън личното ангажиране с подобна позиция, личния коментар, но без да се преекспонира. И тук пак стои въпросът за баланса. Имаше периоди, в които откровено, в това число и най-добрите ми приятели интелектуалци са ме упреждали, че се преекспонирам. И сигурно е било така. Сега казват – къде изчезна? Няма угаждане, както казва народът. Проблемът ето, да кажем, сегашната ситуация – няма достатъчно значим проблем, по който президентът да се изкаже, освен ако ние нямаме идея да направим нещо изпреварващо, да формираме тема от дневния ред – не знам дали това е необходимо – в 30 дни или повече са, за изборите за евродепутати. Но не можем да коментираме цялото това безумство, което върви ежедневно в парламента, в медиите. Ние трябва да определим ясно темите, по които се произнасяме задължително, по които е желателно участието ни в обществения дебат и дребните въпроси, с които не се занимаваме, които не са нивото на президентската институция. Който иска, да го прави.

И във връзка с това само едно пояснение за онези, които сега прекрачват прага на президентската институция, имаме такава практика, това е мое настояване, няма забрана за секретари и съветници да коментират, винаги съм държал все пак позицията предварително да се съгласува. С незначителни изключения това правило сме го спазвали и само сме печелили от това. Когато е излизал секретар – не са малко случаите, винаги се е произнасял тежко, винаги се е оценявало добре участието в съответния дебат, но никога не сме го правили произволно, ей така. Който иска да

прави PR – това ми е думата, - да си прави PR, ще трябва да го прави извън институцията.

За Протокола – Бойка е права, това сме го коментирали многократно, трябва да сменим някои от емблематичните ни изяви. Едни приеми, които се изчерпват, свеждат се до кратко слово в началото и след това три часа ръкуване с присъстващите. Аз мога и шест часа да го правя, но въпросът е, че няма ефект от тази работа.

Тези ритуали, които сме наследили от предишните президенти и които за съжаление не сме обогатили, не сме си направили труда – награждаване. Президентът връчва орден в присъствието на няколко души от едната страна и един – двама души от наша страна. Имало е такива случаи. И ми носите микрофона и аз започвам да говоря. На кого говоря? На 4 души вътре в залата. Произнасям високопарни слова. Трябва да има 10 души най-малко от администрацията; трябва да бъдат представени другите институции, тези ордени затова ги даваме; трябва да бъдат поканени от страната на награждавания – в някои случаи, когато става дума за посланици, невинаги това е възможно. Трябва да се придаде съответната тържественост, в това число мислете как. Не е проблемът в мен, аз не съм такъв, но не може президентът да влезе тихомълком през вратата, никой да не разбере, че това е станало. Ходим по чужбина, виждаме това как става в други страни. Детайли са, аз не съм си систематизирал впечатленията, но това е част от облика на държавния глава. Когато сме в провинцията дори, ако щете, важни са елементите на държавността, защото респектът към институцията и към държавността изобщо се създава във всяко действие, което предприемаме. В този смисъл е важно поведението и на всеки един от секретарите. Хората, които са от екипа. Защото това са хора от президентството.

Заповядайте, господин Николов.

МИТКО НИКОЛОВ:

С Вашия последен коментар, тези листове, които съм изписал, са излишни, защото в друга посока виждах моето изказване.

Работата на дирекция Протокол в общи линии е част от цялостната работа на администрацията на президента. Аз лично хванах само една година от Вашия мандат и това, което чух в оценките на водещи специалисти тук, че мандатът е бил успешен и като една част от този успех се отчита и известната ненатрапчивост на PR-а, включвам и работата на Протокола също.

Моят личен стремеж е бил винаги да създавам един Протокол с човешки образ, който работи дискретно и има поддържаща роля. Аз заварих една работеща система и критерий за това е сравнението с работата на протоколите в страните, в които сме били.

Взимам бележка от изказването на Бойка, от Вашия коментар, че трябва по някакъв начин да обогатим. Разбира се, мисля, че не бива и да изпадаме в другата крайност – някаква помпозност и самоцелност на Протокола. Ще търсим формули за подобряване качеството, някои нови идеи, както за ежедневната работа, така и за тези приеми, които се дават ежегодно.

Имаме някои тесни места, по които трябва да мислим за подобряване работата вътре в самата работа на Протокола. Там стои въпросът с преводачите, тъй като отсъствието на водещия преводач се чувства. Има една тенденция добрите преводачи да отсъстват от България, но това се компенсира с авторитета на институцията и престижа да работиш за нея. Имам едно предложение от Софийския университет, което очаквам в най-скоро време да получа в писмен вид. Там се организира един ежегоден курс за преводачи, които търсят място за практика. Аз мисля, че може да потърсим някаква формула за тези хора по някакъв начин да помагат в нашата институция, като не се иска никакъв финансов ангажимент от наша страна и в известна степен да отглеждаме и някои по-млади кадри, които да поемат нашата работа.

По отношение на предложението на Бойка за участието на тези двама водещи – певица и певец, не мисля, че 24 май е най-подходящият форум. Ние имаме предвид обаче да ги включим в програмата при нашето посещение в Швеция, тъй като те носят един много силен балкански фолклорен елемент, който мисля, че ще се приеме добре в тези скандинавски страни.

По отношение на почетния знак на президента – вчера доцент Сивков засегна този въпрос. Считам, че наистина е необходимо да се търси решение. Вече имаме готово предложение за нов почетен знак. Въпросът е да се реши дали това ще бъде един-единствен почетен знак, или ще бъде цяла система от почетни знаци на различни нива. Имам ги вече материализирани като предложение и в най-скоро време ще бъдат предложени на президента за утвърждаване.

И пак казвам, че - лично може и да не съм прав, но мисля, че нашата роля е дискретно да помагаме на дейността на президента и ако някой иска да блести в своята собствена дейност, той според мен трябва да го прави с отразения блясък на нашето върховно ръководство.

Това е, което исках да кажа.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Светла Тошкова.

СВЕТЛА ТОШКОВА:

Благодаря.

Господин Президент,

Господин Вицепрезидент,

Уважаеми колеги,

Аз ще направя само няколко конкретни предложения, без да ги обосновавам, считам, че пред тази аудитория не е необходимо, още повече че те са в контекста на направените дотук обобщения.

Иска ми се да продължим и да обогатим инициативата на президента "Съхрани българското" с участието на българи извън България. Във връзка с това правя няколко предложения.

На първо място, участие на българи извън България в летните младежки бригади. Добре е да направим предварителна подготовка, да включим най-напред може би младежи от българските общности на потомствените българи от Молдова, Украйна, Чехия, Унгария. Има такива изявени вече желаниа.

На второ място, можем да помислим за включване на млади българи от чужбина в някои образователни програми, разбира се, съвместно с Министерството на образованието и науката, университетите, на които имаме представители тук и с които можем пряко да работим, в някои културни програми, програми за туризъм. Също има заявени искания от страна на млади българи от чужбина.

Програми за трудова заетост – също можем да развием съвместно с Министерството на труда и социалната политика. Там има вече заявени искания пред президента и пред вицепрезидента от наши работодатели, има и желаниа от страна на хора от чужбина.

Защо да не помислим за една инициатива в продължение на инициативата на президента "Съхрани българското" с включване на българите извън България и териториално да я изнесем извън България, може разбира се, с едно работно заглавие, което ми хрумва в момента – "Покажи българското"? Да ангажираме нашите сънародници от чужбина с представяне в областта на културата, на научните постижения. Разбира се, ние досега сме го правили, културното наследство сме представяли, но така, инцидентно. А може да работим по една програма за показване публично образа на България в Европейския съюз и в други страни.

На следващо място, по линия на обществените дебати, които тук бяха предложени, ми се струва, че би било подходящо да направим един обществен дебат по въпросите на българското

гражданство. Нека да се помисли по този въпрос и от страна на юристите, но струва ми се, че липсва прозрачност на тази процедура, липсва информираност в обществото. Много често се смята, че с тази процедура се занимава изключително президентската институция, а другите институции остават в сянка. И всички негативи около този процес се отнасят към президентската институция. Може би заедно с Министерството на правосъдието, водили сме такива разговори, с всички заинтересовани страни, главно с неправителствените организации да помислим за един такъв обществен форум в определена рамка.

И накрая, в социалната политика, аз и друг път съм го споделяла с някои от колегите, може би би било удачно да се помисли за един проект за социална адаптация на децата, излизаци от социалните домове. Ние досега се грижим с известна благотворителност, с посещения при тези хора, но докато са в училищата. Когато излязат те вече като зрелостници след 18 години, те остават на улицата. Стават, до известна степен, криминален контингент, няма къде да живеят, няма какво да правят. Има такива проекти и по линия на Европейския съюз за социална адаптация, свързани с образованието, с търсене на подходяща работа. Може би под егидата на президента или на госпожа Първанова може да се работи в тази посока.

И последно, във връзка със Закона за убежището и бежанците искам да обърна внимание на нашите колеги юристите, вчера стана дума, че по такива закони ние трябва навременно да участваме. Водили сме разговори, той всъщност днес се гледа и в тези дни много активно се работи по него. По мнението на комисията, която е към президентската институция, в този закон е ограничена ролята на президентската институция. Промените, които се предлагат, ограничават тази роля, имаше известно недоволство. Ако може, макар че е вече доста късно, да се реагира в тази посока.

Благодаря за вниманието.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря.

Само отбелязвам необходимостта, съгласен съм със Светла Тошкова. Тази дейност, която развиваме, и досега темата за социалната адаптация на сираците, които излизат от домовете, защото ние създаваме чрез борсата възможности за трудова заетост, опитваме се да ги подпомогнем в усилията им да кандидатстват в университета, за стипендии за студентите – даже сега ще разширим още повече че тази възможност. Но може би си струва това да бъде разработено като един проект, като една цялостна програма, особено пък ако има европейска основа...

СВЕТЛА ТОШКОВА:

Има такива програми.

АНГЕЛ МАРИН:

Има проекти в това отношение, но не са стартирани, не са реализирани.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Защото всичко отива по дяволите за няколко месеца от момента, в който те напуснат дома.

Генерал Колев, след това Соня Стайкова.

НИКОЛА КОЛЕВ:

Благодаря, господин Президент.

Отвчера всички ние Ви поставяме задачи за мандата, ако разбрахте и противно на първоначалните мнения на някои от колегите, че два дни са много, се оказа, че са крайно недостатъчни.

Аз бих искал да направя малко предложение. Колегите, които се изказаха, да помислят още малко и в срок от една седмица или 10 дни да представят и писмено документ, за да формализираме процеса на поставяне на задачи на президента за следващия мандат.

А това ще бъде основание след това да се промени посоката от него към нас. Защото все пак ние ще трябва да разработваме и да реализираме част от идеите, които бъдат утвърдени.

Господин Президент, това в кръга на шегата, но мисля, че е много важно за по-нататъшното нормално функциониране на администрацията като орган, независимо от статута на всеки един от нас, който да бъде във Ваша и на вицепрезидента помощ за мандата.

Има няколко проблема обаче, които не бяха засегнати, и в контекста на това, че Вашите конституционни правомощия са дефинирани, обаче като държавен глава не може да избягате от нито един обществено значим проблем. От друга страна, пак в кръга на шегата, ние живеем в България и за нас това е центърът на света, защото оттук ние гледаме околния свят – към нас се присъединява Европейският съюз, към нас се присъединява НАТО и проблемите, които те носят, проблемите на регионите. Така че ние трябва да си имаме нашата гледна точка от нашето място към света.

Има много проблеми, които вече стават световно значими, но имат своята проекция и в нашата страна. Някои от тях бяха съвсем бегло засегнати, но аз мисля, че те трябва да бъдат много детайлно разработени от специалисти и експерти, защото те ще бъдат в дневния ред на обществото, дори не само до края на мандата, но и за дълги години напред.

Етнорелигиозните въпроси, които са в основата на много от проблемите, които ги има на Балканите, има ги и в Близкия, в Средния Изток и в по-далечни краища на света. Ние традиционно сме толерантни. Президентът през всичките години на присъствие в политическия живот на страната е демонстрирал толерантност, развивал е тази култура, но това не е гаранция, че не може да имаме някаква ескалация в една или друга посока, като имаме предвид как се развиват нещата около нас – по-близо и по-далече, а и вътре в самата страна има процеси, които будят тревога.

Стои открит въпросът с ромското население. Миналата година, ако си спомняте, господин Президент, имахме един кратък разговор, предложих Ви една екстравагантна идея, но сега се убеждавам, мисля, че и Вие се убедихте от срещата с младите ромски лидери. Проблемът е, че това е нашият резерв на пазара на труда, при този дефицит, който се очертава, но ние не може да го реализираме, ако не намерим начин за определен период от време да откъснем от битовата, културната среда младите роми, да им придадем нова култура, ново възпитание, образование и квалификация.

Другият голям проблем, който стои на дневен ред, е въпросът с екологията и как да се намери балансът в това противоречие, че ние живеем за сметка на природата и непрекъснато я унищожаваме – и без това не може, но в същото време да я ползваме разумно, за да има за по-дълго време природа.

Другият въпрос, който също мисля, че трябва да има много детайлна разработка – проблемът с децата, младежта и свързания с това спорт, образование, високи технологии, реализация. Затова моето предложение, въпреки че Вие поставихте вече някои задачи, още веднъж да помислим под каква форма да имаме съвети, които много професионално да готвят експертизата, анализа и да помагат за формирането на позиция.

Не остана време да поговорим малко за самото функциониране на администрацията, за да подобрим и използването на капацитета, който има, защото понякога е въпрос на организация в този малък състав, който е, по-ефективно да работи. Надявам се да намерите време в близко време и за това.

Благодаря, господин Президент.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Госпожа Стайкова, директор на Приемната.

СОНЯ СТАЙКОВА:

Аз съм прагматик човек и практик и моето изказване ще бъде много кратко.

Аз работя в тази матрица, за която говорихме. Има установена схема за работа на Приемната. Някакви нови схеми на работа няма да въвеждаме. Само все пак и това, че съм с юридическо образование, искам да кажа, че трябва да следим течащото изменение на Закона за достъп до обществената информация, защото по някакви необясними за мен причини изведнъж министърът на държавната администрация зае позицията на Програмата за достъп до информация. Към момента смятам, че ще продължи практиката да нямаме осъдително решение по този закон по отношение на нашата администрация.

Тук моята позиция е малко по-различна от тази на колегите. Аз лично поддържам тезата, че нашата администрация е уникална, с особен статут и това засега се приема от Върховния административен съд.

Що се отнася до другата част от работата, за която се бяхме събрали тук тези два дни, а именно да кажем някаква тема за референдум и да кажем някаква тема или кауза, около която да се обединим. Със сигурност предметният ми указател, по който аз правя отчетите си, показва, че темата трябва да бъде вътрешна и трябва да бъде социална. Дали ще бъде пенсионна, дали ще бъде някоя от другите социални теми, свързани със семейните добавки – това е друг въпрос, но това е според мен – и тук съм категорична – такъв тип тема, защото повече от 50% от преписките засягат точно тези теми, тоест това са актуалните за обществото проблеми, които вървят.

Що се отнася до инициативите, тези квадратчета, които Добрин ни показа вчера, показват, че инициативите Българската Коледа и "Съхрани българското" са с най-голяма степен на известност, възприемане, подкрепа от обществото, защото те са най-

близко свързани с избирателя. Те са най-близко свързани от преките участници, от хората, които са гласували за Вас.

Защо се провали според мен идеята за антикорупционната структура? Прекрасна идея, но тя зависеше от действието на много други държавни структури, които било поради лобистки интереси или пък ревност или други разни причини не приеха идеята, най-малкото заради това, защото трябваше да извършват някои други дейности. Така се случи първоначално и с реакцията по отношение на Закона за трансплантациите, по същия начин.

По отношение на Българската Коледа само една вметка. Силно пристрастна съм към тезата за индивидуалните случаи в Коледата. За мен те носят емоционалния заряд и те са, които карат хората масово да гласуват и да дават своите пари. Според мен Коледата има развитие за в бъдеще. Задаваме си въпроса докога, колко и как, не сме ли стигнали максимума.

Докато Министерството на здравеопазването продължава да отстъпва от своите позиции, докато НЗОК ни говори за някакви социално значими заболявания, в които нефротичният синдром и чупещи се кости не влизат, дотогава смятам, че Българската Коледа най-малко ще успява да подпомага лечението на тези деца, защото се оказва, че чисто и просто децата, които са подпомогнати с лекарства – 43 на брой, те не са толкова много, но се оказва, че за тях няма пътека, лекарствата са изключително скъпи и за разлика от предходната година, когато успяхме глivelyка да го включим в пътеките и по този начин да се лекува една от формите на левкимиите, сега някак си като че ли Министерството на здравеопазването и НЗОК застанаха на позицията, че те са съгласни с тази идея. Ние ще продължим да ги подпомагаме в лечението, а те ще си създават фондове, там по отношение на фонда вече нещата стоят малко по по-друг начин. Не мисля, че аз съм тази, която следва да дава оценка за това.

И във връзка с това, което каза професорът тук вчера, аз правя едно предложение, с което смятам да завърша, че бихме могли да се обединим около една такава теза, че България се нуждае от здрави и образовани деца. Като под деца разбирам деца, които за всички нас са деца, включително и тези във висшето образование, големи деца. Ако тази идея за здравеопазването и детското здравеопазване има някакво отношение, тя може да бъде обединена с идеята за образованието и тази стратегия за висшето образование, която в момента тече, ако не е късно вече за това.

Благодаря ви.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря на госпожа Стайкова.

Припомням, че в медиите имаше обосновано предложението за обединяване на Българската Коледа с Държавния фонд за лечението на децата в чужбина. Ще помоля за оценка на това предложение. То идва и от авторитетни представители на лекарската общност в България. Аз лично съм по-скоро резервиран. Коледата е нещо добро, нещо утвърдено, да не направим едно не особено качествено... Моята жена е на друго мнение.

ЗОРКА ПЪРВАНОВА:

Молбата е не за обединяване на Фонда и на Българската Коледа. Може би промяна на статута на Фонда. Защото при този статут, който има, страшно бюрократичен, липса на всякаква гъвкавост.

Тук моята молба към проф. Горчев, към господин Николов е да помогнат на Обществения фонд, разбира се, и министърът на здравеопазването, да се промени статутът, да се потърси някакво решение в посока на публично частния статут, за да може да бъде по-гъвкав. Те не искат да се обединяват с Българската Коледа, точно обратното, те биха искали даже самите те да внасят средства в инициативата Българската Коледа. Те могат да имат право да го

правят само ако не са държавна структура. Във вестниците нещо друго беше писано. Аз знам каква е позицията на проф. Черноземски.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Да не го решаваме сега. Ето една задача за направлението вътрешна политика, което ще контактува с изпълнителната и с другите власти.

Има думата Катя Николова. Сега започва Вашата сфера.

КАТЯ НИКОЛОВА:

Сега започва сферата на работата, но иначе в сферата на говоренето би трябвало да бъде много ограничено, защото лично аз искам да кажа, че за нас с господин Радоев беше много полезно да изслушаме цялата дискусия, изказванията на всички колеги. Защото колкото и да сме участвали, по един или друг повод, в работата на президентската институция и лично аз поне и във всички президентски кампании – и за първия, и за втория мандат, и не могат да се оплача, че съм била откъсната от работата там, имам представа, в такива детайли никога не сме били запознати. Това ще ни помогне изключително много да си формираме, разбира се, и след обстояния доклад на господин Канев, да се подготвим и изведем за нашето направление конкретните задачи, които по принцип не са за такъв тип голямо обсъждане, и смятам, че бихме могли да ги представим. Подкрепям предложението на господин Колев – в писмен вид, да ги обсъдим с тези фактори, от които зависи по-нататък развитието на идеите и на инициативите, тъй като ще трябва да направим един обстоен анализ на общините, какъвто в момента се прави по друга линия. Ще предложим формите на взаимоотношение с отделните институции, предложения за подобряване на този тип взаимоотношение и взаимодействие. Имаме идеи, които не започват от днес.

Аз бих могла, изкушавах се по повод на много от изказванията да направя реплики, но не считам, че това в момента беше потребно. По-добре беше да чуем мненията и становищата и на базата на тях вече да си подготвим съответните виждания и предложения.

Бързам да направя две предложения. Мисля, че и колегите тук, които говориха, подчертаха потребността и може би е мислено по този въпрос – за изграждането на един съвет за работа с младите хора. По време и на двете кампании – и за първия, и за втория мандат, особено за втория – се сблъскахме с това, че младите хора изразиха голям афинитет и подкрепа на президентската институция и лично на президента. Това явно е негова заслуга и на кандидата за вицепрезидент. Така че мисля, че тази нагласа бихме могли сега да я използваме и с оглед на това оттам да се генерират идеи по младежката политика и това да е някакво ново нещо, заедно с инициативите, които досега се развиват, разбира се, в посока на работата с младежта, ако това се прецени за целесъобразно.

Аз изключително много подкрепям идеята и по-скоро уточнението за еднопосочното говорене на институцията, тъй като това е проблем в много други институции, и то отговорни, да не отивам към партиите, защото това най-много влияе върху авторитета на дадената институция, а пък и върху авторитета на лидера на тази институция. И мисля, че това не се нуждае от обосновка или от подкрепа с примери. Такива има достатъчно много във времето и назад, и в най-близки времена.

Аз не смятам, че институцията, пък и лично президентът, който има изграден образ и ако ние сме печелили в двете кампании, а и успешният мандат се дължи на това, че образът на президента и на институцията е следван такъв, какъвто е утвърден – от встъпването му в длъжност до края на мандата. Разбира се, че много неща са доразвивани и дообогатявани, но се е следвала една основна нишка, типична за него като образ.

Затова тук смятам, че би трябвало да се продължи изграждането на образа на коректив, но коректив на много негативни явления в обществото, правен по подходящ начин, правен и чрез квалификацията или определението, което му е направено във в. “Труд”, което мисля, че най-добре подхожда. Поне по моите впечатления, не се приема добре, ако един президент, - а ние такива примери имаме за други президенти – създава конфронтация, напрежение и по този начин създава и безпокойство в населението от борба или война между институциите. Това въобще не се приема добре, мисля, че всички сте убедени в това.

Така че в тази посока, и в още много други, да не ги изреждам, особено в посока на законодателните инициативи, аз мисля, че там имаше доста добра традиция в началото, в предишния мандат по отношение на предварителното обсъждане и съгласуване на вижданията на Правния съвет и това, което предстои да се случи в Министерския съвет и особено в парламента. С господин Киров работехме много добре, изпреварващо, и мисля, че в тази посока имаше достатъчно добри резултати.

Мисля, че тази традиция може да бъде продължена при една добра създадена организация и да няма изненади нито в едната, нито в другата посока. Идеи в това отношение също има.

Разбира се, има и още много неща, които аз си отбелязах, ще ги предам, за да не отнемам повече от времето, тъй като го просрочихме достатъчно много.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря.

Бойко, ти ще допълниш ли нещо? Заповядай.

БОЙКО РАДОЕВ:

За мен беше много полезна тази дискусия. Явно, че оттук нататък, както каза и Андрей, чрез синтез трябва да се търси и най-важното във визията на президентската институция.

Направих си извода, че има още един нереализиран, за мен поне, ако не греша, потенциал. Освен засилването на експертното начало, има възможност за разработване на механизми, технологии, които да издигнат ролята на институцията и не само това, но да решат един проблем, който е свързан с недостатъчната координация между институциите въобще в страната. Вие дадохте пример с писмото на Свинаров. Такива примери може да Ви дадем много за взаимодействието между парламент, правителство.

Постави се въпроса за Вашите конституционни правомощия. В рамките на тези, които съществуват, има резерв и по линията на отделни закони, и по линията на тези механизми и технологии да се реализират нерешени въпроси. Снощи споменах един пример, понеже тук се дискутираше въпросът за политическите партии. В предишният мандат на парламента и във Вашия предишен мандат Вие няколко пъти развихте тезата за новия Закон за политическите партии, включително на една голяма пресконференция, където почти го написахте закона. Законът беше съсипан в парламента с участието на Новото време и Вашата следваща крачка беше ветото. Между тези две действия нямаше технология, нямаше механизъм да се реализира тази хубава идея.

В тази посока най-малкото е, че законите идват с 14 дена закъснение, това е най-малкото. Трябва да се намерят много по-силни технологии и механизми, които да реализират вижданията на президентската институция и в законодателната сфера, и във взаимодействието с другите институции.

Без да се разпростирам повече, тук аз виждам един голям резерв, наред със засилването на експертното начало, поне аз се убедих, че експертите са на най-високо ниво, да се повишава ефективността на президентската институция. И мисля, че в тази посока ще трябва да поразработим много по-конкретно, в това число и писмено, генерал Колев, да си дадем нашите виждания.

ГЕОРГИ ПЪРВАНОВ:

Благодаря.

Само да поясня. Катя Николова ще бъде ръководител на един Съвет за вътрешна политика, нещатен съветник по вътрешнополитическите въпроси, Бойко Радоев ще бъде щатен парламентарен секретар.

Ако няма особено важни изказвания, които държите да произнесете сега и тук, предлагам да финализираме дискусиата, защото за съжаление изяждаме част от времето на онзи форум, който предстои да се проведе не след дълго в Тополовград с участието на десетина крайгранични общини.

Аз сега не бих обобщавал. Може би затова се опитвах да пояснявам, да вземам отношение, да правя предложения в хода на самата дискусия след отделните изказвания. Разбира се, в крайна сметка ние ще седнем и ще направим рекапитулацията на базата на онова, което вие ще извлечете от стенограмата.

И предлагам една работна група, под ръководството на генерал Колев – Добрин Канев, Андрей Бунджулов, нека на първо време да не бъдат повече от трима души, ако се прецени, да се привлекат и други, да извлече от стенограмата онова, което смятаме за ценно както в краткосрочен, така и в стратегически план и вече на тази база да градим своите планове за действие.

Пак припомням, идеята е някъде около 12-13 април, след 10-и във всеки случай, втората десетдневка на април ще направя представяне на екипа пред медиите, което трябва да бъде свързано и с идеи за самата политика. Не е въпросът просто да се строим пред герба, или където преценим, и да характеризираме длъжностите, да дадем информация за личностите, които ще ги заемат, важна е политиката, която ще отстоим, визията.

И аз ще разчитам на интензивна допълнителна работа във времето оттук до следващите десетина дни.

Да хвърля малко светлина и върху това как ще работим.

Много хоризонтална беше нашата структура – говоря на секретарско равнище. Ще ми се малко по-йерархично да я разположим сега, през втория мандат. Ще се опитам да разпределя работещо функциите между главния секретар и началника на Кабинета, както и да разпишем взаимоотношенията с Кабинета на вицепрезидента. Да групираме тематично работата на секретарите и на направленията, които те представляват и ръководят. Да засилим малко експертния потенциал към тях, защото сега този етаж, образно казано, на "Дондуков" №2 е празен. Ние имаме президент и вицепрезидент, един секретарски етаж и експертите ги няма никакви. После идват секретарките и техническия персонал – голяма грешка. И затова, за разлика от предишния мандат, има толкова много привлечени като съветници, но това няма да изчерпва опита ни да обогатим експертния потенциал, вероятно ще назначим и щатно, ако прегледът на щатното разписание покаже, че имаме тази възможност, за да може самите секретари да имат идеите, да имат възможността да разгърнат своята работа.

На следващо място, следващият кръг, надявам се много по-добре разработен и по-ефективно действащ, ще бъде кръгът на съветите към президентската институция. Също много важна форма, лост за засилване на експертното начало и за взаимодействие с гражданското общество. Има Съвет по политиката за децата, по младежката политика. Между другото той е един от активно работещите, но някак си по-затворено работи, повече в столицата, с едни приемни, които са много добри, но вече се очерта един постоянен състав. Искам да отворим работата на тези съвети. Те могат да бъдат и с пулсиращи състави. Не е задължително да има заковани, като изключим Правния съвет, за който издаваме специален указ. Тези съвети могат да бъдат по-гъвкави и от гледна

точка на състава си, и от гледна точка на експертите и най-вече на проблематиката, която обсъждат.

Аз ще имам грижата да разпиша вижданията си за това кои от досегашните съвети да останат и какви нови да бъдат създадени, като се консултирам с всеки един от вас.

Молбата ми е не просто да се дешифрира стенограмата и да се извлекат от нея идеите, а да се продължи работата, защото като разписваме програмите, значи отивайки на това конкретно ниво, е важно да започнем да запълваме и новите квадратчета. Защото има достатъчно материал, ако се понапънем, можем да свършим и това.

Предлагам във времето след Великден да поработим интензивно. Може да се наложат обсъждания, може би не в целия този състав, в различни състави, в зависимост от проблематиката, и да се явим максимално добре подготвени пред медиите, тоест пред обществото. Не дълго след това, както отбелязах, ще направим и този първи форум на Българските дебати, Клуб 100, или както щете го наречете, може тук да обявим конкурс за наименование. По-важно е обаче наистина да влезем силно в тази инициатива, защото тя би могла да предизвика интерес и в същото време би могло да бъде подведена под негативния знаменател на познатите, на рутинните неща, ако и като форма, и като съдържание не го направим достатъчно модерно.

Благодаря още веднъж за активното участие на всички, в това число и особено на нашите гости. Ще разчитаме и в бъдеще на тяхното съдействие.

Приятен ден.

(11,15 часа)

Стенограф:

(Р. Никова)

